Spre *Europeana.eu*: o introducere în bibliotecile digitale

Dan Matei

CIMEC - Institutul de Memorie Culturală
2009

Cartea a apărut cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național.

Coperta: Odeta Catană

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Matei, Dan
Spre Europeana.eu : o introducere în bibliotecile digitale / Dan Matei. — București : CIMEC, 2009. — p. (24 cm)

ISBN 978-973-7930-28-6

ISBN 978-973-7930-28-6

© CIMEC - Institutul de Memorie Culturală, 2009

CIMEC - Institutul de Memorie Culturală
Piața Presei Libere nr. 1, CP 33-90
013701 București, România
Tel. (+40) 21 317 90 72, Fax (+40) 21 317 90 64
www.cimec.ro

CUPRINS

„Orice bibliotecă e ca un câmp minat”, spunea, „fiindcă ascunde în ea întreaga gândire binecuvântată și ticăloasă a oamenilor. Iar dacă o idee pierdută prin cine știe ce broșură neluată în seamă de nimeni și-ar întâlni amorsa care zace în altă broșură la fel de ignorată, explozia ar fi în stare să zguduie tot universul..."

Gellu Naum. *Zenobia*

A. Biblioteci digitale: terminologie și ilustrări

A.1. O încercare de definiție

O bibliotecă digitală este un sistem informatic care administrează o colecție (ce poate fi distribuită) de resurse informaționale digitale (relativ) autonome, pentru a le prezerva pe termen lung și a le pune la dispoziția utilizatorilor săi prin intermediul unor mecanisme specifice care facilitează regăsirea, navigarea și accesul.

Resursele informaționale digitale pot fi documente scrise, imagini, fonograme și videograme, plus diverse combinații de asemenea formate, e.g. fonograma unei conferințe, prezentată împreună cu transcrierea sa sau fonograma interpretării unei simfonii, prezentată împreună cu partitura respectivei simfonii.

Termenul „bibliotecă digitală” a apărut pe la începutul anilor '90 și — în orice caz — este consemnat în 1993 în titlul unui raport către National Science Foundation: „*Source Book on Digital Libraries*”[1]. Mai ales cu răspândirea acestui tip de sistem informatic pe web, termenul a înlocuit treptat pe cel de „bibliotecă electronică”. Uneori se mai folosește abuziv și termenul de „bibliotecă virtuală”. Adesea e abuziv fiindcă „virtual” are — în acest context — semnificația de „surogat”. Or, arareori un document textual digital este un surogat al documentului real. Textul romanului *Război și pace* este la fel de real și pe ecran, ca și pe hârtie. Pentru obiectele tridimensionale, situația e diferită. O colecție de imagini digitale (sau chiar de reconstrucții digitale 3D) de obiecte de muzeu formează într-adevăr un „muzeu virtual”, deoarece nu conține obiectele reale. Cel mult colecțiile de facsimile digitale de cărți ar putea fi etichetate ca „biblioteci virtuale”.

Este oare o bibliotecă digitală o bibliotecă sau termenul „bibliotecă” este o metaforă ? DEX definește biblioteca (în sensurile interesante aici) astfel[2]:

> *(1) colecție de cărți, periodice, foi volante, imprimate etc.;*
>
> *(2) instituție care colecționează cărți, periodice etc. spre a le pune în mod organizat la dispoziția cititorilor.*

---

[1] fox.cs.vt.edu/DigitalLibrary/DLSB.pdf
[2] dexonline.ro/search.php?cuv=bibliotec%C4%83

iar Wordnet astfel[3]:

> *(1) o colecție de documente literare sau înregistrări, păstrate pentru consultare sau împrumut;*
>
> *(2) un depozit ce conține cărți sau alte materiale pentru citit sau studiu;*
>
> *(3) o clădire ce găzduiește o colecție de cărți sau alte materiale.*

Interesant că, după DEX, o librărie („*magazin în care se vând cărți*”) s-ar încadra în definiția bibliotecii în sensul (1) și — destul de bine — și în sensul (2), pentru că și vânzarea este un fel de „a pune la dispoziția cititorilor”. Abia sensul (1) din definiția Wordnet introduce elementul „împrumut”. Așadar este justificat să considerăm biblioteca digitală ca fiind o bibliotecă, deoarece — deși o bibliotecă digitală poate conține și altfel de obiecte decât cele textuale —:

a) resursele digitale pe care le oferă sunt „autonome”, în sensul că fiecare este (relativ) inteligibilă în sine, la fel ca documentele dintr-o bibliotecă clasică;
b) procedurile de prelucrare a resurselor digitale sunt similare celor dintr-o bibliotecă: achiziție, catalogare, indexare, stocare, accesare;
c) scopul e similar: facilitarea accesului comunității de utilizatori la resursele colecției.

Rămâne problema condițiilor de acces. În mod tacit, se consideră că într-o bibliotecă tradițională, pentru utilizator accesul este gratuit, sau măcar nu este proporțional cu numărul sau volumul resurselor accesate. În orice caz, o resursă accesată nu devine proprietatea utilizatorului. Într-o bibliotecă digitală, situația se complică, deoarece duplicarea unei resurse digitale poate să nu coste nimic sau să coste infim, așadar utilizatorul poate deveni „proprietarul” unei copii a unei resurse deținute de bibliotecă. Pe de altă parte, tehnic, acum este perfect fezabil să se ofere online acces plătit (*pay per view*) la resurse, acces care să fie proporțional cu volumul accesat. Deci e de așteptat ca în bibliotecile digitale să se poată accesa resurse și contra cost. Așadar, granița dintre biblioteca digitală și librăria digitală va fi tot mai convențională.

Din altă perspectivă, biblioteca digitală poate fi foarte similară cu biblioteca tradițională. Cu câțiva ani în urmă, o bibliotecară britanică — dintr-o bibliotecă universitară — ne povestea — doar pe jumătate amuzată — cum noul lor rector — până atunci doar profesor în acea universitate — a refuzat să semneze continuarea abonamentului lor la revistele (științifice) online, pe considerentul că accesul la acele reviste era „gratuit” pe calculatorul lui din birou. Da, zicea bibliotecara, avea acces „gratuit”, tocmai fiindcă biblioteca universității plătea

[3] wordnetweb.princeton.edu/perl/webwn?s=library

abonamentul și oferea acces liber tuturor profesorilor și studenților universității. Această anecdotă relevă, pe de o parte, ignoranța unor universitari în privința bibliotecilor lor, dar, pe de altă parte, conține și un compliment la adresa bibliotecii: uneori biblioteca oferă servicii utile, rămânând, modest, în umbră.

A.2. Exemple remarcabile

Proiectul Gutenberg

Proiectul Gutenberg[4] este cel mai cunoscut proiect colectiv de bibliotecă digitală, ante-web. A fost inițiat în 1971 de către Michael S. Hart (prima lucrare introdusă a fost *Declarația de Independență* a Statelor Unite) și oferă acum peste 30.000 de lucrări online, majoritatea în format text simplu și majoritatea în limba engleză. Biblioteca sporește continuu prin contribuția unor voluntari inimoși.

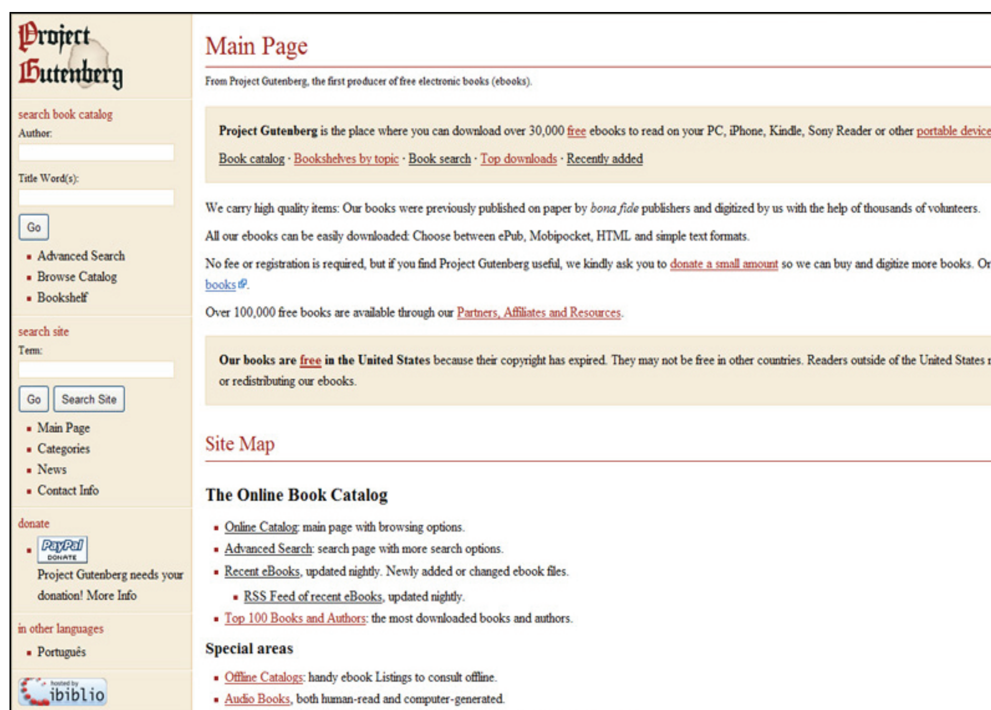

Fig. 1. Project Gutenberg: pagina natală

Pe pagina sa natală (vezi fig. 1) sunt accesibile interogarea simplă și

[4] www.gutenberg.org

interogarea avansată a catalogului, plus secțiunea de unde se pot descărca cărți digitale pentru citire off-line, ca și bogata secțiune a audio-cărților, citite atât de voluntari, cât și de sintetizatoare de voce[5].

Până în 1989, voluntarii au cules manual toate lucrările. De atunci, apărând scanerele și programele de ocerizare[6], a apărut necesitatea corectării textelor obținute prin ocerizare. Astfel, în 2000 s-a constituit o comunitate internetică[7] de corectori voluntari, numită *Distributed Proofreaders*[8], strâns asociată Proiectului Gutenberg.

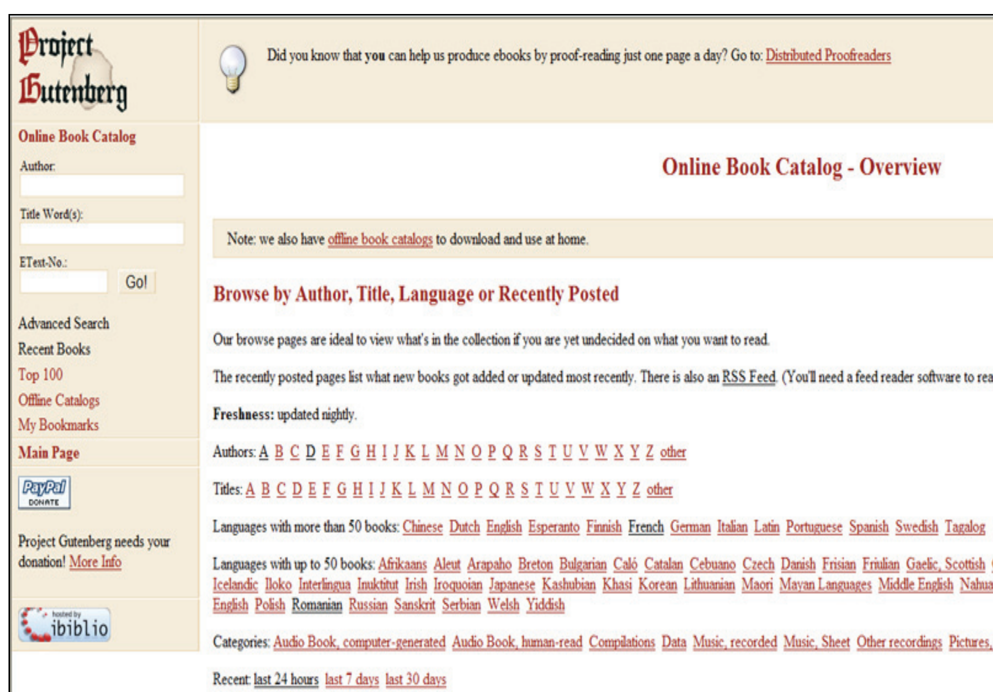

Fig. 2. Project Gutenberg: pagina de baleiere[9] [*browsing*]

Acest proiect ilustrează la superlativ eforturile colaborative voluntare și a constituit un exemplu remarcabil pentru comunitățile voluntare pe care Internetul le-a generat. Multe dintre operele importante ale culturii occidentale se regăsesc în această bibliotecă digitală și — nu trebuie uitat — a fost inițiată într-o perioadă de

[5] Momentan extinderea acestei secțiuni este suspendată.
[6] „A oceriza" vine de la OCR [Optical Character Recognition = recunoaștere optică a caracterelor], și înseamnă transformarea imaginii digitale a unui text (i.e. un nor de pixeli) într-un text digital (i.e. un șir de caractere).
[7] i.e. activând pe Internet.
[8] „corectorii distribuiți" www.pgdp.net/c
[9] i.e. parcurgerea alfabetică.

pionierat, când instrumentele informatice erau precare.

Fig. 3. Project Gutenberg: pagina de interogare avansată

Fig. 4. Project Gutenberg: prezentarea unui text

De remarcat la interogarea avansată că — pe lângă cuvinte-cheie specificate în câmpurile autor, titlu și subiect — utilizatorul poate alege dintr-un vocabular controlat limba și categoria, iar pentru acestea sistemul afișează și numărul de cărți în acea limbă, respectiv categorie.

Proiectul Perseus

Proiectul Perseus[10] este o bibliotecă digitală fondată în 1987 (și expusă pe web din 1995) la Departamentul de Umanioare a Universității Tufts, pentru a prezenta inițial materiale ale antichității grecești. Pe parcurs cuprinderea sa a fost extinsă la clasicitatea greco-romană și chiar la Renașterea engleză. De la începuturi are ca editor-șef pe Gregory Crane, iar această continuitate se reflectă în calitatea colecției și a tratării ei.

Textele sunt balizate în formatul TEI[11] [Text Encoding Initiative][12], ceea ce trădează profundul caracter științific al proiectului.

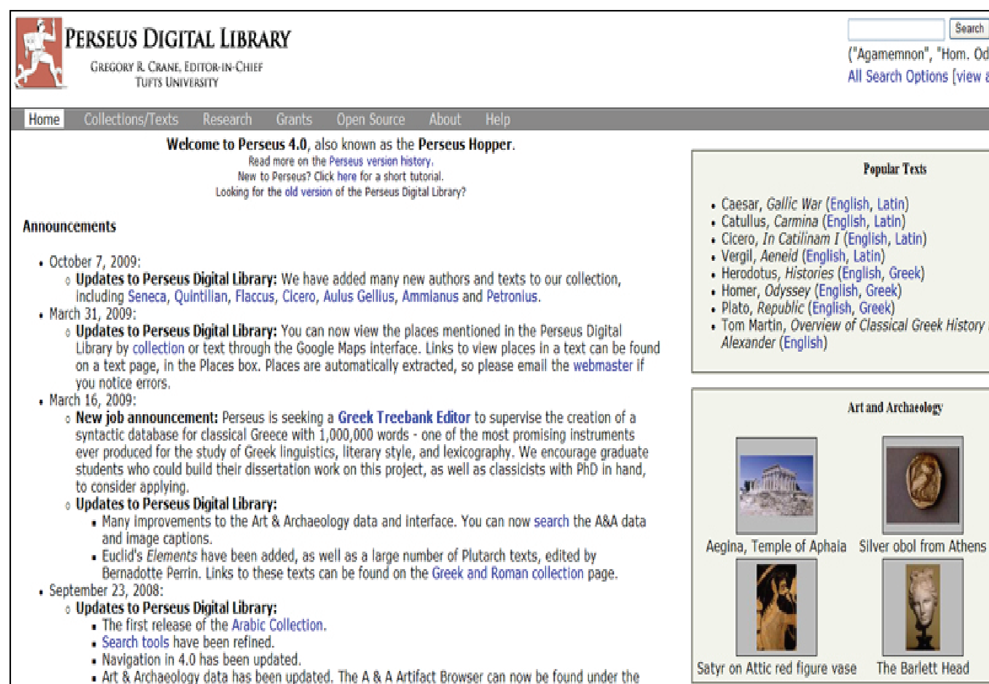

Fig. 5. Proiectul Perseus: pagina natală

[10] www.perseus.tufts.edu/hopper
[11] www.tei-c.org/index.xml
[12] adică în cea mai complexă schemă XML de notorietate.

Sophocles, *Oedipus at Colonus*
Sir Richard Jebb, Ed.

Home Collections/Texts Research Grants Open Source About Help

Your current position in the text is marked in blue. Click anywhere in the line to jump to another position:

card:

This text is part of:

Greek and Roman Materials
Greek Drama
Greek Poetry
Greek Texts
Greek Tragedy
Sophocles
Sophocles, Oedipus at Colonus

Table of Contents:

Click on a word to bring up parses, dictionary entries, and frequency statistics

Οἰδίπους

τέκνον τυφλοῦ γέροντος Ἀντιγόνη, τίνας
χώρους ἀφίγμεθ᾽ ἢ τίνων ἀνδρῶν πόλιν;
τίς τὸν πλανήτην Οἰδίπουν καθ᾽ ἡμέραν
τὴν νῦν σπανιστοῖς δέξεται δωρήμασιν;
σμικρὸν μὲν ἐξαιτοῦντα, τοῦ σμικροῦ δ᾽ ἔτι
μεῖον φέροντα, καὶ τόδ᾽ ἐξαρκοῦν ἐμοί:
στέργειν γὰρ αἱ πάθαι με χὠ χρόνος ξυνὼν
μακρὸς διδάσκει καὶ τὸ γενναῖον τρίτον.
ἀλλ᾽, ὦ τέκνον, θάκησιν εἴ τινα βλέπεις
ἢ πρὸς βεβήλοις ἢ πρὸς ἄλσεσιν θεῶν,
στῆσόν με κἀξίδρυσον, ὡς πυθώμεθα
ὅπου ποτ᾽ ἐσμέν: μανθάνειν γὰρ ἥκομεν
ξένοι πρὸς ἀστῶν, ἃν δ᾽ ἀκούσωμεν τελεῖν.

Ἀντιγόνη

πάτερ ταλαίπωρ᾽ Οἰδίπους, πύργοι μέν, οἳ
πόλιν στέγουσιν, ὡς ἀπ᾽ ὀμμάτων, πρόσω:
χῶρος δ᾽ ὅδ᾽ ἱερός, ὡς ἀπεικάσαι, βρύων
δάφνης, ἐλαίας, ἀμπέλου: πυκνόπτεροι δ᾽
εἴσω κατ᾽ αὐτὸν εὐστομοῦσ᾽ ἀηδόνες:
οὗ κῶλα κάμψον τοῦδ᾽ ἐπ᾽ ἀξέστου πέτρου:
μακρὰν γὰρ ὡς γέροντι προὐστάλης ὁδόν.

Fig. 6. Proiectul Perseus: prezentarea unui text

O privire pe pagina natală a proiectului (fig. 5) relevă că această colecție academică este în continuă creștere, ultima extindere masivă anunțată acolo datând din 9 octombrie 2009.

În fig. 6, unde se exemplifică expunerea unui text de Sofocle, se poate observa și o facilitate remarcabilă: făcând clic pe oricare dintre cuvintele grecești, utilizatorul obține notița de vocabular grec - englez, plus statistici de frecvență ale cuvintelor în întregul corpus.

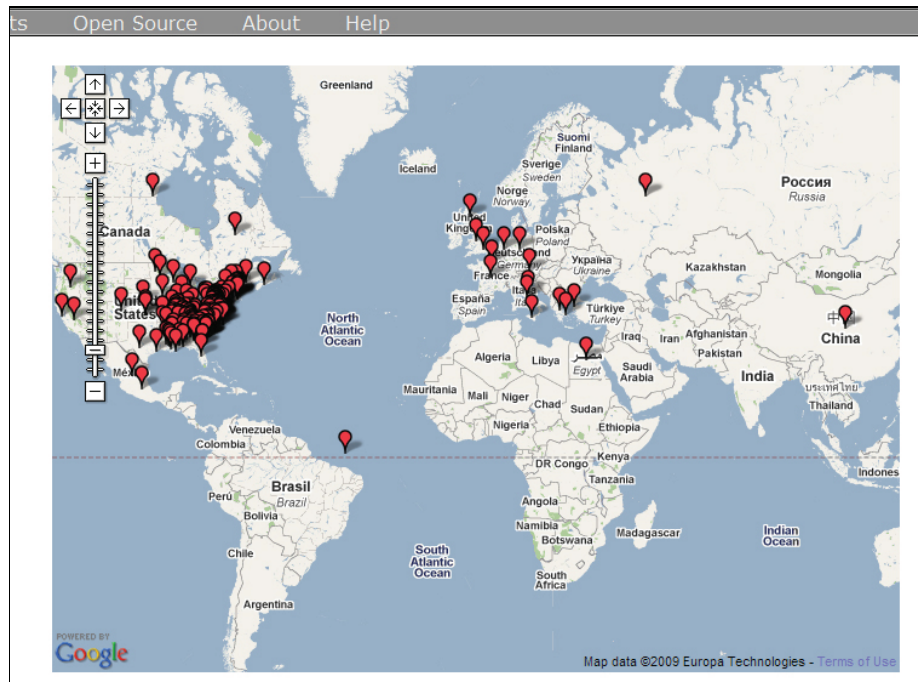

Fig. 7. Distribuția geografică a colecțiilor prezente în biblioteca Perseus

Repozitul arXive

arXive[13] (unde „X" reprezintă litera grecească Chi χ) este o arhivă digitală de preprinturi de articole științifice de matematică, fizică, informatică, biologie cantitativă și statistică, care în octombrie 2008 depășise numărul de jumătate de milion de articole și care sporește în fiecare lună cu circa 5.000 de articole.

Repozitul[14] a fost inițiat în 1991 de către Paul Ginsparg, cu obiectivul declarat de prezervare pe termen lung a e-printurilor științifice. Este acum găzduit de Universitatea Cornell, dar este oglindit pe mai multe servere din întreaga lume. Este unul dintre cele mai populare repozite științifice, mulți cercetători depunându-și aici articolele înainte de publicarea în reviste consacrate.

Deși articolele publicate în arXiv nu trec printr-o evaluare colegială (*peer-review*), depunerile sunt totuși monitorizate de editorii arhivei, care resping pe cele care nu ating nivelul științific acceptabil. Pentru mai multe domenii, numele monitorilor sunt publice, adică aceștia își asumă responsabilitatea deciziilor de respingere.

---

[13] arxiv.org

[14] Un repozit (în context editorial) este o arhivă digitală de lucrări textuale (sau de altă natură).

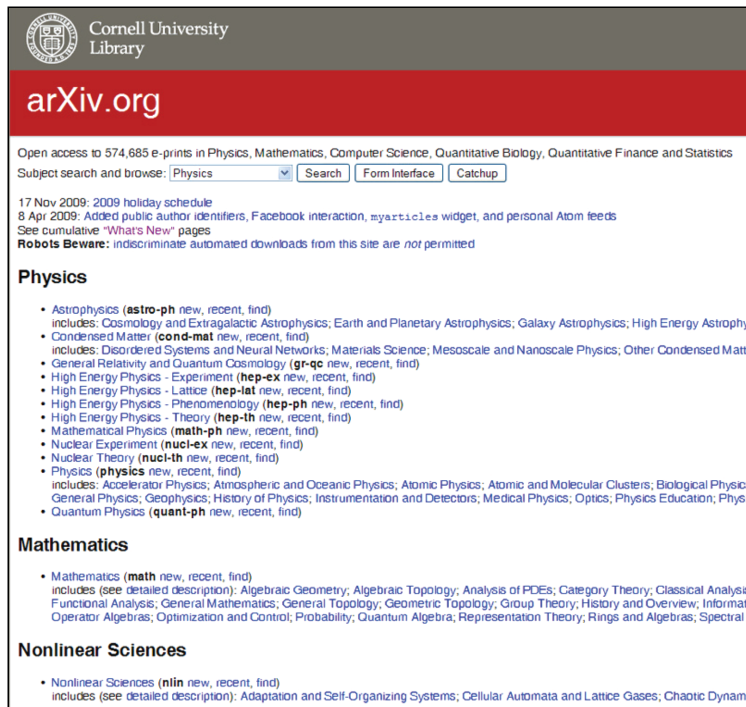

Fig. 8. Repozitul arXiv: pagina natală

arXiv.org > search

Search arXiv.org

No query specified

Author/title/abstract search

Select subject areas to restrict search (default is to search all subject areas)
☑Computer Science ☐Mathematics ☐Nonlinear Sciences ☐Physics [archive: All]
☐Quantitative Biology ☐Quantitative Finance ☐Statistics

Select years to search (default is to search all years)
☐Past year or the year or the years from to

Author(s): AND
Title: AND
Abstract: digital library
Show 25 hits per page

Do Search or Reset selections to default values.

Hints for more fulfilling searches

Experimental full text search

Search for: in Everything Do Search

The full text search facility is an experimental service which may be less up-to-date than the norma

Fig. 9. arXiv: pagina de interogare

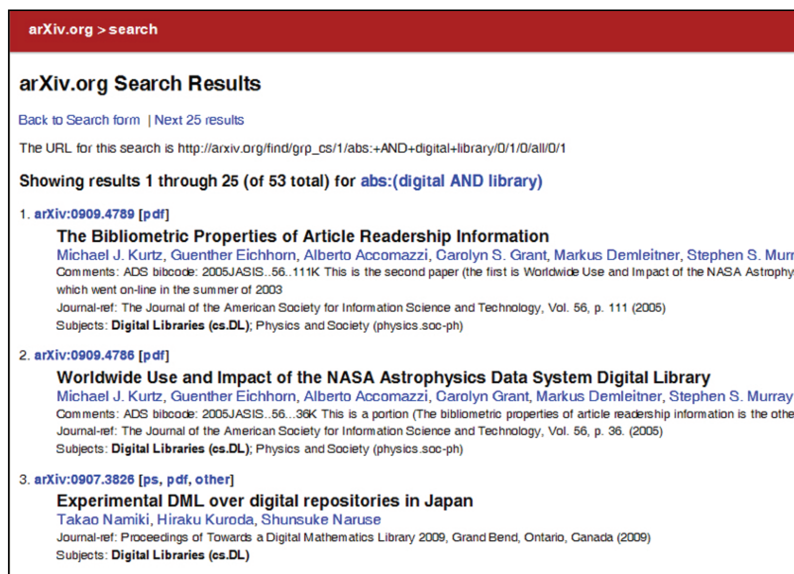

Fig. 10. arXiv: pagină cu rezultate

American Memory

American Memory[15] este biblioteca digitală a Bibliotecii Congresului SUA, inițiată în 1994 și accesibilă pe web. Deja din 2000, biblioteca digitală își depășise obiectivul inițial de 5 milioane de resurse digitale din domeniul public (texte, imagini, fonograme, videograme și documente web), iar în prezent are peste 9 milioane de resurse digitale.

Scopul ei — în continuarea misiunii Bibliotecii Congresului — este de a „susține și prezerva o colecție universală de cunoștințe și creativitate, pentru generațiile viitoare”. În fapt, prezintă materiale istorice americane digitizate, grupate în peste 100 de colecții, organizate fie tematic, fie după donatori.

Resursele digitale sunt manuscrise, fotografii, afișe, hărți, fonograme, videograme, cărți, broșuri, partituri etc. O particularitate a acestei biblioteci digitale este faptul că fiecare colecție este însoțită de adnotări, explicații și elemente specifice de căutare și baleiere.

Din punct de vedere tehnic, multe dintre documentele istorice sunt balizate conform schemei TEI [Text Encoding Initiative], iar indexul colecțiilor arhivistice sunt balizate conform schemei EAD [Encoded Archival Description]. Selecția materialelor pentru includere se face pe baza importanței istorice, culturale și didactice, iar biblioteca are o secțiune specială destinată profesorilor, pentru a-i ajuta să folosească resursele digitale ca material didactic.

[15] memory.loc.gov

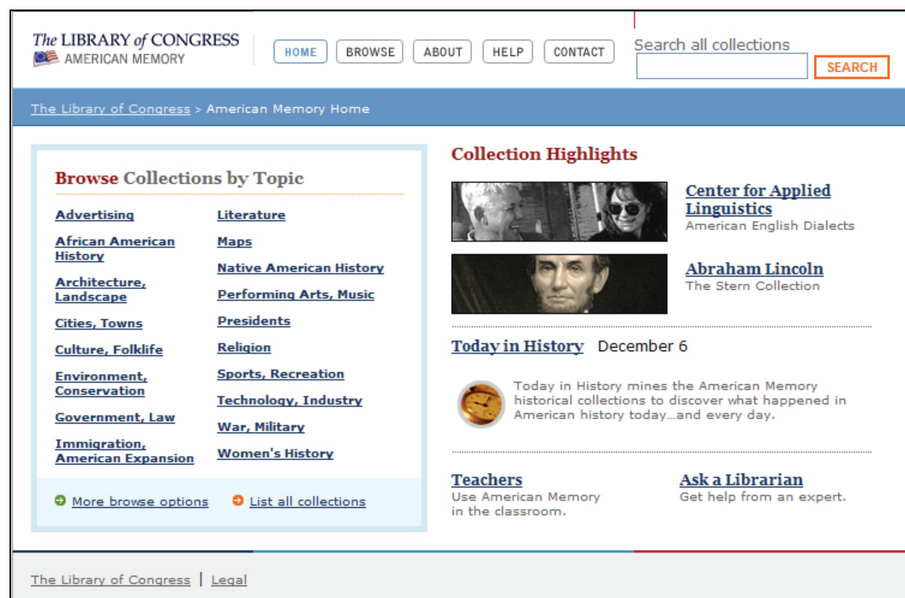

Fig. 8. American Memory: pagina natală

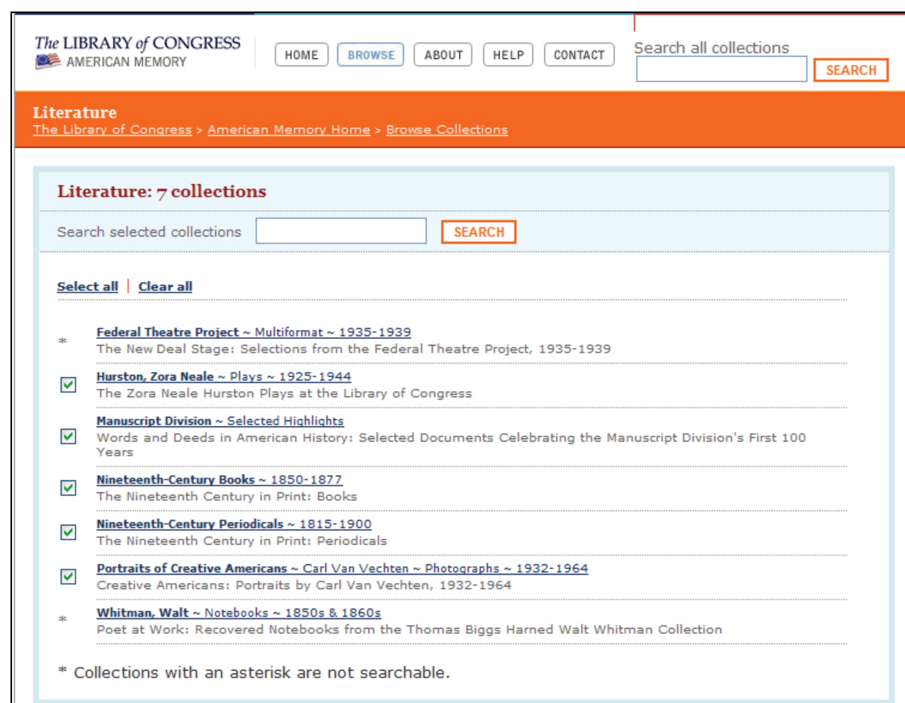

Fig. 9. American Memory: colecțiile de literatură

The LIBRARY of CONGRESS
AMERICAN MEMORY

HOME | BROWSE | ABOUT | HELP | CONTACT

Search all collections
SEARCH

The James Madison Papers
The Library of Congress > American Memory Home > Browse Collections

Search this collection
GO
More search options

Collection Home
About This Collection

Features:
Timeline
→ 1751-1836
Essays
→ An Introduction to the Life and Papers of James Madison
→ James Madison's Ciphers
→ James Madison and the Federal Constitutional Convention of 1787

Browse Collection by:
Title
Name
Series

View more collections from the **Manuscript Division**

Collection Connection
Classroom resources for teachers

James Madison.
About this image

The James Madison Papers

The James Madison Papers, 1723 - 1836

Overview

The James Madison Papers from the Manuscript Division at the Library of Congress consist of approximately 12,000 items captured in some 72,000 digital images. They document the life of the man who came to be known as the "Father of the Constitution" through correspondence, personal notes, drafts of letters and legislation, an autobiography, legal and financial documents, and miscellaneous manuscripts. The collection is organized into six series dating from 1723 to 1836. Beginning with a selection of his father's letters, the series moves through Madison's years as a student, and as a member of the Virginia House of Delegates and include extensive notes of the debates during his three-year term in the Continental Congress (1779-82). Notes and a memoranda document Madison's pivotal role in the Constitutional Convention of 1787 and the Virginia ratification convention of 1788. Other materials reflect the nine years that Madison spent in the House of Representatives and his tenure as Secretary of State during Thomas Jefferson's presidency. Correspondence and notes trace his two terms as the fourth president of the United States, illuminating the origins and course of the War of 1812 and the post-war years of his presidency and subsequent retirement. The collection also includes a complete copy, made by Madison's brother in-law, John C. Payne, of Thomas Jefferson's notes from the Continental Congress of 1776. Notable correspondents include Dolley Payne Madison, Thomas Jefferson, James Monroe, Alexander Hamilton, George Washington, Edmund Randolph, Noah Webster, and Secretary of War James Armstrong, whose correspondence with Madison fills an entire series.

Timeline The life of James Madison.

Essay Cracking Madison's codes.

The Library of Congress | Legal

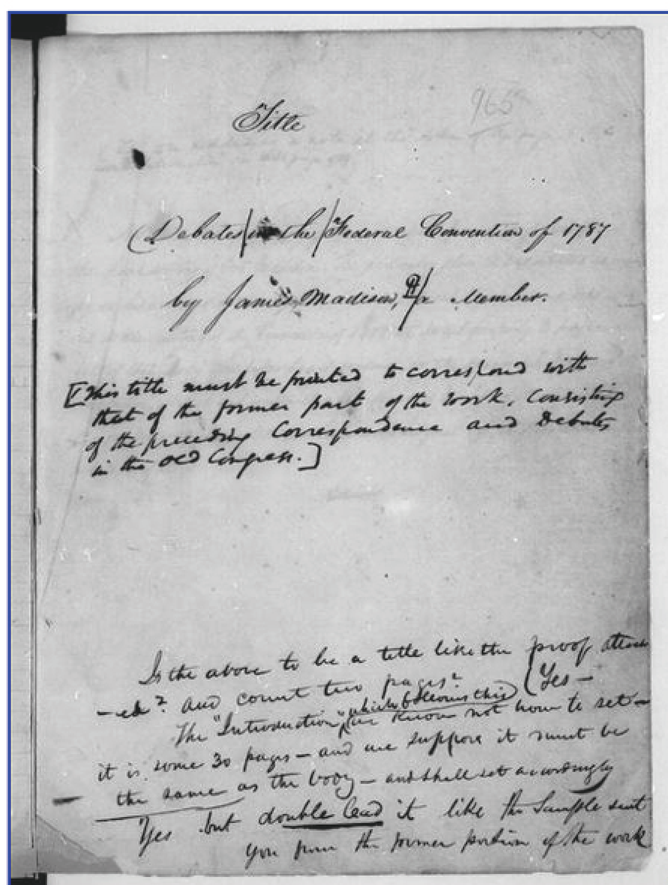
Fig. 10. American Memory: „pagina de titlu” a unei colecții.

În fig. 10 se observă modul extins de prezentare a fiecărei colecții, ceea ce dovedește un intens efort editorial din partea Bibliotecii Congresului. În fig. 11, se poate vedea că, la consultarea unui manuscris, utilizatorul poate obține — pe lângă imaginile de rezoluție obișnuită pe web — și imagini de rezoluție superioară.

The James Madison Papers
James Madison John C. Payne. John C. Payne's Copy of James Madison's Original Notes on Debates in the

Image 271 of 1851 | Turn to image | 271 | PREV IMAGE | NEXT IMAGE

The James Madison Papers | Higher Quality Image (JPEG - 308K)

Title

Debates in the Federal Convention of 1787
by James Madison a member.

[This title must be printed to correspond with that of the former part of the work, consisting of the preceding Correspondence and Debates in the old Congress.]

Is the above to be a title like the proof above — eh? and count two pages? (Yes — The "Introduction" which follows this we know not how to set — it is some 30 pages — and we suppose it must be the same as the body — and shall set accordingly — Yes but double lead it like the Sample sent you from the former portion of the work

The James Madison Papers | Higher Quality Image (JPEG - 308K)

Fig. 11. American Memory: un facsimil de manuscris

Google Book Search

La 14 decembrie 2004, compania Google anunța proiectul „Google Print

for Libraries”: digitizarea a 15 milioane de cărți[16] (i.e. circa 4,5 miliarde de pagini), materialul provenind de la cinci mari biblioteci „anglo-saxone” — patru americane: Harvard, Stanford, Michigan, New York Public; una britanică: Oxford.

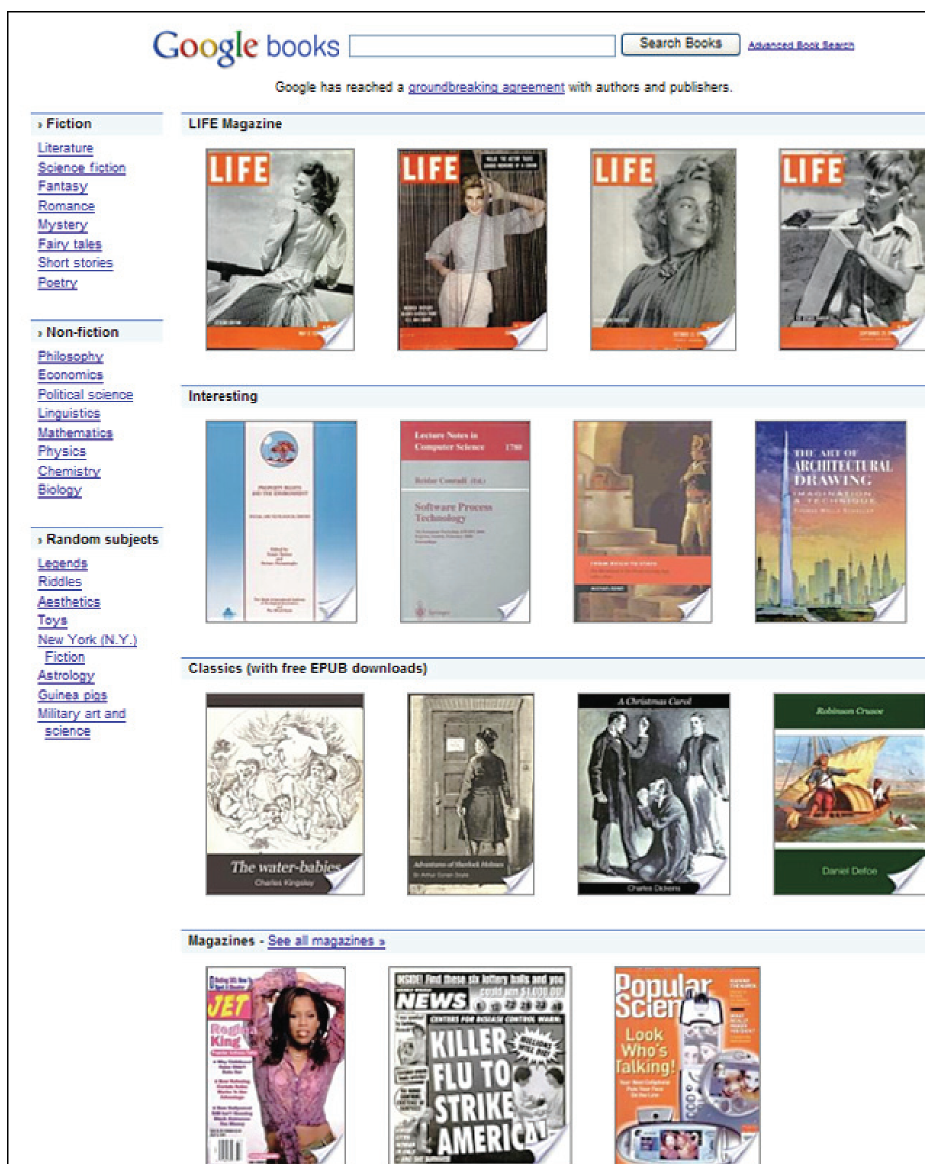
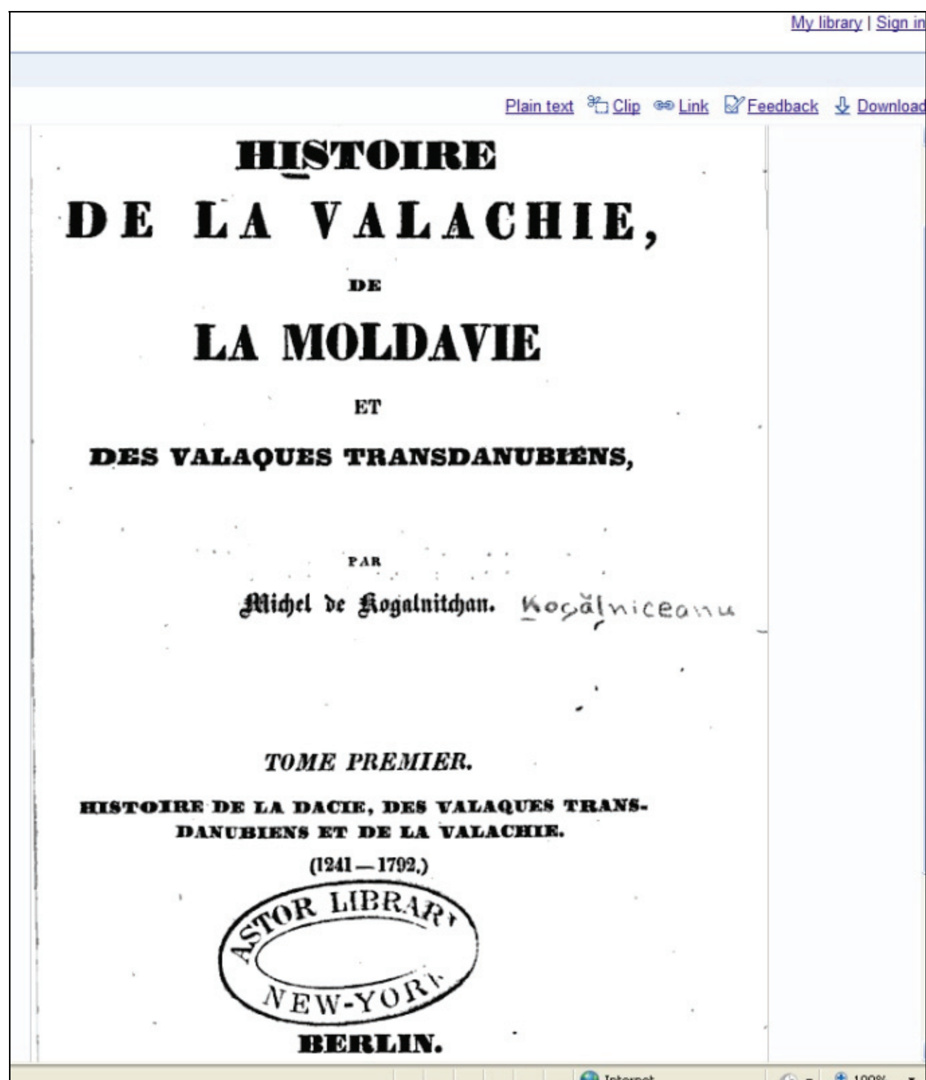

Fig. 12. Google Book Search: pagina natală

[16] Inițial, când am citit asta, am crezut că ziariștii au notat greșit și că anunțul corect era de 15 milioane de pagini. Ei bine nu; era vorba de 15 milioane de cărți !

Ulterior, proiectului i s-a schimbat numele în *Google Book Search*[17] (sau, mai pe scurt, *Google Books*). Nu se specifica durata proiectului, dar se pare că este imaginat pe 10 ani. În octombrie 2009, Sergey Brin, cofondator și președinte al Google, a anunțat că erau digitizate deja peste 10 milioane de cărți[18].

HISTOIRE

DE LA VALACHIE,

DE

LA MOLDAVIE

ET

DES VALAQUES TRANSDANUBIENS,

PAR

Michel de Kogalnitchan. Kogălniceanu

TOME PREMIER.

HISTOIRE DE LA DACIE, DES VALAQUES TRANS-DANUBIENS ET DE LA VALACHIE.

(1241 — 1792.)

ASTOR LIBRARY NEW-YORK

BERLIN.

Fig. 13. Google Book Search: un facsimil de pagină (mod imagine)

---

[17] books.google.com/books

[18] googleblog.blogspot.com/2009/10/tale-of-10000000-books.html

Obiectivul declarat al proiectului Google Books este:

> *„... să le ușurăm oamenilor găsirea cărților relevante — mai precis, a acelor cărți pe care nu le-ar găsi în alt mod, ca de pildă a celor epuizate — respectând scrupulos drepturile intelectuale ale autorilor și ale editurilor. Scopul nostru ultim este de a conlucra cu edituri și biblioteci pentru a crea un catalog virtual cuprinzător și interogabil al tuturor cărților în toate limbile, care să ajute utilizatorii să descopere cărți noi, iar pe editori să descopere cititori noi.”*

Fig. 14. Google Book Search: facilitățile de vizualizare (sus) și facilitățile de achiziționare (cumpărare sau identificare într-o bibliotecă) (cadrul din stânga)

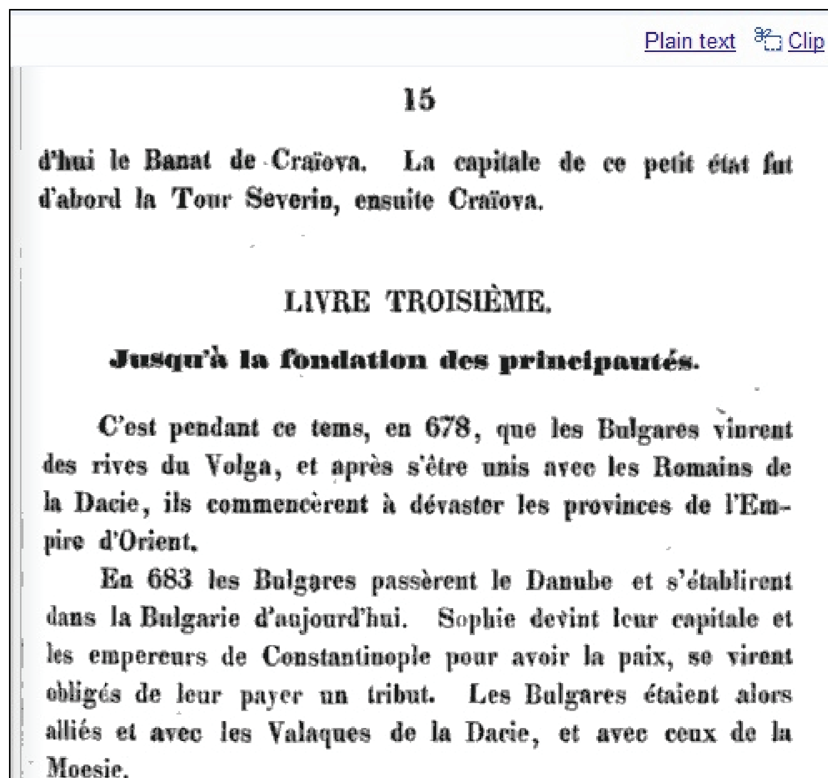
Pe lângă volumul impresionant de material (în care am găsit și cărți românești), Google Books mai oferă și remarcabile facilități de consultare. În primul rând, cărțile sunt ocerizate, adică „în spatele” imaginii paginilor se află textul digital veritabil (i.e. sub formă de șir de caractere, ceea ce permite căutarea cuvintelor în text, ca și cum ar fi fost dactilografiat. În fig. 15 se vede un fragment de text din cartea lui Kogălniceanu (din fig. 13), în mod imagine. Apoi, în figura 16, se vede același fragment ocerizat, pe care l-am copiat ad litteram de pe ecran. Se observă că — în ciuda calității precare a tiparului (din 1837 !) — conversia automată la text este destul de onorabilă[19]. Desigur, este evident că textul nu a trecut printr-o corectură umană după ocerizare, ceea ce evidențiază și limitele metodei, pe lângă avantaje.

În fig. 17 se vede cum sunt prezentate paginile în care se regăsește cuvântul „Bulgares”, pentru căutarea căruia am folosit caseta din cadrul din stânga.

Cărțile din domeniul public (adică cele care nu mai sunt sub copyright, i.e.

[19] Sunt impresionat de faptul că ocerizatorul a unit cuvântul „Empire”, care în textul original este despărțit la cap de rând.

sub incidența legilor drepturilor de autor), sunt expuse în întregime, și pot fi și descărcate în format pdf.

Plain text Clip

15

d'hui le Banat de Craïova. La capitale de ce petit état fut d'abord la Tour Severin, ensuite Craïova.

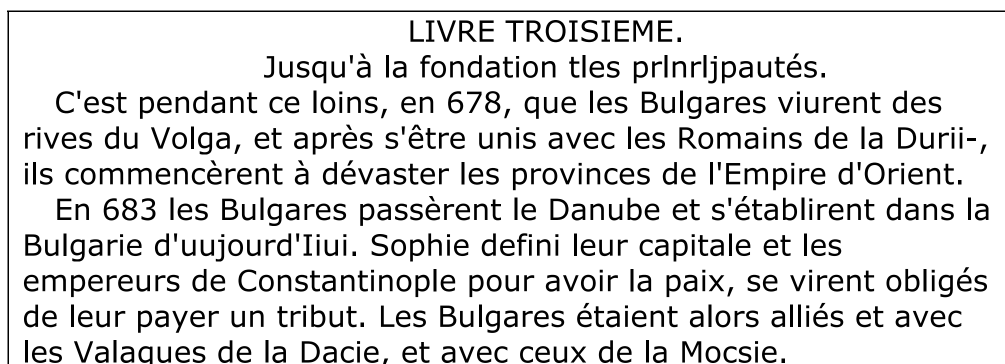
LIVRE TROISIÈME.

Jusqu'à la fondation des principautés.

C'est pendant ce tems, en 678, que les Bulgares vinrent des rives du Volga, et après s'être unis avec les Romains de la Dacie, ils commencèrent à dévaster les provinces de l'Empire d'Orient.

En 683 les Bulgares passèrent le Danube et s'établirent dans la Bulgarie d'aujourd'hui. Sophie devint leur capitale et les empereurs de Constantinople pour avoir la paix, se virent obligés de leur payer un tribut. Les Bulgares étaient alors alliés et avec les Valaques de la Dacie, et avec ceux de la Moesie.

Fig. 15. Google Book Search: un fragment de text, în mod imagine

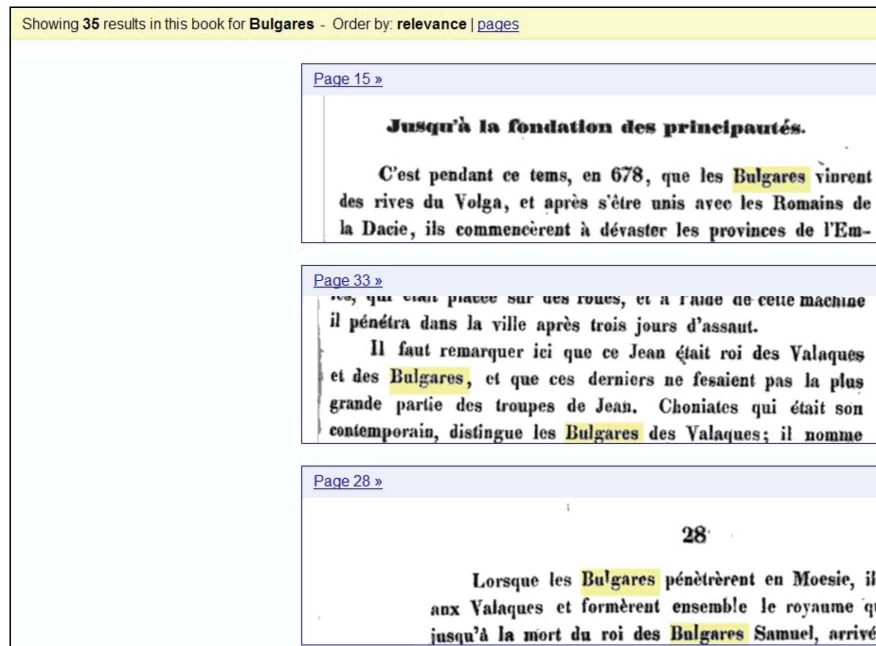
LIVRE TROISIEME.

Jusqu'à la fondation tles prlnrljpautés.

C'est pendant ce loins, en 678, que les Bulgares viurent des rives du Volga, et après s'être unis avec les Romains de la Durii-, ils commencèrent à dévaster les provinces de l'Empire d'Orient.

En 683 les Bulgares passèrent le Danube et s'établirent dans la Bulgarie d'uujourd'Iiui. Sophie defini leur capitale et les empereurs de Constantinople pour avoir la paix, se virent obligés de leur payer un tribut. Les Bulgares étaient alors alliés et avec les Valaques de la Dacie, et avec ceux de la Mocsie.

Fig. 16. Google Book Search: același fragment, în mod text

Showing **35** results in this book for **Bulgares** - Order by: **relevance** | pages

Page 15 »

Jusqu'à la fondation des principautés.

C'est pendant ce tems, en 678, que les Bulgares vinrent des rives du Volga, et après s'être unis avec les Romains de la Dacie, ils commencèrent à dévaster les provinces de l'Em-

Page 33 »

..., qui était placée sur des roues, et à l'aide de cette machine il pénétra dans la ville après trois jours d'assaut.

Il faut remarquer ici que ce Jean était roi des Valaques et des Bulgares, et que ces derniers ne fesaient pas la plus grande partie des troupes de Jean. Choniates qui était son contemporain, distingue les Bulgares des Valaques; il nomme

Page 28 »

28

Lorsque les Bulgares pénètrèrent en Moesie, ils aux Valaques et formèrent ensemble le royaume qui jusqu'à la mort du roi des Bulgares Samuel, arrivée

Fig. 17. Google Book Search: regăsirea unui cuvânt („Bulgares”) în textul cărții

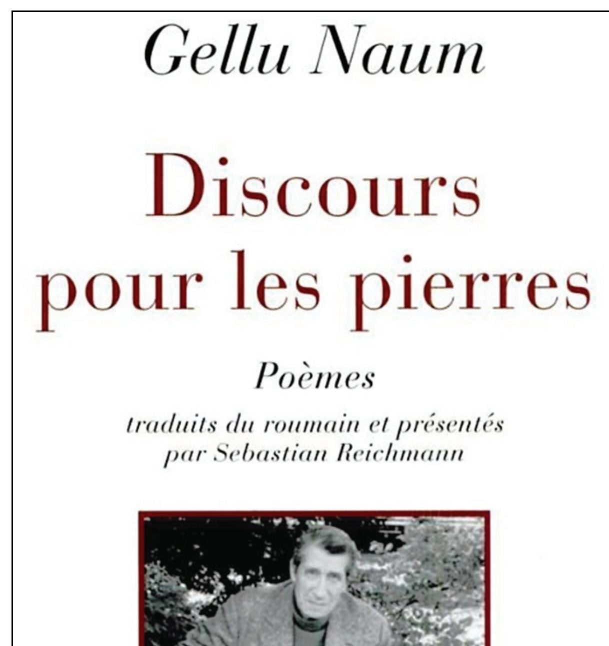

Fig. 18. Google Book Search: o carte sub copyright

Pentru cărțile ce nu sunt în domeniul public, în funcție de permisiunea deținătorului de drepturi intelectuale, se expune cartea în întregime sau doar o selecție de pagini (de pildă, din volumul Naum din fig. 18, sunt vizibile 21 de pagini din 92, vezi fig. 20) sau doar mici fragmente în jurul cuvintelor căutate de utilizator (vezi fig. 19) sau nimic.

Book overview
Snippet view - Item notes: nos. 1-3 - 1986 - Literary Criticism

Search in this book

Diderot   Search

3 pages matching **Diderot** in this book

Page 119

l'histoire. J'en citerai deux exemples qui m'ont plus frappé que les autres : de J. Schneider « F. Quesnay und die *Encyclopédie* » et de H.J. Lüsebrink, cette remarquable enquête sur l'histoire d'une réception qui est en réalité l'histoire d'une découverte, comment les révolutionnaires de 1789-90 ont peu à peu compris, par simple lecture, que le véritable auteur de l'*Histoire des deux Indes*, ce n'était pas l'abbé Raynal, c'était Diderot. « Le livre qui

Page 125

Chouillet. Ces trois études, dont le sujet est surtout moral sont complétées de façon tout à fait appropriée par d'excellentes « Réflexions méthodologiques » de John Renwick, réflexions qui s'appuient sur la correspondance des dernières années de Diderot et qui s'avèreront indispensables à ses futurs biographes.
Dans la seconde section, « Philosophie et Esthétique », sont groupées

Page 191

roi et de la marine, collaborateur de l'*Encyclopédie* », *Actes Brest*, 323-331.
SCHLOBACH, Jochen, « Diderot als Journalist und literarischer Korrespondent », *Conférences Heidelberg*, 128-142.
SEGALEN, Auguste-Pierre, « Aperçus sur la lexicographie maritime en France avant l'*Encyclopédie* », *Actes Brest*, 433-452.
SEIFERT, Hans-Ulrich, « Banquets de philosophe : Georges Louis Schmid chez

Where's the rest of this book?

Fig. 19. Google Book Search: exemplu de afișare doar de fragmente în jurul termenului căutat („Diderot")

În fig. 14 se vede cum pentru fiecare carte (unde este cazul) se oferă linkuri către librării care o pot vinde online[20] și către biblioteci unde poate fi împrumutată.

Punctul slab al acestei biblioteci digitale îmi par a fi fișele bibliografice ale fiecărei cărți, de regulă, foarte sumare. Altminteri, proiectul este cu totul remarcabil și este un element de referință al domeniului.

[20] În particular, acest volum lipsește în librăriile conectate la Google Books.

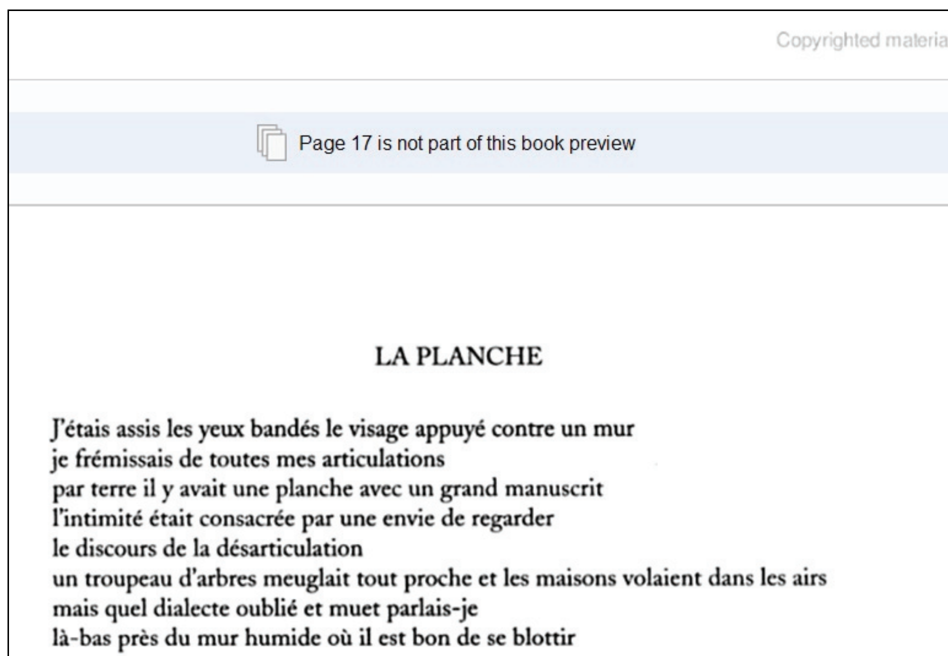

Fig. 20. Google Book Search: o pagină din cartea Naum de mai sus, unde se vede cum este semnalat faptul că pagina 17 nu este afișată

Open Library [Biblioteca Deschisă]

Open Library[21] este — în fapt — un mare catalog colectiv, un fel de versiune open-source a catalogului WorldCat[22] al OCLC — inițiat de Internet Archive[23] și lansat în iulie 2007. Țelul său declarat este:

> *„O pagină web pentru fiecare carte publicată vreodată. E un obiectiv semeț, dar fezabil”.*

Și într-adevăr, în prezent are înregistrate aproape 24 de milioane de cărți. Însă, este și o bibliotecă digitală impresionantă, fiindcă oferă online textul integral pentru peste un milion de cărți (aflate în domeniul public).

Pentru fiecare carte se indică — dacă sunt disponibile — linkuri (legături) către librării care vând online și către catalogul WorldCat, unde se poate identifica o bibliotecă apropiată utilizatorului, care deține un exemplar ce poate fi

[21] openlibrary.org
[22] www.worldcat.org
[23] www.archive.org (o asociație californiană fondată în 1996, al cărei scop principal este „arhivarea webului”)

împrumutat.

Fig. 21. Open Library: pagina natală

Fig. 22. Open Library: pagina de căutare

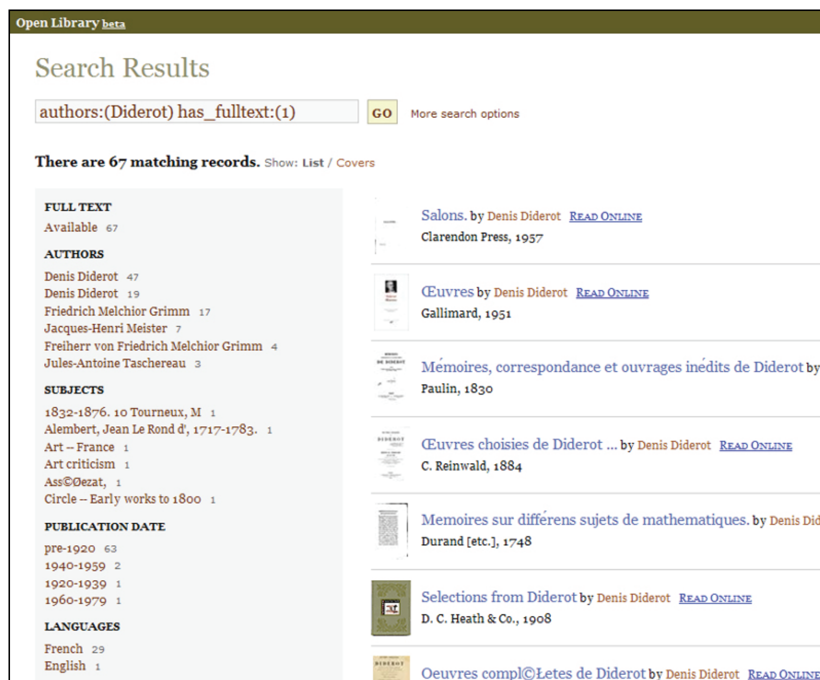

Fig. 23. Open Library: pagina rezultatelor interogării (cu termenul „Diderot”)

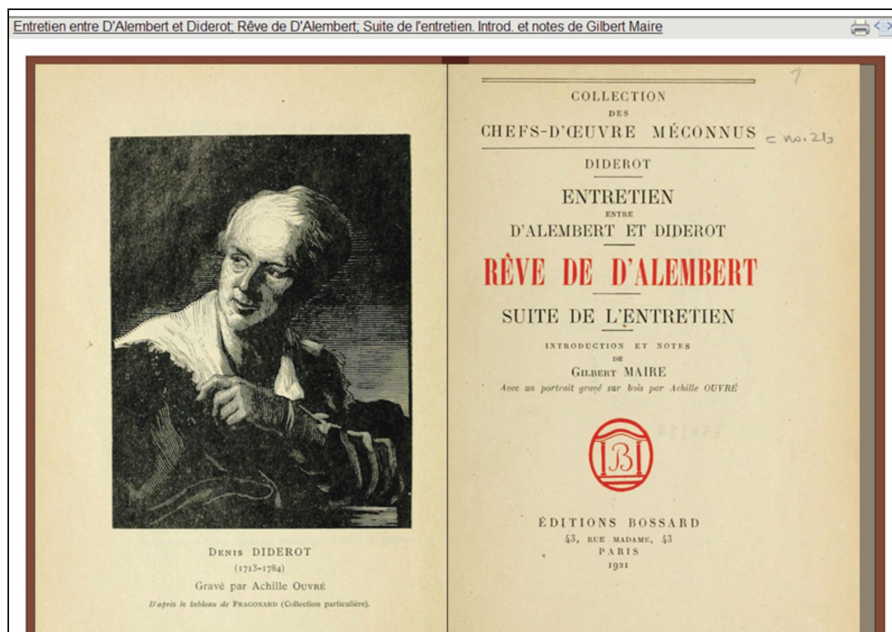

Fig. 24. Open Library: vizualizarea unei cărți digitizate

My Tired Father

by Gellu Naum

Published in April 15, 1999, Green Integer

Language:	English
Edition:	1 edition
Format:	Paperback
Dimensions:	5.9 x 4.2 x 0.2 inches
Weight:	2.4 ounces
ISBN 10:	1892295075
ISBN 13:	9781892295071
Subject:	Biography: general Literature: Texts Poetry POE POE000000 Continental European History - Surrealism & Dadaism Poetry / General General

Gellu Naum
My Tired Father
/ Pohem

CHANGE COVER

BUY
Amazon
Abebooks
Alibris
Barnes and Noble
Powells

BORROW
Your local library
BookMooch
Title Trader

BROWSE
Google Book Search
(noview)

Data comes from Amazon, Library of Congress, and users like you.

Fig. 25. O carte pentru care nu există o versiune digitală

După fiecare interogare, lista rezultatelor poate fi baleiată fațetat, după fațetele: autor, subiect, anul publicării și limba (vezi fig. 23).

Gallica

Gallica este biblioteca digitală a Bibliotecii Naționale a Franței [BnF] și a fost inițiată în 1997. Dar materialele expuse în Gallica provin nu doar din colecțiile BnF, ci și de la mai multe biblioteci partenere, iar unele edituri își expun în catalogul Gallica descrierile bibliografice ale producției curente. La începutul lui decembrie 2009, Gallica oferea:

- peste 140.000 de cărți (din care peste 85.000 consultabile în mod text);
- peste 640.000 de numere (din care peste 275.000 consultabile în mod text), din peste 4.000 de periodice;
- peste 115.000 de imagini;
- peste 8.000 de hărți;
- peste 1.000 de fonograme;

- peste 5.400 de manuscrise;
- peste 2.200 partituri,

şi colecţia sporeşte în fiecare lună cu peste 5.000 de resurse digitale.

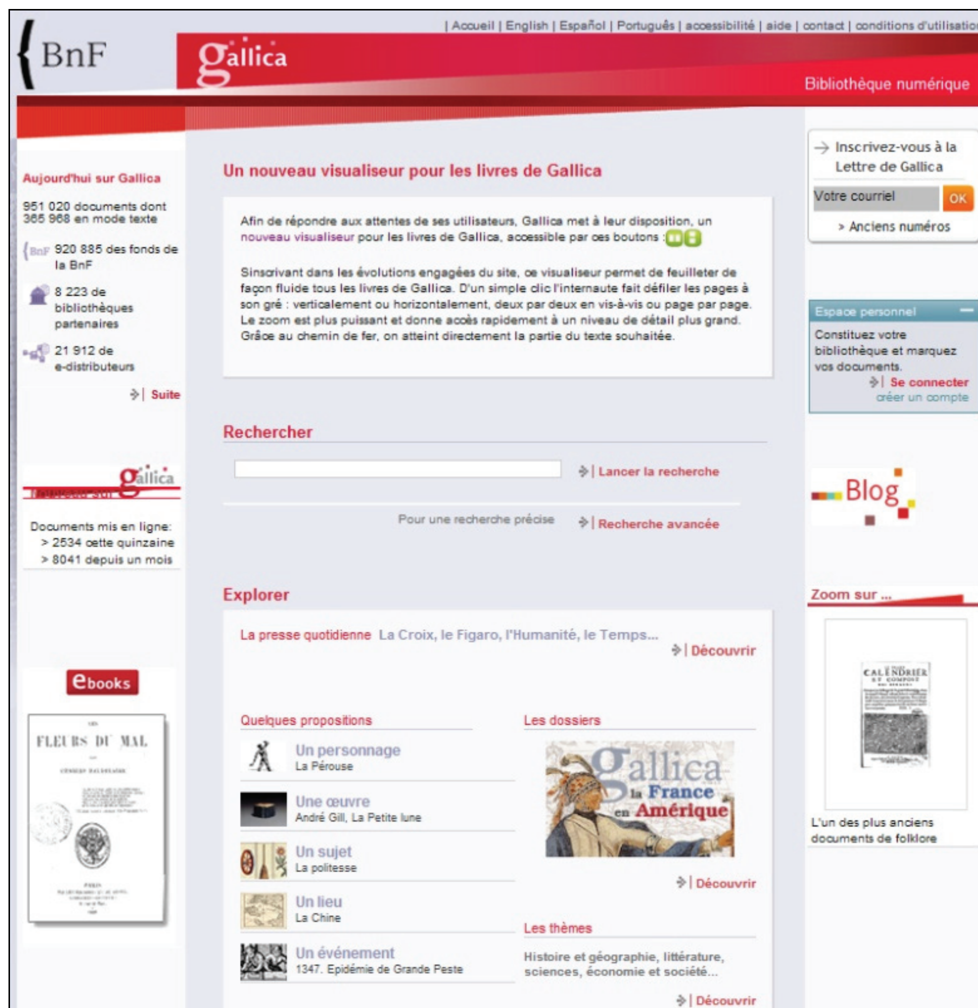

Fig. 26. Gallica: pagina natală

E de remarcat că se oferă interfeţe-utilizator şi în limbile engleză, spaniolă şi portugheză şi că — pe lângă interogarea simplă, uşor accesibilă — pe pagina natală i se propun utilizatorului teme de interes şi i se oferă spre descărcare şi cărţi digitale, ce pot fi apoi citite off-line pe un calculator sau pe o carte electronică, cum ar fi Kindle, produs de Amazon.com (vezi fig. 39).

Fig. 27. Gallica: pagina de interogare avansată

Fig. 28. Gallica: posibilitatea de a descărca cărți digitale

După cum se vede în fig. 27, facilitățile de căutarea avansată sunt numeroase și elaborate (de altfel justificat, la un număr atât de mare de resurse). E de remarcat multitudinea de filtre: data ediției, limba, tipul resursei, tematica, restricțiile de acces, data (re)publicării etc.

Cărțile digitale oferite, pot fi descărcate — spre citire off-line — în mai multe formate populare. De pildă, în fig. 29 se poate vedea un fragment din celebrul poem-prefață „Au lecteur”[24] din volumul *Les Fleurs du Mal* de Baudelaire, ediția princeps, 1857, descărcat în formatul *epub* și vizualizat off-line cu programul Adobe Digital Editions.

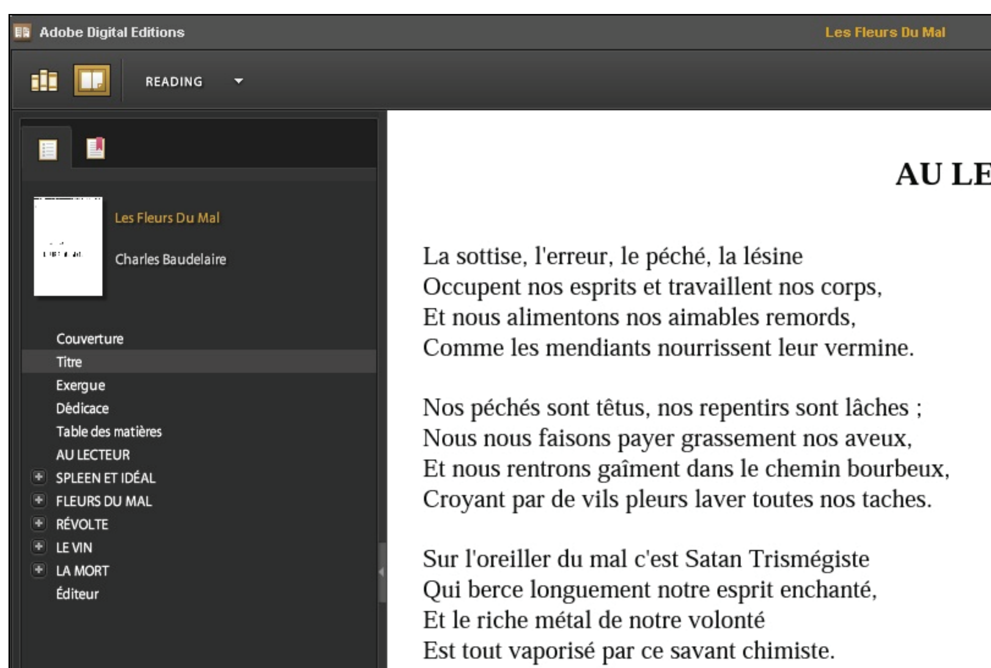

Fig. 29. Un volum provenit din Gallica, în format *epub*, vizualizat off-line

În fig. 30 se prezintă o mostră de listă a rezultatelor obținute în urma unei interogări (în cazul acesta „Diderot” în câmpul „autor” — care reunește de fapt elementele de responsabilitate din înregistrarea bibliografică[25]). Se observă — în coloana din stânga — posibilitatea de baleiere fațetată, după tip de resursă, limba, autor, data ediției, tematică etc.

---

[24] Cel care apare pe post de prefață a volumului și se încheie cu faimosul vers „— Hypocrite lecteur, — mon semblable, — mon frère !” [„— O cititor fățarnic, —tu, semenul meu, — frate !” (trad. Al. Philippide)]

[25] vizibil în fig. 31, unde, în înregistrarea bibliografică completă, Diderot este contributor, nu autor.

106 résultats page 1 sur 8 Aller page 1 | OK

Tri | Pertinence | Auteur | Titre | Date d'édition | Date d'édition | Qualité mode t

Affiner

Ma recherche initiale
Recherche avancée:
Auteur contient tous les mots : Diderot

Rechercher dans ces résultats:

| Ok

Type de document

Auteur

- Diderot, Denis (1713-1784) (80)
- Grimm, Friedrich Melchior (1723-1807 ; baron de) (13)
- Diderot, Denis (1713-1784). Auteur du texte (5)
- Shaftesbury, Anthony Ashley Cooper (1671-1713 ; comte de) (3)
- Riccoboni, Marie-Jeanne (1713-1792) (1)
- +

Date d'édition

Langue

- Français (105)

Thème

Mode texte

Provenance

Type d'accès

1

Observations sur l'instruction de S.M.I. [Catherine ... inédite publiée avec une introduction par Paul Le...
Livre en mode image et en mode texte, recherche plein...
Extrait :
Auteur : Diderot, Denis (1713-1784)
| Notice complète | Ajouter à mes documents
| Afficher le texte brut
| Accéder au document sur **Gallica**

2

Correspondance inédite de Grimm et de Diderot, ... retranchés par la censure impériale en 1812 et 18...
Livre en mode image et en mode texte, recherche plein...
Extrait :
Auteur : Diderot, Denis (1713-1784)
Table des matières : . 120 Lettre de Grimm à Voltaire. Condé. 126 Sur l'Emile de J.-J. Rousseau. 143 Convers... Lettres au même, de mademoiselle Manon Leclerc, da...
| Notice complète | Ajouter à mes documents
| Afficher le texte brut
| Accéder au document sur **Gallica**

3

Oeuvres complètes de Diderot : revues sur les édi... philosophique au XVIIIe siècle. Tome 18 / par J. A...
Livre en mode image et en mode texte, recherche plein...
Extrait :
Auteur : Diderot, Denis (1713-1784)
Description : Comprend : Mémoires pour servir à l'histo...
| Notice complète | Ajouter à mes documents
| Afficher le texte brut
| Accéder au document sur **Gallica**

Fig. 30. Gallica: rezultatele unei căutări

Oeuvres de Madame Riccoboni, précédées d'une notice et d'observations sur ses écrits, par La Harpe, Grimm et Diderot - Brissot-Thivars (Paris) - 1826
Livre en mode image et en mode texte, recherche plein texte disponible
Extrait :
Auteur : Riccoboni, Marie-Jeanne (1713-1792)
Contributeur : Diderot, Denis (1713-1784). Annotateur
| Notice complète | Ajouter à mes documents

Titre : Oeuvres de Madame Riccoboni, précédées d'une notice et d'observations sur ses écrits, par La Harpe, Grimm et Diderot
Auteur : Riccoboni, Marie-Jeanne (1713-1792)
Éditeur : Brissot-Thivars (Paris)
Date d'édition : 1826
Contributeur : La Harpe, Jean François de (1739-1803). Préfacier
Contributeur : Grimm, Friedrich Melchior (1723-1807 ; baron de). Annotateur
Contributeur : Diderot, Denis (1713-1784). Annotateur
Type : monographie imprimée
Langue : Français
Format : 9 vol. ; in-12
Format : application/pdf
Droits : domaine public
Identifiant : http://gallica2.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5436554x
Source : Bibliothèque nationale de France
Relation : http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb31209694v/description
Provenance : Bibliothèque nationale de France
Mode texte disponible
Thématique : Littérature francophone

Fig. 31. Gallica: o fişă bibliografică

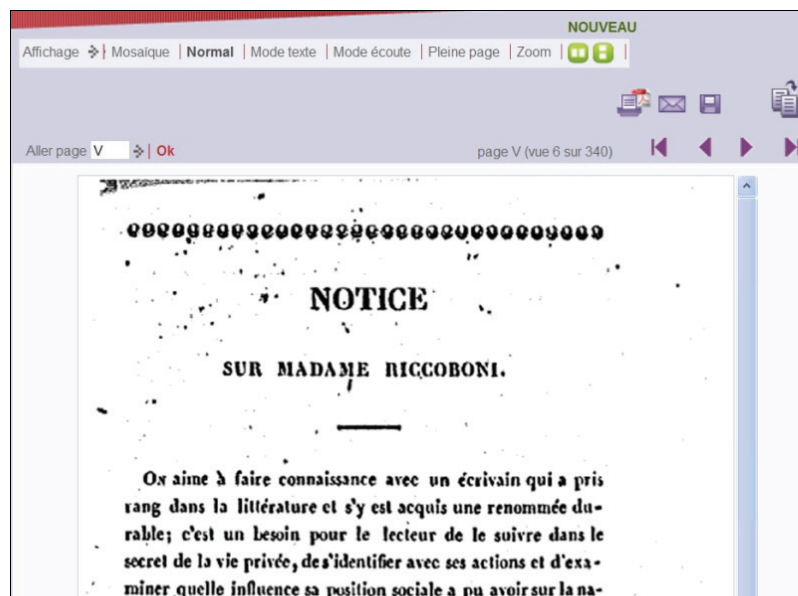

Fig. 32. Gallica: vizualizarea unei cărți (cea având fișa din fig. 31), în mod imagine

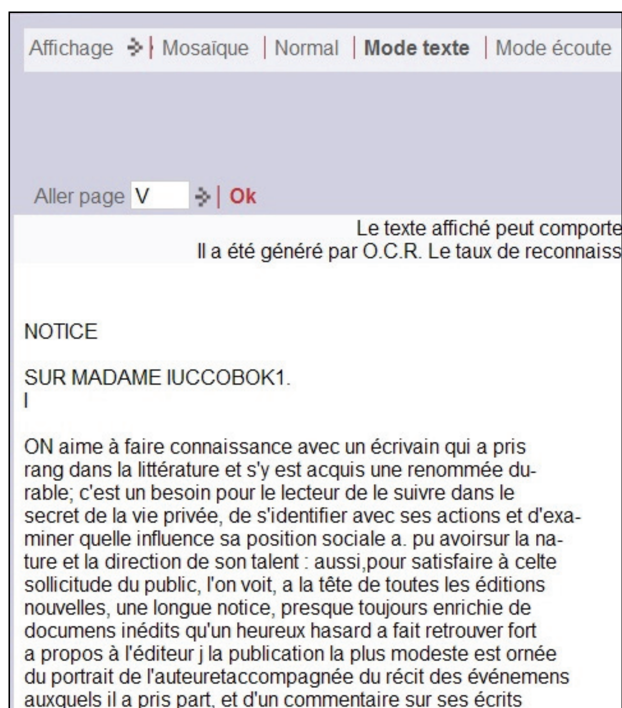

Fig. 33. Gallica: vizualizarea unei pagini (cea din fig. 32), în mod text

În fig. 32. se vede ecranul de vizualizare a cărților în modul imagine, inclusiv cu meniul modurilor de afișare. În fig. 33 se vede aceeași pagină în modul text, adică ocerizarea paginii scanate. Este vorba de textul brut, obținut automat, fără monitorizare umană și — desigur — fără corectură. Având în vedere calitatea precară a tipăriturii (din 1836), rata de recunoaștere (în cazul acesta, 92,98[26]) este remarcabilă[27].

O facilitate deosebită oferită de Gallica este „modul audio”, adică textul cărții poate fi ascultat, „citit” fiind de un sintetizator de voce. Acest mod oferă acces la materialele textuale și persoanelor cu deficiențe de vedere.

World Digital Library [WDL]

„Biblioteca Digitală Mondială” [WDL] este un proiect al UNESCO, care a fost lansat în aprilie 2009 și care a fost propus de James H. Billington, „Bibliotecarul Congresului[28] SUA”, în 2005[29]. WDL[30] expune pe web — gratuit și multilingv —, „material semnificativ” provenit din țări și culturi diferite. Scopurile sale declarate sunt:

- promovarea înțelegerii internaționale și interculturale;
- sporirea volumului și varietății conținutului cultural pe web;
- furnizarea de resurse pentru educatori, cercetători și publicul larg;
- întărirea capacității instituțiilor partenere de a reduce clivajul digital [digital divide] atât în interiorul țărilor, cât și între țări.

Prototipul WDL a fost realizat de Biblioteca Congresului și UNESCO (și lansat în 2007), împreună cu cinci parteneri majori: Bibliotheca Alexandrina[31], Biblioteca Națională a Braziliei[32], Biblioteca și Arhiva Națională a Egiptului[33], Biblioteca Națională a Rusiei[34] și Biblioteca de Stat a Rusiei[35]. În noiembrie 2009,

[26] Pe pagina respectivă se spune: „Le texte affiché peut comporter un certain nombre d'erreurs. Il a été généré par O.C.R. Le taux de reconnaissance obtenu pour ce document est de 92,98 %.”
[27] Sigur, sare în ochi faptul că ocerizatorul (i.e. programul de ocerizare) nu a recunoscut în întregime cuvântul (esențial) „Riccoboni”; dar, trebuie să recunoaștem că nici pentru ochiul uman nu e evident.
[28] adică directorul Bibliotecii Congresului.
[29] de altfel, Biblioteca Congresului este un contributor esențial.
[30] www.wdl.org
[31] www.bibalex.org
[32] www.bn.br
[33] www.nationalarchives.gov.eg/nae/home.jsp
[34] www.nlr.ru/eng
[35] www.rsl.ru/en

49 de instituții din întreaga lume contribuiau conținut la WDL.

Particularitatea remarcabilă a WDL este accentul explicit pe calitatea materialului (oarecum în detrimentul cantității). Astfel, la lansare WDL expunea „doar” 1.170 de resurse culturale. În plus, WDL nu se limitează la materiale textuale, ci include și partituri, hărți, fotografii, videograme etc.

Fig. 34. World Digital Library: pagina natală

O particularitate interesantă se observă chiar pe pagina natală: se poate vedea repartizarea resurselor digitale din bibliotecă pe zonele geografice majore și pe perioadele la care se referă. În fig. 34 se vede repartizarea pe întreaga perioadă (- 8000 - prezent) a totalității celor 1.215 resurse[36].

[36] Din păcate, între cele 384 de resurse provenite din Europa, nu există nici o resursă provenită din România.

Fig. 35. WDL: pagina natală, cu resursele asociate cu perioada î.d.Hr.

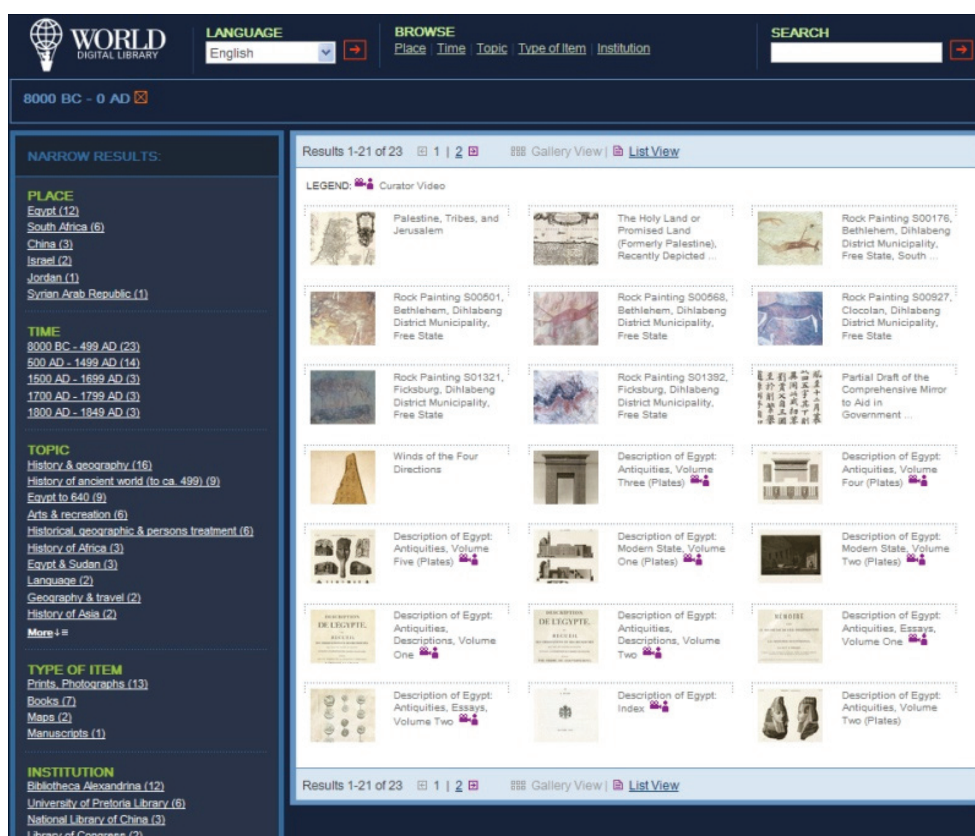

Fig. 36. WDL: rezultatele unei selecții (resursele asociate cu perioada î.d.Hr.)

Dar, pe scala cronologică de la baza ecranului, perioada poate fi restrânsă

de către utilizator. Astfel, în fig. 35 se vede statistica celor 23 de resurse care sunt asociate cu epoca pre-creştină (se vede, pe scala cronologică de jos, cum am restrâns intervalul).

În fig. 35 se mai văd fațetele care permit baleierea fațetată a rezultatelor din listă (zona geografică, perioada, tematica, tipul resursei, instituția deținătoare).

Open

TIFF 3Mb | SHARE

Similar Items

Title: Palestine, Tribes, and Jerusalem

Description
Jean Baptiste Bourguignon d'Anville (1697-1782) was one of the most important French geographers of the 18th century. He worked during the reigns of Louis XV and Louis XVI. D'Anville's approach to geography was geometric; he believed that man's presence was worthy of acknowledgement only insofar as it helped the cartographer to establish the boundaries of a place. He focused on fidelity to what was documented about the territory in question using knowledge gleaned from travel journals, historical accounts, old maps, poems, and more. D'Anville was especially passionate about mapping ancient civilizations. This map of Palestine was part of his attempt to re-map the lands of the Old Testament. It displays insets of the city of Jerusalem, the territories of the Twelve Tribes of Israel, and the locations of the region's cities in relation to each other.

Cartographer
d'Anville, Jean Baptiste Bourguignon (1697-1782)

Date Created
1783

Publication Information
Chez Remondini, Venise

Language
French

Title in Original Language
La Palestine, les Tribus, et Jerusalem

Place
Middle East and North Africa > Israel > Jerusalem

Time
8000 BC - 499 AD

Topic
History & geography > Geography & travel > Atlases, maps, charts & plans

Additional Subjects
Bible, Old Testament ; Palestine

Type of Item
Maps

Physical Description
1 hand colored engraved map ; 40 x 52 centimeters

Notes
Title cartouche shows the Ten Commandments

Institution
Library of Congress

External Resource
http://hdl.loc.gov/loc.wdl/dlc.136

Fig. 37. WDL: descrierea unei resurse digitale

Caracteristicile esențiale (declarate, dar și probate) ale WDL sunt:

- metadate coerente și bogate: fiecare resursă este descrisă printr-un set destul de extins de elemente bibliografice, care permite evidențierea relațiilor între resurse și facilitează expunerea în motoarele de căutare (cum

ar fi Google[37] și Bing[38]);

- descrieri elaborate: fiecare resursă este descrisă suficient de detaliat (vezi fig. 37) de către experți, astfel încât contextul ei cultural și semnificația ei să fie evidente;
- multilingvismul: fiecare descriere este expusă în șapte limbi (araba, chineza, engleza, franceza, portugheza, rusa și spaniola);
- tehnologia avansată de expunere: un soft dezvoltat special pentru metadatele specifice WDL, un instrument pentru facilitarea traducerii, interfață-utilizator atrăgătoare.

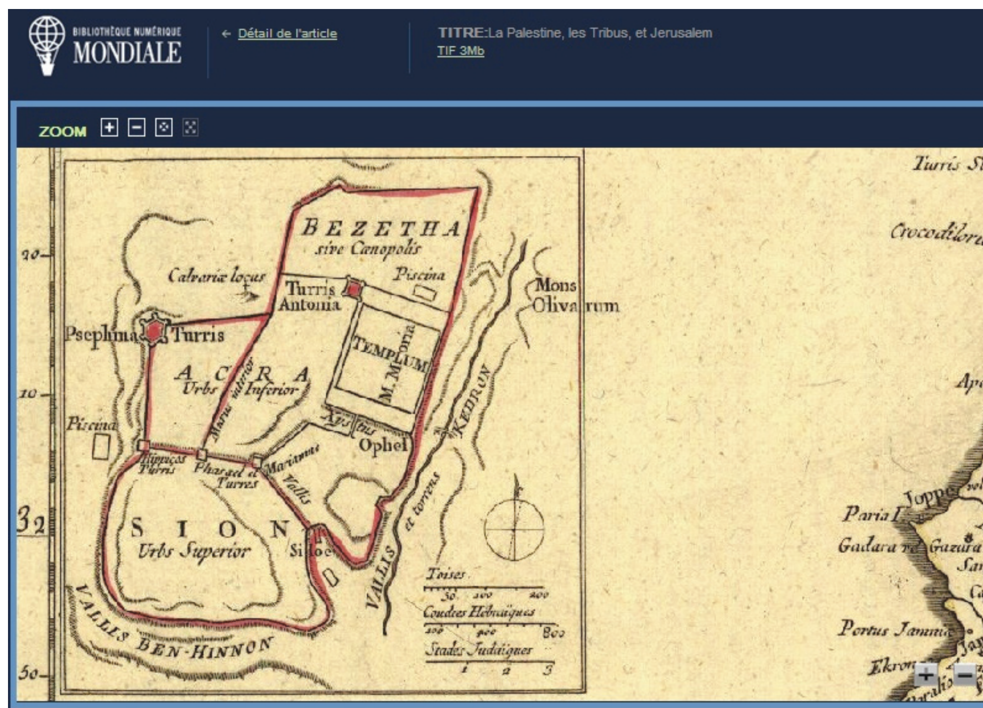

Fig. 38. WDL: descrierea unei resurse digitale

În fig. 38 se vede modul de expunere a hărții (având descrierea din fig. 37), deja mărită (astfel încât să se vadă bine planul Ierusalimului). Se observă interfața în franceză și faptul că imaginea poate fi descărcată și in format tiff (adică la rezoluția maximă).

Pe scurt, World Digital Library este cu totul remarcabilă și constituie un model demn de urmat.

---

[37] www.google.com
[38] www.bing.com

Fig. 39. O carte electronică (Kindle DX, de la Amazon.com)

California Digital Library [CDL]

CDL este o bibliotecă digitală întreținută de biblioteca Universității California, din SUA. În secțiunea academică[39], ea oferă peste 2.000 de cărți științifice, din care circa 500 sunt public accesibile. În fig. 40, se vede cum pot fi acestea baleiate alfabetic, după titlu.

CDL expune foarte elegant un volum, după cum se vede in fig. 41. Se observă însă că, dacă nu s-a obținut dreptul de publicare pentru imagini, acestea nu sunt expuse și acest lucru este semnalat limpede.

La expunerea unei imagini (fig. 42), drepturile de autor sunt afișate explicit. Se mai observă că utilizatorului i se oferă (vizibil) posibilitatea de a cumpăra cartea.

CDL (re)publică și articole științifice (fig. 43). Se observă cum un articol foarte recent este republicat online, deși a fost publicat într-o revistă pretențioasă (Journal of Geophysical Research. 113 (B10408), pp. 1-21)[40].

[39] www.escholarship.org

[40] Nu chiar întâmplător, am ales un articol al unui autor cu nume românesc.

Fig. 40. CDL: baleierea cărților academice, public accesibile

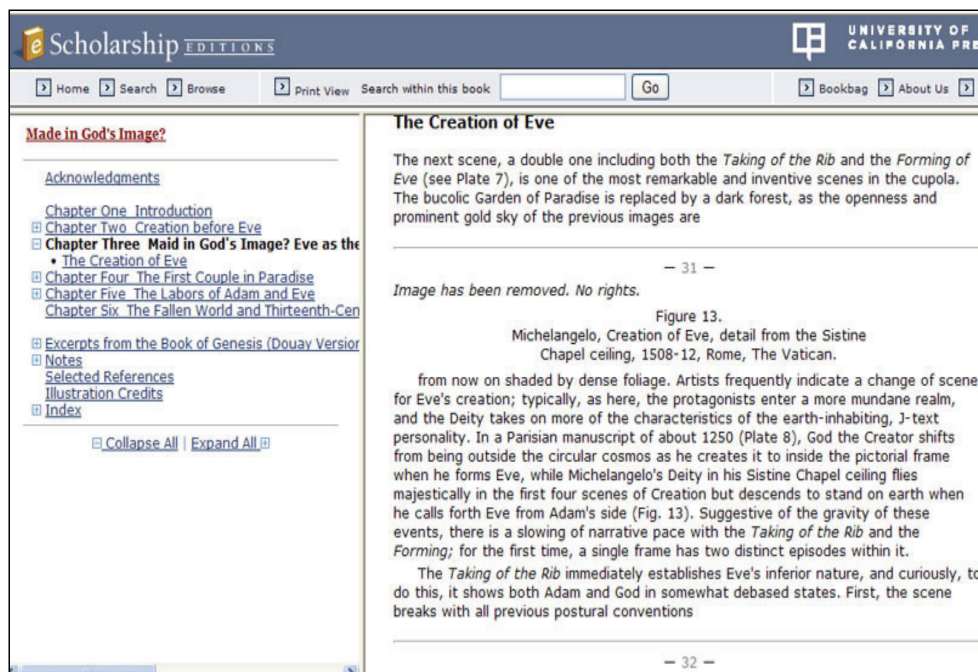

Fig. 41. CDL: expunerea unei cărți academice

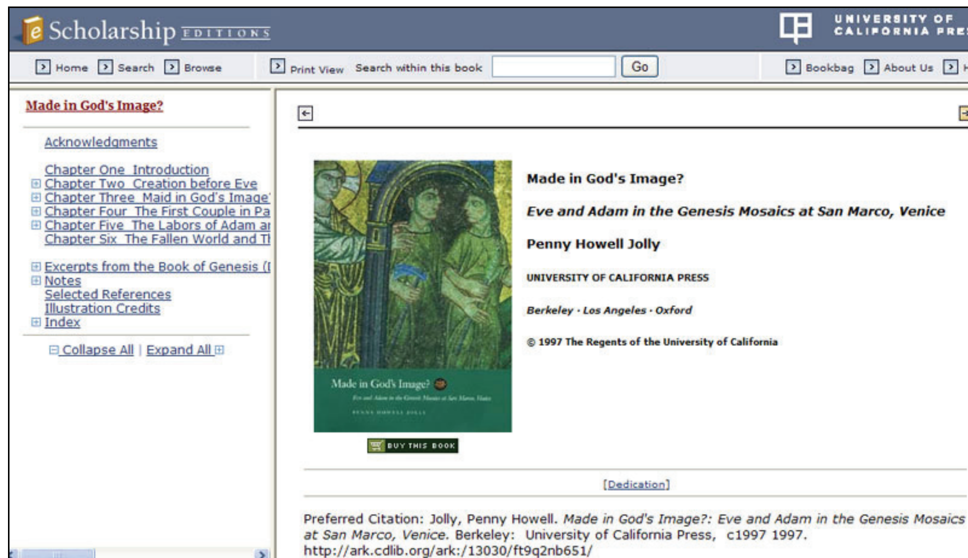

Fig. 42. CDL: expunerea unei imagini

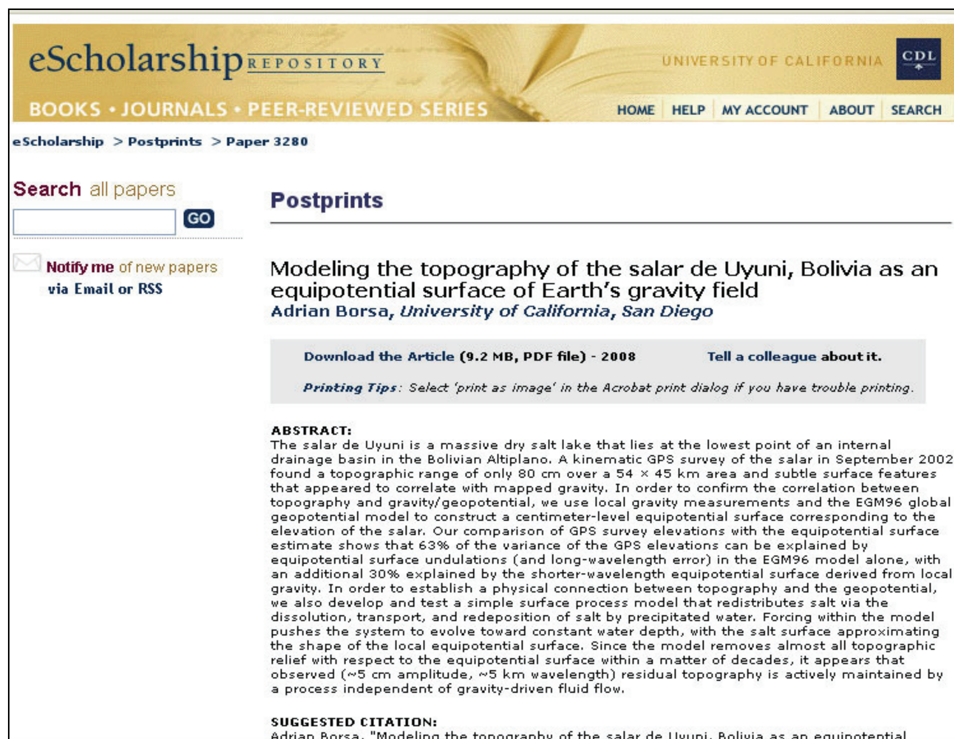

Fig. 43. CDL: republicarea unui articol științific

Oxford Digital Library [ODL]

ODL[41] este biblioteca digitală a Universității Oxford și ea oferă nu doar colecții textuale, ci și muzeale. Figurile 45 și 46 ilustrează cele două categorii.

În fig. 44 se observă cât de îngrijită este publicarea manuscrisului de sec. XII (din colecția bibliotecii Bodleine), facsimilele având și o bogată interpretare. În fig. 45 se observă expunerea unei piese importante din celebra colecție de ceramică de la Ashmolean.

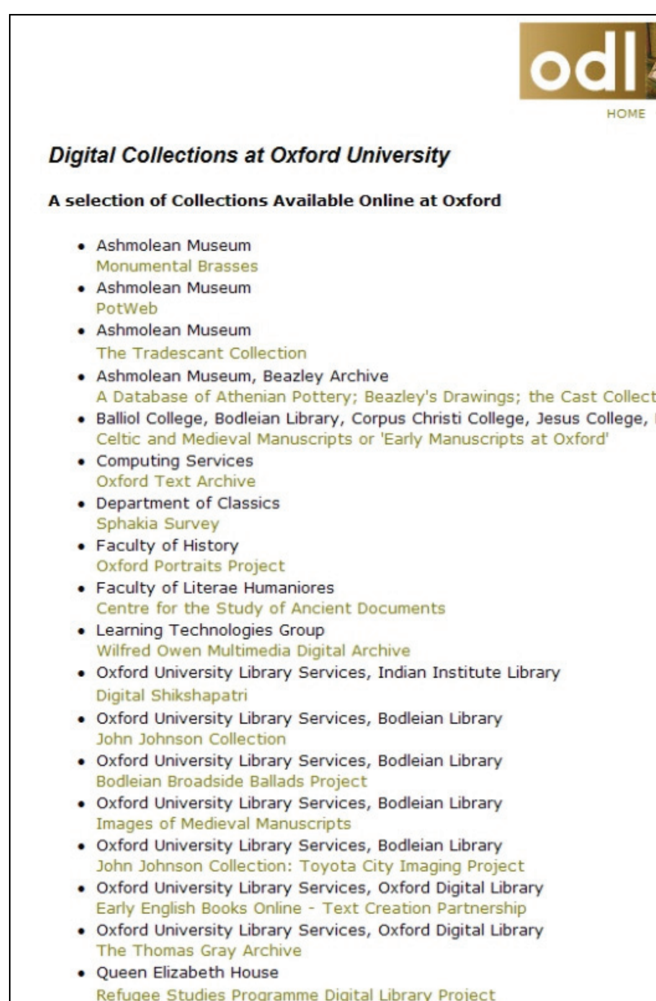

Fig. 44. ODL: colecțiile disponibile

41 www.odl.ox.ac.uk

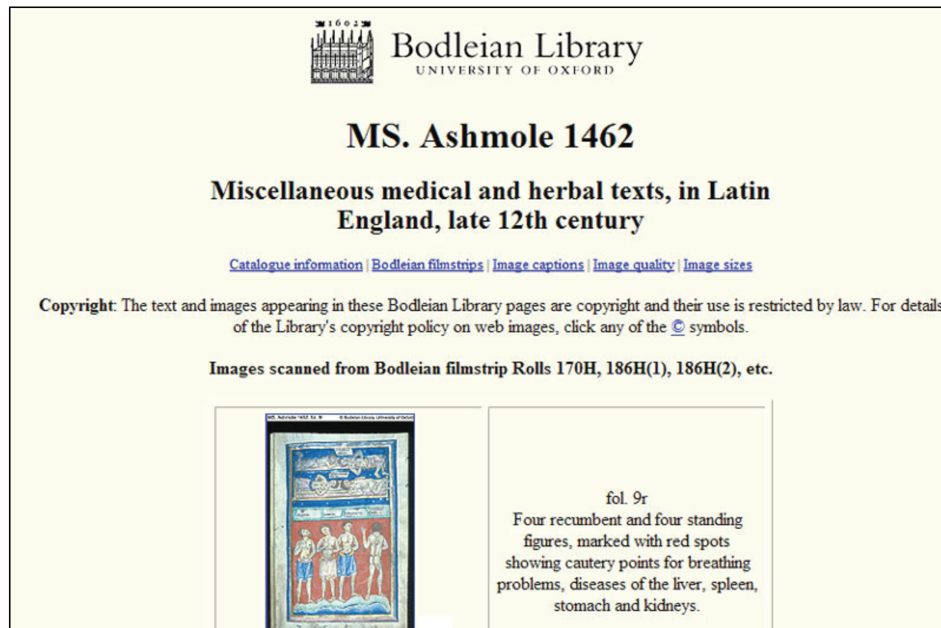

Fig. 45. ODL: manuscris de sec. XII din colecția bibliotecii Bodleine

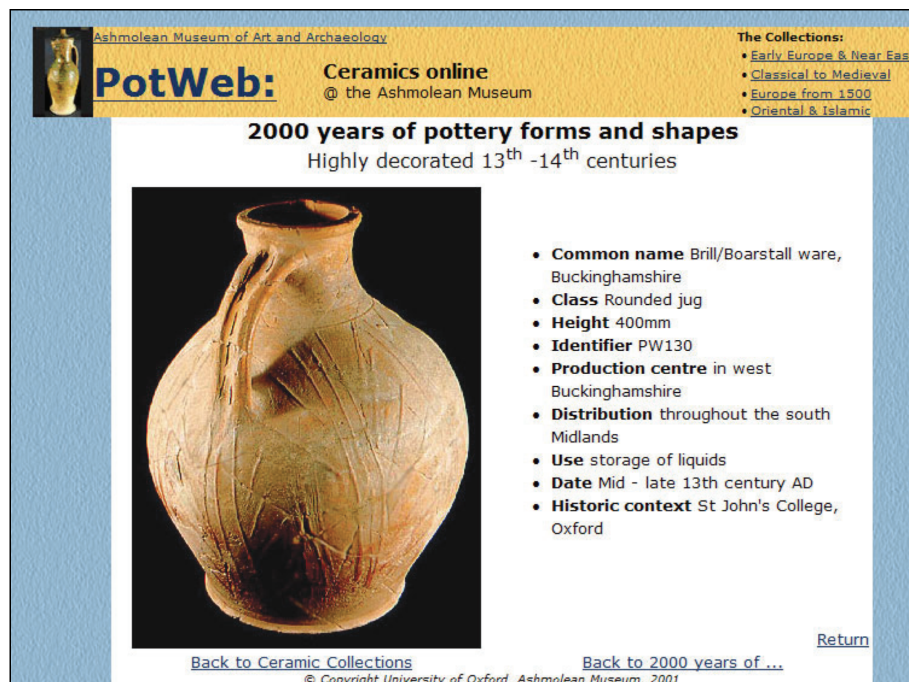

Fig. 46. CDL: ceramica de la Muzeul Ashmolean

MIT Open Courseware [OCW]

Cel mai celebru exemplu de bibliotecă digitală cu material didactic cu acces gratuit este OCW: cursurile universitare de la MIT [Massachusetts Institute of Technology][42]. După cum se vede în fig. 47, sunt disponibile — în noiembrie 2009 — 1.900 de cursuri, de la cea mai prestigioasă politehnică din lume.

Fig. 47. OCW: cursurile disponibile

Mai mult, unele dintre cursurile OCW sunt disponibile (în traducere) în chineză, spaniolă, portugheză, tailandeză, persană (vezi fig. 48).

---

[42] ocw.mit.edu

Fig. 48. OCW: cursurile traduse

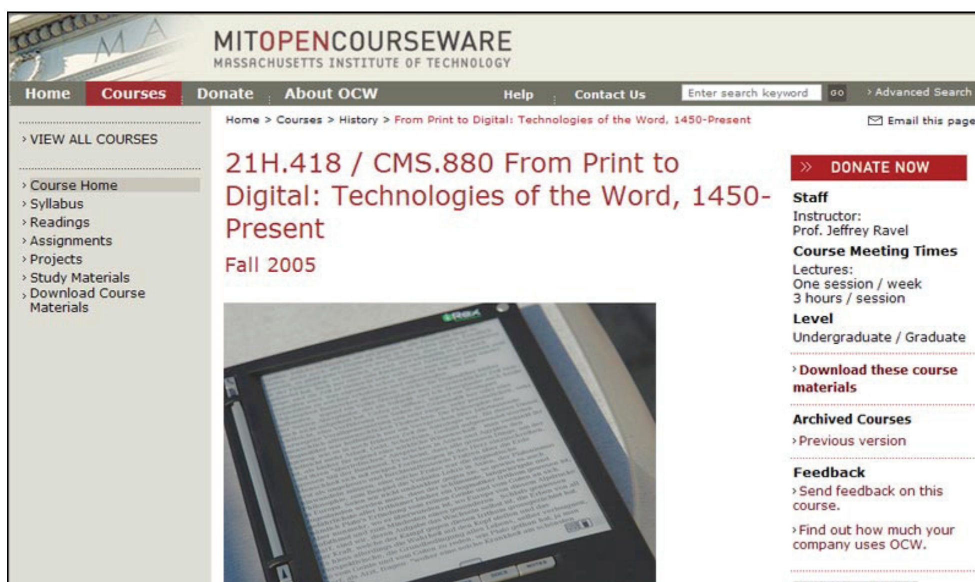

Fig. 49. OCW: prezentarea unui curs

O particularitate interesantă a saitului OCW este o selecție de cursuri oferite liceenilor și profesorilor de liceu (vezi fig. 50).

Fig. 50. OCW: cursurile selectate pentru licee

e-codices: Biblioteca virtuală a manuscriselor din colecțiile elvețiene

Ambiția proiectului e-codices[43] este de a facsimila digital toate manuscrisele medievale (plus o selecție de manuscrise mai târzii) aflate în colecții elvețiene și de a le expune pe web. În noiembrie 2009, erau deja expuse 488 de manuscrise, provenind din 21 de colecții (vezi fig. 51). Având în vedere materialul, orientarea proiectului este — desigur — academică, ceea ce se reflectă în modul elaborat și detaliat de descriere a manuscriselor. Astfel, fișele bibliografice ale pieselor sunt balizate conform schemei TEI P5[44] [Text Encoding Initiative] — adică foarte elaborat[45] — și fiecare este semnată de catalogator (vezi fig. 54).

Elveția fiind o țară multilingvă, nu e chiar surprinzător că descrierile manuscriselor sunt expuse în germană, franceză și italiană, dar e spectaculos că

[43] www.e-codices.unifr.ch/fr
[44] www.tei-c.org/Guidelines/P5
[45] Include incipitul, explicitul, autorul, titlul, proveniența, ornamentele etc.

sunt prezentate și în engleză, ceea ce a implicat un volum de muncă deosebit.

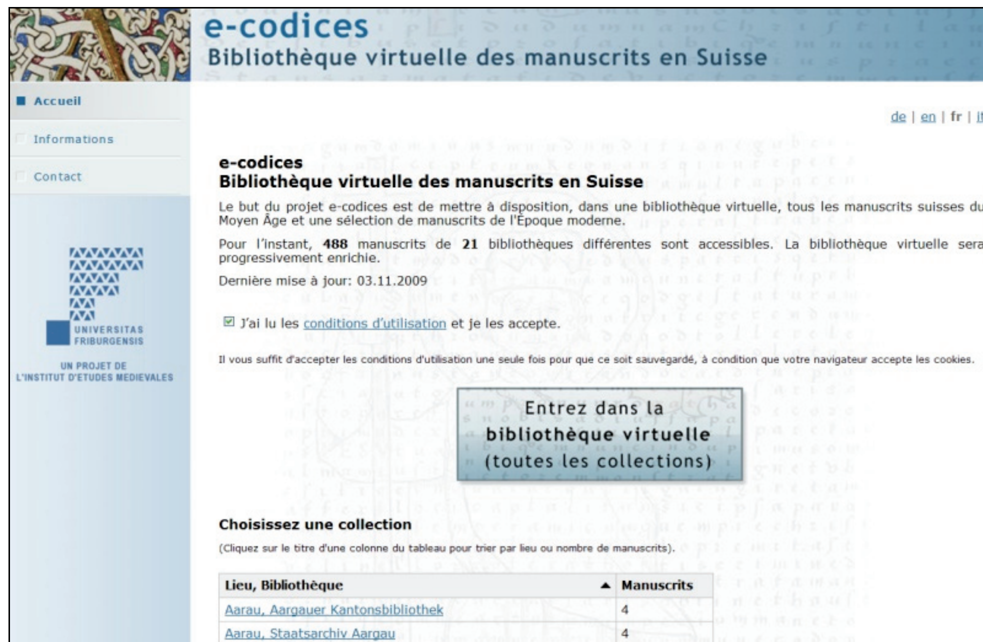

Fig. 51. e-codices: pagina natală

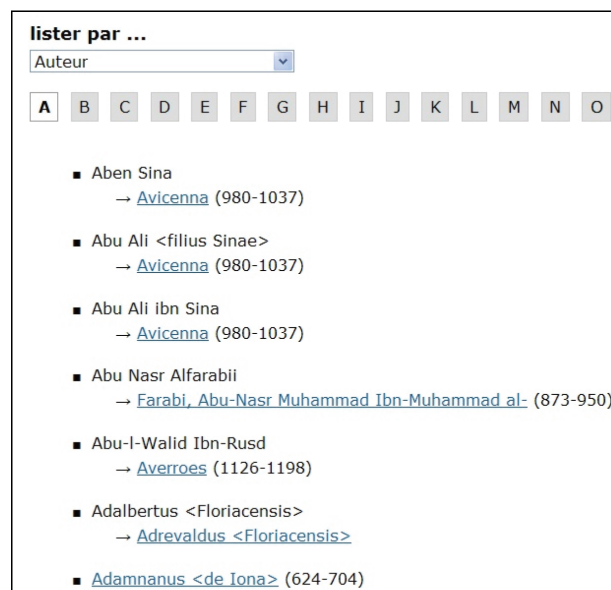

Fig. 52. e-codices: indexul alfabetic al autorilor

Albertus <Magnus> (1193-1280)

Nombre de résultats: **3**

Schlatt, Eisenbibliothek, Mss 20
Parchemin · 100 ff. · 23.5 x 17.5 cm · Italie, dernier tiers du XIIIe siècle
Manuscrit "Aristote-Albertus-Magnus"

Description: RUDOLF GAMPER: KATALOG DER MITTELALTERLICHEN HANDSCHRIFTEN DER STADTBIBLIOTHEK SCHAFFHAU
61-62, 155-158.

- Albertus Magnus, **De mineralibus** (f. 33r-61v)
  Incipit: *De commixtione et coagulatione, similiter autem et congelatione et liquefactione*
  Explicit: *de facili poterunt cognosci*
- Albertus Magnus, **De natura loci** (f. 62r-79v)
  Incipit: *De natura locorum que provenit ex habitudine loci ad celum tractaturi*
  Explicit: *ab oriente Numidiam*
- Albertus Magnus, **De anima** (f. 80v)
  Incipit: *Liber iste dividitur in V partes et unaqueque pars in capitula sua*
  Explicit: *in viijo ostenditur que sunt instrumenta anime*

Fig. 53. e-codices: lucrările unui autor

Schlatt, Eisenbibliothek, Mss 20 ("Aristoteles-Albertus-Magnus-Han

RUDOLF GAMPER: KATALOG DER MITTELALTERLICHEN HANDSCHRIFTEN DER STADTBIBLIOTHEK SCHAFFHAUSEN

Afficher PDF Afficher XML

Avec l'aimable permission de Urs Graf Verlag, Dietikon. L'éditeur détient l'ensemble des droits de publication.

Titre du manuscrit: Aristoteles-Albertus-Magnus-Handschrift

Origine: Italien

Période: letztes Drittel des 13. Jahrhunderts

Nom alternatif de la bibliothèque: Klostergut Paradies, Eisenbibliothek, Mss 20

Support: Pergament

Volume: 100 Blätter

Format: 23,5 x 17,5 cm

Numérotation des pages: Ältere Foliierung 1-100, 15.-16. Jh.

Composition des cahiers: Lagen: 4 IV^{32}; VI^{44} + V^{54} + 2 VI^{78} + I^{80}; VIII^{96} + II^{100}. Spätere Lagenzählung
Lagenhälfte mit Buchstaben (ab 33r a, b, c, ..., ab 45r g, h, ..., je in der oberen rechten Ecke, die dritte und viert

Etat: Bl. 17 Pergamentstück am unteren Rand weggeschnitten. Aus drei Teilen zusammengesetzt.

Reliure: Dunkelbrauner Ledereinband, 15. Jh. Doppelter Rahmen aus Rauten eingeschnitten. Kapitale mit Le
vom neueren Titelschild aus Pergament mit Inhaltsangabe *De secretis secretorum Aristotilis, idem de pomo*
[sibilibus], idem de mineralibus lapidibus ... [abgerissen], idem de inundatione Nili, Liber de natura locorum ex lo

Matériel supplémentaire: Spiegelblatt vorn Fragment einer Pergamenturkunde, 15. Jh., in der ein *Johannes E*
14. Jh. Rest des Vorsatzblatts hinten Urkundenfragment, 15. Jh., nur Stück von 3 Zeilen erhalten.

Origine du manuscrit: 24vb nennt sich frater Guifredus als Schreiber.

Provenance du manuscrit: 1r am unteren Rand *Prosper Babbus*, 15.-16. Jh., vielleicht von der gleichen Fede

Acquisition du manuscrit: 1949 von der Eisenbibliothek im Buchhandel erworben.

Fig. 54. e-codices: fragment din fișa bibliografică a unui manuscris

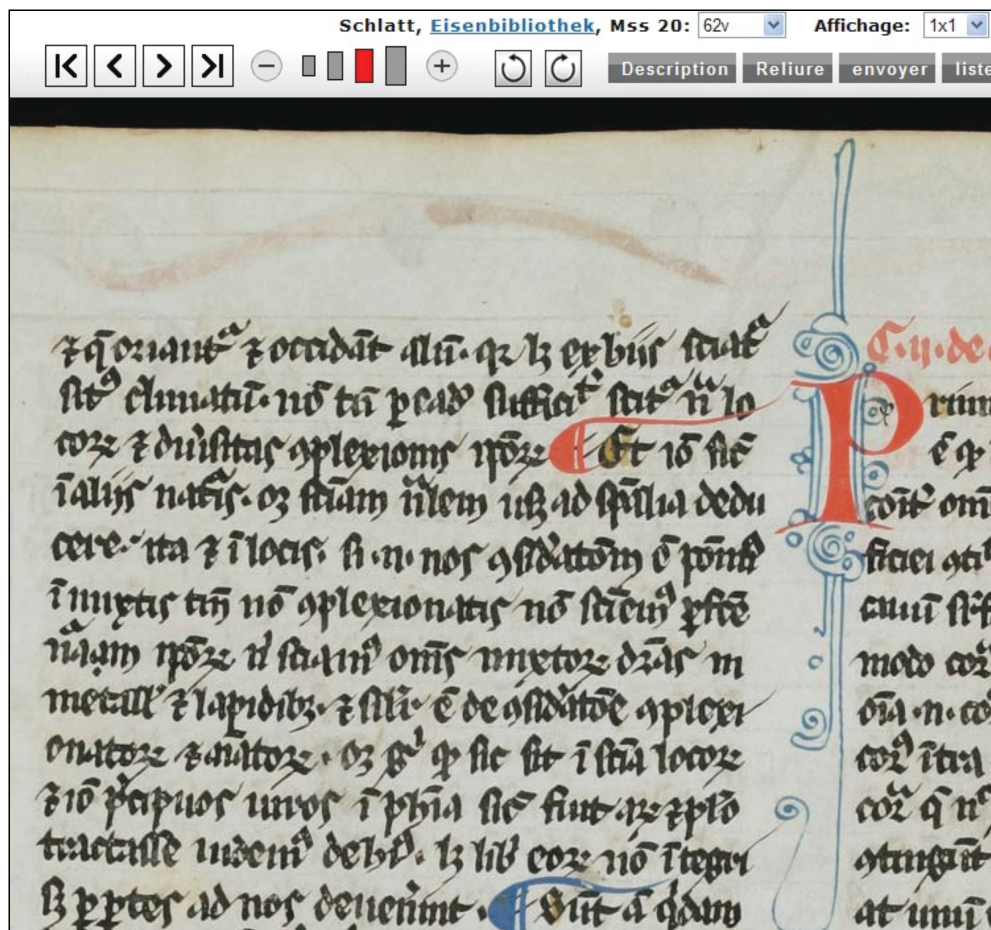

Fig. 55. e-codices: fragment din expunerea unui manuscris

Pentru moment, e-codices pare a fi cel mai remarcabil exemplu de bibliotecă virtuală de manuscrise.

Catalogul British Museum

Catalogul Muzeului Britanic[46] este, de fapt, și un muzeu virtual, din moment ce, din cele peste 1,8 miloane (în noiembrie 2009) de piese ce au înregistrări metadatale[47], aproape jumătate de milion au una sau mai multe imagini.

În fig. 56 se observă că deja interogarea simplă permite filtrări după perioadă, iar în fig. 57 se vede cum interogarea avansată permite și folosirea

46 www.britishmuseum.org/research/search_the_collection_database.aspx
47 i.e. echivalentul fișelor de catalog.

vocabularelor controlate.

Fig. 56. British Museum: pagina de interogare simplă a catalogului

Fig. 57. British Museum: pagina de interogare avansată a catalogului

În paginile de interogare, selectarea doar a pieselor care au imagini permite „intrarea” în muzeul virtual.

You searched for **Romania [images only]** ◂ Revise your search
Results **1-10** of **174**

Page: 1 2 3 4 5 Next ▸

cloth
A rectangular piece of chequered tabby woven wool cloth; dark blue, red, green and yellow warp and red weft. Raw warp ends.

coin
Gold 20 lei coin or Carol I.

decorated egg
Easter egg, hen egg, dyed dark red with etched and wax resist design in the natural eggshell colour. A ball (?) rattles inside.

sample
A hemp ('cînepă') sample in its raw state; not yet carded into parallel fibres. Pieces of short outer fibre still present.

axe
Polished stone axe tapered rounded butt and rounded sides, indentation marks on both faces, black colour.

belt
A woman's under belt. Warp faced tabby, using high twist multicoloured woollen threads (and some cotton threads). Made up of stripes of different w...

towel
A decorative towel, a 'prosop'. Squarish in shape and made from natural cream tabby cotton cloth (with hemp weft (?)), patterned with coloured band...

sash
A very long sash (?) / woven cloth for the tourist market. White, red and black bands in the centre [97 cms] framed by identical polychrome geometri...

Fig. 58. British Museum: lista rezultatelor unei interogări (termenul „Romania”)

towel

AN233746001

© The Trustees of the British Museum

Larger image

Use digital image

Print record

Detail: Edge

Department: Prehistory and Europe

Registration number: Eu2000,02.2

Commission photography

Object types
towel (all objects)

Materials
hemp (?) (scope note | all objects)
cotton (scope note | all objects)
Techniques
twill weave (scope note | all objects)
plain weave (all objects)
Production place
Made in Romania (all objects)
Place (findspot)
Found/Acquired Romania (all objects)
Date
1950s (circa)

Description
A decorative towel, a 'prosop'. Squarish in shape and made from natural cream tabby cotton cloth (with hemp weft (?)), patterned with coloured bands. Equal spaced narrow green and red bands on most of cloth, with identical border pattern (9.5 cms); containing a line of diamonds in centre with a black band running through middle (twill woven). Raw warp ends.

Dimensions
Length: 85 centimetres (with fringe)
Width: 71 centimetres

Acquisition date
2000

Acquisition name
Donated by Elizabeth Talbot Rice (biographical details | all objects)
Previous owner/ex-collection David Talbot Rice (biographical details | all objects)

Acquisition notes
Collected by donor's parents during travels in the 1950s.

Noticed a mistake? Have some extra information about this object? Please contact us

Fig. 59. British Museum: expunerea unei piese

Pe pagina de prezentare a unei piese (fig. 59) sunt de remarcat câteva facilități semnificative:

a) de la fiecare termen (care provine dintr-un vocabular controlat) — printr-un click — se poate obține lista tuturor pieselor indexate cu acel termen; de pildă, cu click pe linkul „all objects” [„toate obiectele”] din dreptul termenului „towel” [„prosop”], regăsim toate cele 118 prosoape din baza de date;
b) la unii termeni, cu click pe linkul „scope note” [„notă de aplicabilitate] obținem „definiția” acelui termen; de exemplu, la termenul „cotton” [bumbac] aflăm că se referă atât la bumbacul brut, cât și la textilele din

bumbac.

c) pentru persoanele asociate cu piesa, putem să aflăm detalii biografice;
d) utilizatorii sunt invitați se semnaleze erorile pe care le observă;
e) utilizatorii au posibilitatea de a comanda — contra cost — imagini ale piesei.

Wikisource

Wikisource[48] este o bibliotecă digitală inițiată de Fundația Wikimedia[49], organizație dedicată promovării „conținutului liber” (pe care îl definesc astfel: conținut creativ care nu impune restricții legale semnificative celor ce îl folosesc, distribuie copii, îl modifică și distribuie conținut derivat), mai ales din domeniul public.

Fig. 60. Wikisource: pagina natală (internațională)

[48] www.wikisource.org
[49] wikimediafoundation.org

În fig. 60 se vede că această bibliotecă digitală este multilingvă, nu este centrată pe cultura occidentală și cuprinde — în noiembrie 2009 —, numai în primele 10 limbi (ca prezență), peste jumătate de milion de lucrări[50]. Pentru un proiect susținut de voluntari, este absolut remarcabil.

Tot pe pagina natală a Wikisource se vede că româna e prezentă în categoria limbilor cu peste 1.000 de lucrări. Pe pagina natală a secțiunii românești a Wikisource[51] (fig. 61) se vede că, de fapt, sunt aproape 8.000 de lucrări de peste 220 de autori, furnizate de admirabili voluntari.

Fig. 61. Wikisource: pagina natală (secțiunea română)

Interesant este faptul că echipa Wikisource semnalează vizibil autori importanți ale căror opere tocmai au intrat în domeniul public, cu alte cuvinte, invită volutari să digitizeze și să contribuie cu operele acestora.

În această bibliotecă digitală nu sunt cuprinse doar lucrări beletristice, ci și documente istorice, de pildă, textele tuturor constituțiilor României (vezi fig. 62). Pe de altă parte, textele trec prin corectură, ceea ce face ca și lucrările scrise într-o românească arhaică să fie (re)publicate îngrijit (vezi fig. 63). Cu atât mai admirabil.

---

[50] Mi se pare remarcabil că portugheza (cu peste 83.000 de lucrări) este — ca prezență — pe poziția a doua, după engleză (peste 133.000 de lucrări).
[51] ro.wikisource.org

Wikisource:Documente constituționale

←Documente istorice

Această pagină cuprinde documente legate de instaurarea independenței
Documente constituționale.

România

- Constituția României (1866)
- Constituția României (1923)
- Constituția României (1938)
- Constituția României (1948)
- Constituția României (1952)
- Constituția României (1965)
- Constituția României (1991)
- Constituția României (2003)

Republica Moldova

- Constituția Republicii Moldova (1994)
- Decretul nr. 83 din 01.12.2009 privind constituirea Comisiei pentru refo

Transnistria

- Constituția Republicii Moldovenești Nistrene (1995)
- Конституция Републичий Молдовенешть Нистрене (1995)

Fig. 62. Wikisource: expunerea indexului unei clase de lucrări

Glasul poporului subt despotism

Apărută în volumul *Colecție din poeziile d-lui marelui logofăt I. Văcăr*

(1821)

Răscoală-te, inima mea, din a răbdării boală !
Grozav, grozav ai suferit, grozavă te răscoală !
Să tremure, să tremure cumplita tiranie:
Zdrobită azi în pulbere, pe loc să nu mai fie !
Ființa ei şi numele în iad să se coboare !
Şi-ai ei prieteni mult huliți ca ea să se doboare !
Drept îndreptînd oricare drept poporu n-are plată;
Minte-nțeleaptă mintea lui prin fapte se arată.
Ai libertății fii sînt toți sub steagu-i cîți se-adună,
Toți robii își rup fiarăle ! Toți bunii s-împreună.
Poporu-ncrede cîrmele-i la fiii făr'de lege.
Să tremure ! să tremure cumplita tiranie !
Zdrobit va fi cine-o-ndrăzni gînd de tiran să-i vie.

Categorie: Iancu Văcărescu

Fig. 63. Wikisource: expunerea unei lucrări

B. *Europeana.eu*: puțină cronologie

23 ianuarie 2005:

Jean-Noël Jeanneney (președinte — atunci — al Bibliotecii Naționale a Franței reacționează la proiectul „Google Books" și publică articolul „*Quand Google défie l'Europe*"[52] în *Le Monde*. Jeanneney se îngrozește de potențiala hegemonie a „culturii anglo-saxone" pe Net.

> *„Adevărata provocare este în altă parte, și e imensă. Apare riscul unei dominații strivitoare a Americii la definirea ideii despre lume pe care generațiile viitoare și-o vor face . [...] criteriile de alegere vor fi puternic marcate (chiar dacă contribuim și noi, natural, fără fasoane, la aceste bogății) de perspectiva anglo-saxonilor, cu coloratura sa specifică privind diversitatea civilizațiilor."*

Mai târziu în 2005, el publică o carte: „*Quand Google défie l'Europe :*

[52] poezibao.typepad.com/poezibao/2005/01/quand_google_df.html

plaidoyer pour un sursaut"[53][Când Google provoacă Europa : pledând pentru o tresărire]. Editorul său american (University of Chicago Press [Jeanneney.2007]) spune[54] în prezentare:

> *„Jean-Noël Jeanneney, președintele Bibliotecii Naționale a Franței, vizează aici ceea ce consideră el ca un aspect mult mai tulburător al Proiectului Bibliotecii Google: potențialul său de a distorsiona — și chiar de a deteriora — patrimoniul cultural al lumii. În această lucrare pasională, Jeanneney argumentează că digitizarea nesistematică pe care o face Google cărților din câteva biblioteci partenere și accentul pe lucrări scrise mai ales în engleză, constituie acte de selecție care pot doar să extindă în străinătate dominația culturii americane. Acest pericol este ilustrat printr-o interogare în biblioteca digitală Google după Hugo, Cervantes, Dante și Goethe ce returnează doar o singură ediție non-engleză, și aceea o traducere germană din Hugo. O arhivă ce poate desconsidera cu așa ușurință maeștrii literaturii europene — și a cărei dezvoltare este motivată de interese comerciale — nu poate constitui fundamentul unei biblioteci universale."*

După părerea mea, Jeanneney a perceput prea panicat proiectul Google Books. Google scanează pe scară mare și — acum se cam știe — nimeni nu stă să aleagă cu grijă cărțile care se scanează. Se iau rafturi întregi. Și, desigur, bibliotecile de elită partenere (acum sunt mai multe) au masiv „cultură europeană". Dovadă: am găsit și cărți „românești". Dar strigătul lui a provocat o emulație și un entuziasm — vezi scrisoarea Chirac — pentru care sunt foarte recunoscător.

<u>28 aprilie 2005:</u>

Președintele Chirac le scrie lui Junker și Barosso faimoasa scrisoare (co-semnată de Kwasniewski, Schroeder, Berlusconi, Zapatero, Gyurcsany) prin care cere o „reacție" la inițiativa Google (fără a fi numită)[55].

> *„... Ăsta e motivul pentru care dorim să sprijinim acțiunile de digitizare deja inițiate de unele biblioteci europene, pentru a le conecta în rețea și a constitui astfel ceea ce am putea numi o bibliotecă digitală europeană, cu alte cuvinte o acțiune concertată de disponibilizare masivă și organizată în rețelele informatice mondiale a patrimoniului nostru cultural și științific."*

---

53 www.1001nuits.com/livre/1001-nuits-252923-Quand-Google-defie-l-Europe-Jean-Noel-Jeanneney-hachette.html

54 www.press.uchicago.edu/presssite/metadata.epl?mode=synopsis&bookkey=216412

55 www.elysee.fr/elysee/francais/interventions/lettres_et_messages/2005/avril/message_a_propos_de_la_creation_d_une_bibliotheque_numerique_europeenne.29633.html

1 iunie 2005:

Comisia Europeană publică „strategia” *i2010 - A European Information Society for growth and employment*[56]. Nu se pomenește de biblioteci digitale (nici cuvântul „cultură” nu-i de găsit), dar printre „provocări” apare și:

> *„conținut bogat: o sporită siguranță legală și economică pentru a încuraja noi servicii și conținut online”*

Era — totuși — relativ încurajator.

7 iulie 2005:

Barosso răspunde[57] pozitiv:

> *„Așadar, salut inițiativa de a reuni eforturile și inițiativele pentru digitizarea colecțiilor bibliotecilor și arhivelor europene și pentru a le exploata în rețea, formând astfel o bibliotecă digitală europeană.”,*

dar fără să angajeze Comisia Europeană:

> *„... principiul subsidiarității trebuie respectat. Așadar, în primul rând, Statele Membre sunt responsabile de politicile lor culturale.”*[58]

Așadar, entuziasmul inițial[59] al guvernelor și al Comisiei Europene s-a domolit repede, adică nu s-a materializat în buget.

30 septembrie 2005:

Comisia Europeană adoptă comunicatul „i2010: Digital Libraries”, prin care își schițează „viziunea” în chestiunea bibliotecilor digitale[60]:

> *„Organizarea și finanțarea digitizării colecțiilor culturale și a prezervării digitale este responsabilitatea — în primul rând — a Statelor Membre.*

---

[56] http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm

[57] ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/letter_2/index_en.htm

[58] „... le principe de subsidiarité doit etre respecté. Ce sont donc le Etats membres qui sont responsables au premier chef de leur politiques culturelles.”

[59] ... care-mi amintea de entuziasmul belicos din august 1914, când mergeam (aproape) toți europenii, cântând, la război.

[60] ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/communication/en_comm_digital_libraries.pdf

...
*În cadrul programului e*Content*plus, în perioada 2005 - 2008, vor fi disponibile 60 de milioane euro pentru proiecte destinate îmbunătățirii accesibilității și utilizabilității conținutului cultural și științific european. Obținerea interoperabilității între colecții și servicii digitale naționale (e.g. prin intermediul unor standarde comune) și facilitarea accesului și utilizării materialului într-un context multilingv vor fi obiective esențiale.*"

Sigur, decizia ca în primul rând statele să-şi digitizeze producţiile culturale proprii are logică. Totuși, măcar simbolic UE ar trebui să finanţeze digitizarea de material european „transnațional"[61].

24 august 2006:

Recomandarea (2006/585/ce) CE[62] "on the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation" [privind digitizarea și accesibilitatea online a materialului cultural și prezervarea digitală]:

„Recomandă Statelor Membre:
...
4. să inființeze și să susțină facilități de digitizare la scară mare, ca parte a, sau în strânsă colaborare cu centre europene de competență pentru digitizare;
...
5. să promoveze o bibliotecă digitală europeană, sub forma unui punct de acces comun multilingv la materialul digital european distribuit — adică stocat în locuri diferite, de către organizații diferite — prin:

a) încurajarea instituțiilor culturale, ca și a editorilor și a altor deținători de drepturi intelectuale să-și facă materialul digital regăsibil prin biblioteca digitală europeană;
b) asigurarea că instituțiile culturale și — unde e relevant —

[61] La o conferință dedicată (www.edlproject.eu/conference), unde era prezent și Horst Forster (atunci director pentru "Digital content and cognitive systems" în Directoratul General pentru Societatea Informațională și Media), am deplâns public această decizie. Am propus ca CE să finanțeze măcar niște digitizări de „material de interes european" aflat în colecții dinafara UE. Și am dat exemple: biblioteca Vaticanului, arhivele de la Washington, Moscova și Istanbul, muzeele Ermitaj și Metropolitan. Să avem și o „avere digitală" comună. N-am provocat nici o reacție „oficială". Doar bătăi pe umăr și glumițe aprobatoare, în pauze.

[62] ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/recommendation/recommendation_august06/en.pdf

companiile private folosesc standarde comune de digitizare, pentru a obține interoperabilitatea materialului digital la nivel european și pentru a facilita căutarea trans-lingvistică;

...

11. să introducă în legislația lor prevederi pentru prezervarea conținutului webului de către instituții mandatate, utilizând tehnici de colectare a materialului internetic, precum recoltarea [harvesting] webului, în deplinul respect al legislației comunitare și internaționale în privința drepturilor de proprietate intelectuală;...”

1 iulie 2007

Se lansează proiectul „EDLnet”, finanțat de către Comisia Europeană, în cadrul programului *e*Content*plus*, cu (doar) 1,3 mil. euro. Proiectul, cu o durată de doi ani, grupa peste 50 de parteneri[63] și avea ca principal obiectiv realizarea unui prototip operațional al Bibliotecii Digitale Europene, *Europeana.eu*[64], adică prototipul unui sait care să ofere acces direct la circa două milioane de obiecte digitale (incluzând materiale filmate, fotografii, picturi, înregistrări sonore, hărți, manuscrise, cărți, ziare și documente de arhivă), selectate din materialele deja digitizate și disponibile online în muzeele, bibliotecile, arhivele și colecțiile audio-vizuale ale Europei.

27 septembrie 2007:

Parlamentul European adoptă o rezoluție care sprijină viziunea Comisiei Europene expusă în „i2010: Digital Libraries”[65]:

„1. Recomandă dezvoltarea în etape a unei biblioteci digitale europene, sub forma unui punct de acces unic, direct și multilingv la patrimoniul cultural european;

...

13. Subliniază că, deși programele comunitare nu pot să finanțeze digitizarea ca atare, trebuie să se elaboreze noi metode de finanțare, inclusiv parteneriate cu sectorul privat, înțelegând totuși că trebuie depuse toate eforturile pentru a preveni ca digitizarea să se desfășoare în mod inegal în diferitele State Membre;

14. Încurajează definirea unei interfețe comune care să faciliteze accesul la un conținut de calitate și acuratețe garantată, prin intermediul unui motor de căutare integrat, care să permită interogări a meta-informațiilor și a textului integral, în cazul documentelor digitizate în mod text;

---

[63] Partenerul din România a fost CIMEC - Institutul de Memorie Culturală.

[64] www.europeana.eu

[65] www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT%20TA%20P6-TA-2007-0416%200%20DOC%20XML%20V0//EN

15. Subliniază importanța obținerii unei interfețe multilingve, care să ofere acces direct la conținut în toate limbile Uniunii Europene, pentru a permite nu doar interogări după autor sau titlu, dar și după subiect sau cuvânt-cheie, iar rezultatele acestor interogări trebuie să includă datele din fiecare bibliotecă implicată și în limba fiecărui catalog.
...
18. Subliniază că ar fi de dorit ca patrimoniul cultural european să nu fie limitat la operele provenind din țările Uniunii Europene, ci să țină cont și de contribuțiile culturale ale altor țări europene;...”

11 august 2008

Se publică Comunicarea Comisiei Europene către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: „Patrimoniul cultural al Europei la îndemână printr-un simplu clic Progresele în domeniul digitizării, al accesibilității online a materialului cultural și al prezervării digitale în UE”[66]. Despre evoluția viitoare a bibliotecii *Europeana*, Comunicarea spune:

„În următorii doi ani, se prevede trecerea de la prototip la un serviciu complet operațional. Acest lucru înseamnă, în primul rând, că fondul va fi îmbogățit cu conținut provenind de la diverse tipuri de instituții de cultură. Până în 2010, numărul de opere accesibile prin intermediul bibliotecii Europeana *poate depăși cele 6 milioane preconizate inițial.*

În faza de început, materialul accesibil prin intermediul bibliotecii Europeana *va fi, în mare măsură, material aparținând domeniului public. Una dintre principalele provocări este aceea de a include materiale protejate de drepturi de autor, pentru a evita o „gaură neagră a secolului XX”, situație în care se pot accesa pe Internet foarte multe materiale de dinainte de 1900, însă foarte puține opere mai recente. Acest lucru necesită o bună colaborare între instituțiile de cultură și titularii drepturilor de autor. Colaborarea poate prinde contur prin intermediul unor acorduri între instituțiile naționale de cultură și titularii drepturilor de autor sau prin intermediul unor linkuri de pe saitul* Europeana *către saituri operate de titularii drepturilor de autor.*

Evoluția ulterioară a bibliotecii Europeana *va trebui să abordeze și problema căutării și regăsirii multilingve a datelor, precum și problema integrării instrumentelor colaborative.*

Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European au subliniat necesitatea de a face biblioteca digitală europeană cunoscută publicului larg și de a lua măsurile necesare în vederea atingerii acestui

[66] eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008DC0513:EN:NOT

obiectiv. Comisia va promova activ Europeana *și alocă deja resurse destinate informării cu privire la acest serviciu, în cadrul programului eContentplus. Statele membre și instituțiile de cultură pot, de asemenea, să contribuie la informarea publicului larg cu privire la* Europeana*.”*

20 noiembrie 2008

Dna. Viviane Reding, comisarul european pentru Societatea Informațională și Media, lansează prototipul Bibliotecii Digitale Europene, *Europeana.eu*, în prezența miniștrilor culturii din țările membre ale Uniunii Europene[67].

La momentul lansării, erau expuse pe portalul *Europeana.eu* peste două milioane de resurse culturale digitale.

Fig. 64. *Europeana.eu*: pagina natală (interfața românească)

Cu ocazia lansării, se emit *Concluziile Consiliului din 20 noiembrie 2008 privind Biblioteca Digitală Europeană* Europeana[68]. În acest document, Consiliul se arată satisfăcut de evoluția proiectului și:

[67] din România a participat secretarul de stat Demeter András István, de la Ministerul Culturii și Cultelor.
[68] eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008XG1213(04):EN:NOT

„… Invită statele membre și comisia, în limitele competențelor care le revin:

- *să favorizeze dezvoltarea bibliotecii EUROPEANA și să se angajeze alături de părțile implicate, în special pe baza lucrărilor grupului de experți ai statelor membre privind digitizarea și conservarea digitală, în definirea unui model economic și de guvernanță care să asigure succesul și perenitatea acestuia,*
- *să promoveze activ biblioteca EUROPEANA în Europa și în lume și să încurajeze punerea în aplicare a parteneriatelor între sectorul public și cel privat, utile pentru dezvoltarea acesteia, în special în ceea ce privește digitizarea și accesibilitatea on-line a materialului cultural și prezervarea digitală;”*

Lansarea publică a avut loc pe 27 noiembrie, la Paris, unde Președinția franceză a Uniunii a organizat conferința „*Numérisation du patrimoine culturel - Bibliothèque numérique européenne*”, la Musée du quai Branly[69].

A doua zi după deschidere, portalul *Europeana.eu,* versiunea beta a fost închis din cauza unui număr record de accesări (zece milioane, se zice), care au blocat serverul. Redeschiderea a avut loc abia peste o lună, în jur de 20 decembrie 2008.

1 ianuarie 2009

Se lansează proiectul Europeana v1.0, succesor al proiectului EDLnet, o „rețea tematică” finanțată de Comisia Europeană (în cadrul programului *e*Content*plus*) cu 6, 2 mil. euro, pe o durată de 3 ani. Proiectul antrenează 85 de parteneri din Statele Membre[70], instituții ale memoriei (biblioteci, muzee, arhive, colecții audiovizuale), dar și universități, institute de cercetare, ministere, alte proiecte europene. Proiectul este condus de o echipă găzduită de Biblioteca Regală a Țărilor de Jos[71], i.e. Biblioteca Națională a Olandei și este supervizat de EDL Foundation[72]. Menirea proiectului este să:

„… transforme Europeana *într-un serviciu operațional prin această rețea tematică, care are ca obiective majore:*

- *punerea în practică a deciziilor privind modul de atragere și întreținere a conținutului pentru acest serviciu;*
- *dezvoltarea sistemelor de fundal necesare managementului furnizării și accesului la conținut;*

[69] www.culture.gouv.fr/culture/editions/r-cr/cr118-119.pdf
[70] Partenerul român este CIMEC - Institutul de Memorie Culturală.
[71] www.kb.nl
[72] version1.europeana.eu/web/guest/edl-foundation

- *administrarea canalelor prin care conținutul interoperabil furnizat de Europeana să fie utilizat în alte contexte, via servicii web sau API-uri [Aplication Programming Interface - interfață programată];*
- *expunerea celor mai convenabile nivele de interogare multilingvă;*
- *diseminarea serviciului către utilizatorii finali și furnizarea de instrumente pentru implicarea lor activă.*

Pe scurt, proiectul va transforma prototipul din noiembrie 2008 într-un serviciu operațional."

În plus, proiectul va produce soluții open-source și va reutiliza tehnologii dezvoltate în alte proiecte finanțate de Comisia Europeană. La final, proiectul va recomanda modelul comercial care să asigure sustenabilitatea serviciului.

Componente infrastructurale esențiale vor fi preluate de la proiectul asociat EuropeanaConnect[73], iar conținut — pe lângă cel furnizat de parteneri — va fi preluat și din surse deja constituite, precum The European Library (TEL)[74], ca și de la proiecte „frățești" (din programul *e*Content*plus*), precum: Athena[75] (muzee), European Film Gateway[76] (arhive de film), EuropeanaLocal[77] (colecții locale), APEnet[78] (arhive), BHL-Europe[79] (biodiversitate), EuropeanaTravel[80] (turism), MIMO[81] (instrumente muzicale), CARARE (situri arheologice și monumente arhitecturale).

28 august 2009

Se publică Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: „Europeana – etapele următoare"[82]. Despre situația curentă, Comunicarea spune:

> *„În prezent,* Europeana *oferă acces direct prin intermediul unei interfețe multilingve la o colecție de peste 4,6 milioane de cărți digitizate, publicații, clipuri video, hărți, fotografii și documente din bibliotecile, arhivele, muzeele și arhivele audiovizuale ale Europei. Acest număr va crește rapid în anii următori. Interesul publicului pentru* Europeana *s-a*

[73] www.europeanaconnect.eu
[74] http://search.theeuropeanlibrary.org/portal/en/index.html
[75] www.athenaeurope.org
[76] www.europeanfilmgateway.eu
[77] www.europeanalocal.eu
[78] www.apenet.eu
[79] www.bhl-europe.eu
[80] www.europeanatravel.eu
[81] www.mimo-project.eu
[82] eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009DC0440:EN:NOT

manifestat intens la lansarea din noiembrie 2008.

În prezent, peste 1.000 de instituții culturale contribuie cu conținut la Europeana *(direct sau prin intermediul agregatorilor de conținut) și peste 150 de instituții participă în cadrul rețelei de parteneri. Această colaborare dintre diverse tipuri de instituții culturale realizată prin intermediul* Europeana *este una fără precedent ca amploare și potențial. Lista în continuă extindere a instituțiilor culturale care se oferă să pună conținut la dispoziția publicului prin intermediul acestui serviciu constituie un indiciu al potențialului și angajamentului față de viziunea europeană.* Europeana *a descoperit o modalitate de a oferi acces direct la colecțiile culturale ale Europei păstrând în același timp vizibilitatea acestor instituții pentru utilizatorul final. Colaborarea ar putea fi extinsă și la nivelul altor inițiative de pe glob, cum ar fi Biblioteca Digitală Mondială [World Digital Library].”*[83]

Apoi formulează un obiectiv „strategic”:

„Pentru ca Europeana *să se dezvolte cu succes în continuare, extinderea colecțiilor reprezintă o condiție esențială. Obiectivul strategic al Comisiei este să pună pe sait la dispoziția publicului 10 milioane de obiecte până în 2010. Această cifră ar putea crește în anii următori.*

Îmbogățirea conținutului Europeana *impune o digitizare susținută în întreaga Europă, precum și adăugarea, la aceste obiecte digitale, de metadate care să respecte cele mai înalte standarde. Prin urmare, Comisia a cerut Statelor Membre să-și intensifice eforturile în această direcție și să garanteze facilitatea accesului la conținut digital prin* Europeana*, inclusiv prin crearea unor agregatori naționali sau tematici.”*

Dar...

„Selecția conținutului care urmează să fie digitizat și oferit prin intermediul Europeana *este determinată de statele membre și de instituțiile culturale ale acestora, în funcție de politicile lor culturale și/sau informaționale. Cu toate acestea, dacă se dorește să se vină în întâmpinarea așteptărilor utilizatorilor cu privire la conținutul* Europeana*, ar putea fi necesare eforturi speciale pentru anumite categorii de materiale.”*

În privința finanțării, Comunicarea spune:

„Pentru dezvoltarea viitoare a Europeana *se pot elabora diverse*

[83] World Digital Library este proiectul de bibliotecă digitală al UNESCO, www.wdl.org.

modele, de la funcționarea finanțată integral de Comunitate la un model în cadrul căruia sectorul privat joacă un rol esențial în administrarea serviciului. Modelul de finanțare și guvernare reținut în final ar trebui să ia în considerare vocația Europeana *de a oferi acces cât mai vast la colecții culturale, caracterul și aria de acoperire europene ale saitului, precum și rolul proeminent al instituțiilor de cultură care contribuie cu colecții. De asemenea, acest model ar trebui să țină cont de faptul că totalitatea costurilor necesare pentru biroul* Europeana *nu reprezintă decât o mică parte din investițiile totale ale statelor membre și ale Uniunii Europene destinate să ofere publicului acces online la patrimoniul cultural european".*

iar apoi:

„Pentru perioada de după 2013, ar trebui avute în vedere noi modalități de finanțare pentru Europeana*, care să creeze un echilibru adecvat între finanțarea comunitară și alte resurse, în paralel cu renunțarea la modelul actual de finanțare bazată pe proiecte. Ar putea fi identificate surse de finanțare complementare prin parteneriate public-privat sau printr-o contribuție mai structurată a statelor membre. Pot fi generate și anumite venituri de pe urma saitului, dar acestea vor acoperi doar o parte foarte mică din costurile totale pentru funcționarea serviciului. Plata de către utilizatori a serviciilor de conținut utilizate prin* Europeana *sau a altor funcții disponibile pe sait nu reprezintă o opțiune, deoarece acest lucru ar pune în pericol adoptarea serviciului de către utilizatori și ar fi contrar scopului principal al saitului."*

C. *Europeana.eu*: ce este și de la ce pleacă

C.1. Descrierea oficială

Conform diverselor declarații oficiale (și neoficiale), Comisia Europeană consideră Biblioteca Digitală Europeană *Europeana.eu* ca principalul său proiect cultural, pentru următorii ani. Nimic surprinzător: fără îndoială este un proiect de mare importanță și semnificație atât culturală, cât și politică. Miza sa este prezența patrimoniului cultural al fiecărui Stat Membru al Uniunii Europene în această „vitrină" a culturii europene. Descrierea „oficială"[84] a proiectului spune cam așa:

> Europeana.eu *este un portal „despre idei și inspirație" care oferă acces utilizatorilor la 4,6 milioane de obiecte digitale (în noiembrie 2009), de următoarele tipuri:*
>
> - *imagini: picturi, desene, hărți, fotografii și imagini de piese muzeale;*
> - *texte: cărți, ziare, scrisori, jurnale și documente de arhivă;*
> - *fonograme: muzică și text vorbit de pe cilindri, benzi, discuri și emisiuni radio;*
> - *videograme: filme, jurnale de actualități și emisiuni TV.*
>
> *Unele dintre acestea sunt faimoase, iar altele sunt comori ascunse din muzeele, arhivele, bibliotecile și colecțiile audiovizuale europene.*
>
> *Saitul este un prototip.* Europeana *versiunea 1.0 este în curs de dezvoltare și va fi lansată în 2010, cu linkuri la peste 10 milioane de obiecte digitale.*
>
> Europeana.eu *este finanțată de Comisia Europeană și de Statele Membre. Comisia Europeană promovează de mai mulți ani proiecte care să stimuleze economia digitală, ceea ce a facilitat inițierea unui serviciu online care să adune patrimoniul cultural al Europei.*
>
> *Ideea portalului* Europeana *a fost formulată în scrisoarea*[85] *celor șase șefi de state și guverne din 28 aprilie 2005, care sugerau crearea unei biblioteci digitale europene, pentru a face accesibile tuturor resursele culturale și științifice ale Europei.*
>
> *La 30 septembrie 2005, Comisia Europeană a publicat „*i2010: comunicat privind bibliotecile digitale"[86]*, în care și-a anunțat strategia de a promova și*

[84] www.europeana.eu/portal/aboutus.html
[85] ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/letter_1/index_en.htm
[86] eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005DC0465:EN:NOT

*susține crearea unei biblioteci digitale europene, ca un obiectiv strategic, în cadrul inițiativei „*Information Society i2010 Initiative*”*[87]*. Scopul Comisiei Europene în ceea ce privește Europeana este de a face resursele informaționale europene mai ușor de folosit într-un mediu online, bazându-se pe bogatul patrimoniu cultural al Europei, combinând medii multilingve și multiculturale cu tehnologii avansate și noi modele comerciale.*

Prototipul Europeana.eu *este rezultatul unui proiect de doi ani lansat în iulie 2007. Portalul a devenit accesibil online pe 20 noiembrie 2008, lansat fiind de dna. Viviane Reding, comisarul european pentru societatea informațională și media.*

Europeana *este o „rețea tematică” finanțată de Comisia Europeană, în cadrul programului e*Content*plus*[88]*, în cadrul „politicii i2010”*[89]*. Inițial cunoscută sub numele de „Rețeaua Bibliotecii Digitale Europene - EDLnet”,* Europeana *este un parteneriat între 100 de reprezentanți*[90] *ai organizațiilor de patrimoniu*[91] *și a organizațiilor științifice, împreună cu experți IT din întreaga Europă.*

Proiectul este condus de o echipă găzduită de Biblioteca Regală a Țărilor de Jos *(Koninklijke Bibliotheek*[92]*), care se bizuie pe expertiza acumulată de către* The European Library *(TEL)*[93]*, care este un serviciu al* Conferinței Bibliotecarilor Național Europeni[94]. *Proiectul este supervizat de către* EDL Foundation[95] *(care include asociații de patrimoniu din toate cele patru domenii).*

Graficul de implementare, arhitectura funcțională și specificațiile tehnice sunt publicate ca predări ale proiectului[96]*, iar sarcina finală a proiectului este de a recomanda un model comercial care să asigure sustenabilitatea bibliotecii digitale.*

Partenerul din România în cadrul proiectului este CIMEC - Institutul de Memorie Culturală[97] (participant atât la proiectul EDLnet, cât și la urmașul său, proiectul Europeana v.1.0).

---

[87] ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm
[88] ec.europa.eu/information_society/activities/econtentplus/index_en.htm
[89] ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/index_en.htm
[90] version1.europeana.eu/web/europeana-project/project-partners
[91] România fiind reprezentată de CIMEC - Institutul de Memorie Culturală.
[92] www.kb.nl
[93] search.theeuropeanlibrary.org/portal/en/index.html
[94] www.nlib.ee/cenl/about.php
[95] version1.europeana.eu/web/guest/edl-foundation
[96] version1.europeana.eu/web/europeana-project/documents
[97] www.cimec.ro

C.2. Prototipul operațional: funcționalități și limite

Prototipul operațional al portalului *Europeana.eu*[98] are mai multe facilități de navigare pentru consultarea celor 4,6 milioane de resurse digitale (în noiembrie 2009) la care oferă acces. Principala modalitate este, desigur, interogarea după cuvinte-cheie (adică șiruri de caractere aflate, explicit, oriunde în conținutul unei înregistrări metadatale), dar și baleierea pe scala cronologică și consultarea paginii noutăților. Interesant este că se expun și imagini-timbru alese aleator, ca și teme pe care alți utilizatori le caută la momentul respectiv. Astfel, se creează utilizatorilor interesul de a reveni mereu pe sait pentru a descoperi lucruri interesante, chiar dacă nu au un interes specific de moment.

Fig. 65. Europeana: ecranul prim (interogarea simplă)

Interogarea simplă, după cuvinte-cheie, regăsește obiectele digitale ale căror înregistrări metadatale (i.e. „fișele de catalog”) conțin acele cuvinte-cheie. De exemplu, la interogarea cu cuvântul-cheie „Europe” (fig. 66) se obțin[99] 115.241 resurse digitale (11.510 texte, 100.601 imagini, 2.593 videograme, 541 fonograme). Setul rezultat este expus în pagini succesive, câte 12 obiecte digitale per pagină. Nu toate obiectele sunt reprezentate printr-o imagine-timbru, deoarece

98 www.europeana.eu
99 noiembrie 2009

nu toate resursele au încă imagini asociate, din care să se poată genera imagini-timbru. În acest caz imaginile-timbru sunt înlocuite de iconurile specifice categoriei.

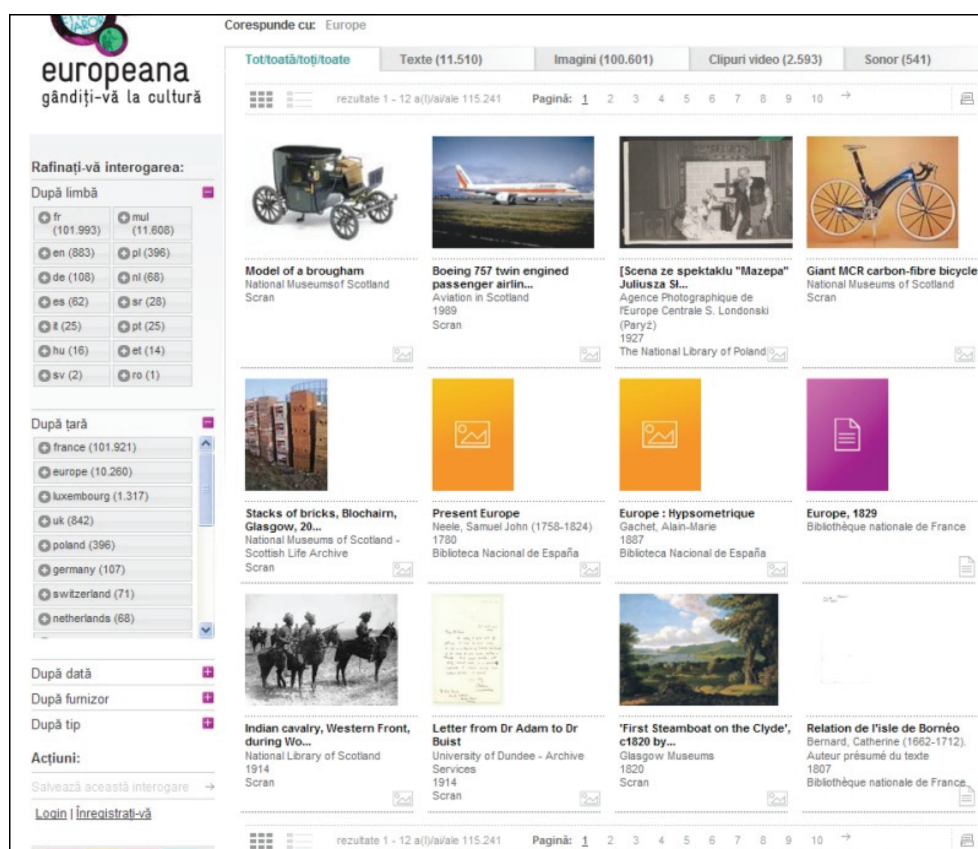

Fig. 66. Europeana: rezultatele interogării după cuvântul-cheie „Europe"

Se observă că pentru fiecare obiect regăsit se indică tipul resursei culturale — text, imagine, fonogramă, videogramă (printr-un icon specific), se expune titlul, anul și denumirea instituției furnizoare. Se mai poate observa că setul de rezultate poate fi baleiat fațetat după fațetele limbă, țara furnizoare, data, instituția furnizoare, tip. Defalcarea pe cele patru categorii majore este facilă, deoarece există câte o filă distinctă pentru fiecare categorie, pe care se indică și numărul resurselor din acea categorie[100]. De pildă, în fig. 67 se văd doar cele 100.601

[100] La o privire atentă se pot observa două etichete traduse caraghios. Mi se datorează. Circumstanța atenuantă este că traducerile se făceau (noiembrie 2008, în grabă) din engleză, iar etichetele erau scoase din context (și probabil utilizate în mai multe locuri).

imagini rezultate în urma interogării cu termenul „Europe”[101].

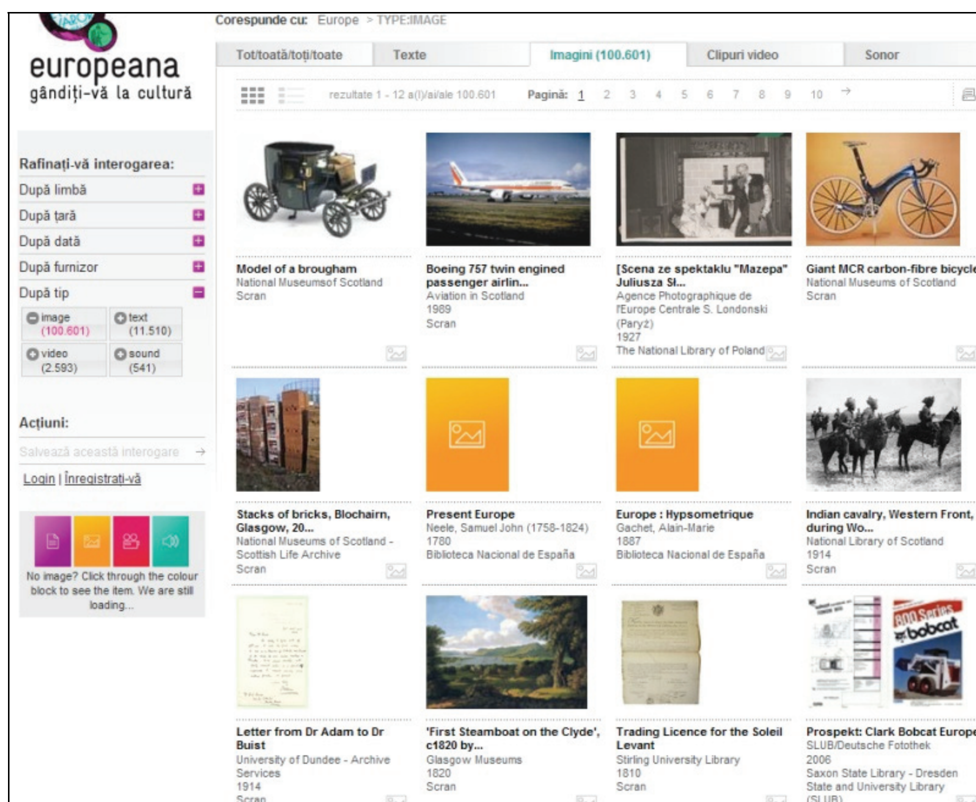

Fig. 67. Europeana: imaginile obținute după interogarea cu termenul „Europe”

În cadrul din stânga (pe lângă fațetele limbă, țară, dată și furnizor) se păstrează și fațeta tip (deși tipul a fost deja selectat). Este o modalitate oarecum absconsă de a alege combinații de tipuri.

Captura de ecran din fig. 67 mai relevă faptul că facsimilele documentelor textuale sunt considerate imagini și nu text.

Fig. 68 prezintă înregistrarea metadatală — împreună cu imaginea-timbru — a unei resurse digitale (un „surogat”, în jargonul tehnic al *Europeana*). Setul de metadate nu e foarte bogat, dar pe baza lor se pot face automat asocieri cu alte resurse (vizibile în caseta din stânga: „conținut asociat”), în acest caz, având același

Astfel, când am avut de tradus „all”, neștiind contextul, am oferit „tot/toată/toți/toate”, iar când am avut de tradus „of”, am oferit „al/a/ai/ale”, cu rezultatul ridicol care se vede.

[101] Unele imagini nu sunt reprezentate în listă de imagini-timbru; aceasta se datorează faptului că nu toate imaginile sunt expuse de furnizorii de conținut în forme/formate care să permită extragerea (automată) de imagini-timbru.

autor. Dacă se face click pe imaginea-timbru, se accede la obiectul digital propriu-zis (în acest caz, „Europa” de Charles le Brun), scos din contextul său original, adică din pagina web de pe saitul furnizorului, dacă acesta există (vezi fig. 69). Pe de altă parte, utilizatorul poate să vadă obiectul şi în contextul său original (urmând linkul „prezentare în contextul original”); vezi fig. 70. Dacă obiectul nu este disponibil scos din context, click-ul pe imaginea-timbru duce tot la pagina originală a resursei digitale.

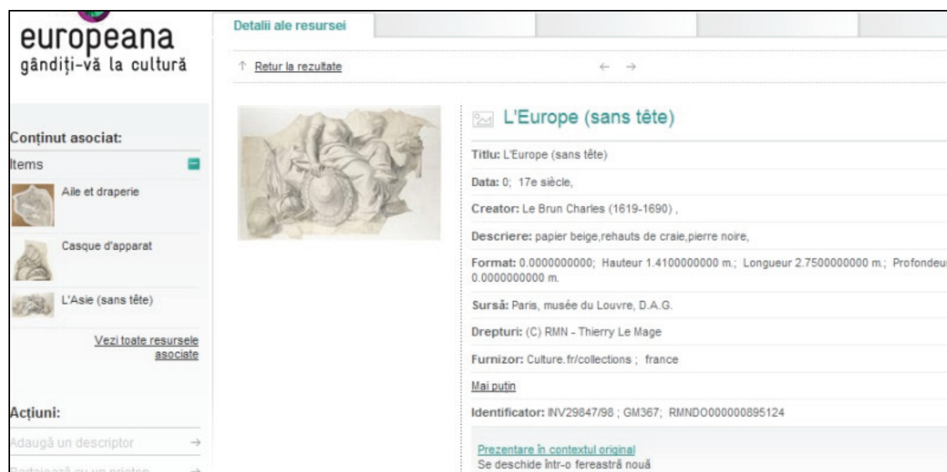

Fig. 68. Europeana: înregistrarea unui obiect digital (de tip imagine)

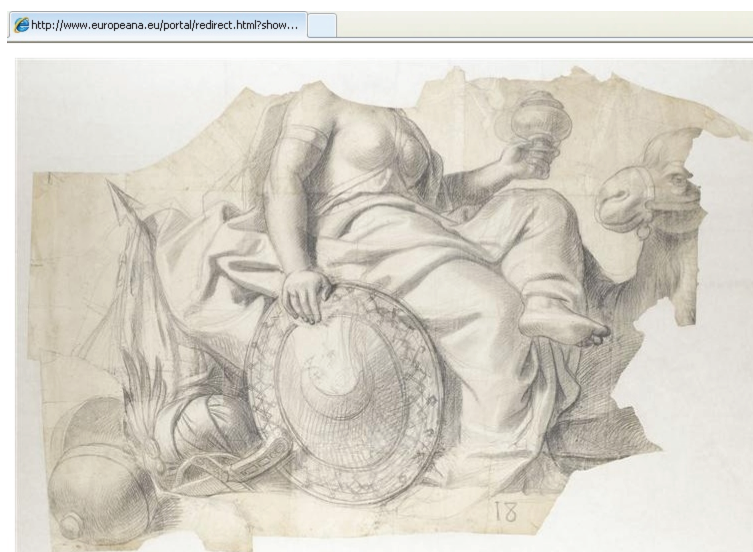

Fig. 69. Europeana: obiect digital de tip imagine, scos din contextul original

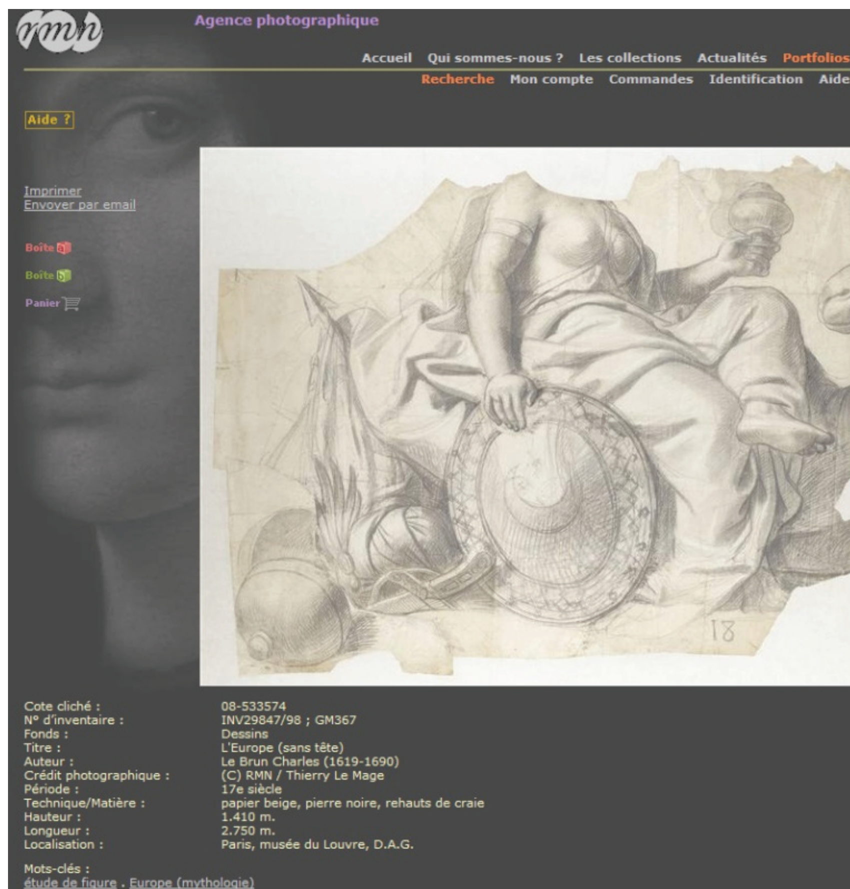

Fig. 70. Europeana: același obiect digital, în contextul său original

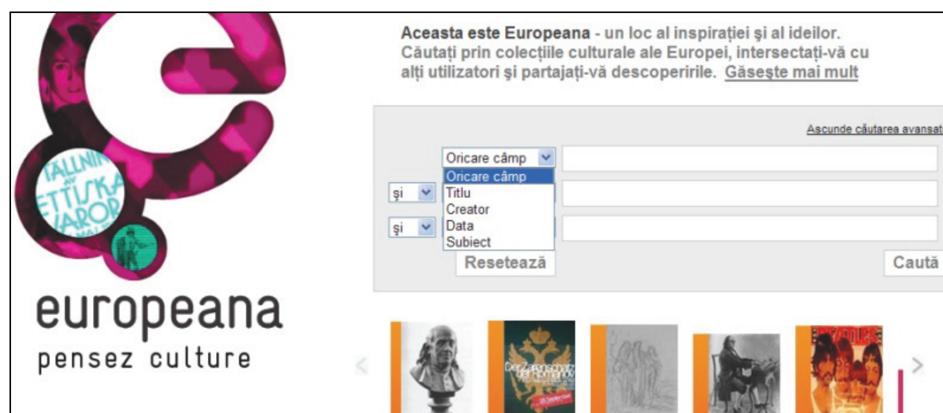

Fig. 71. Europeana: ecranul de interogare avansată

Interogarea avansată permite expresii booleene între cuvinte-cheie (i.e. conectate prin operatorii ȘI, SAU, FĂRĂ) din rubricile titlu, creator, data și subiect (vezi fig. 71). De pildă, în fig. 72, interogarea cu termenul „Grigorescu" (în rubrica creator) în conjuncție cu termenul „France" (în rubrica subiect) dă rezultatul din fig. 73, două lucrări ale lui Grigorescu, aflate în colecții din Franța.

Fig. 72. Europeana: exemplu de interogare printr-o expresie booleană

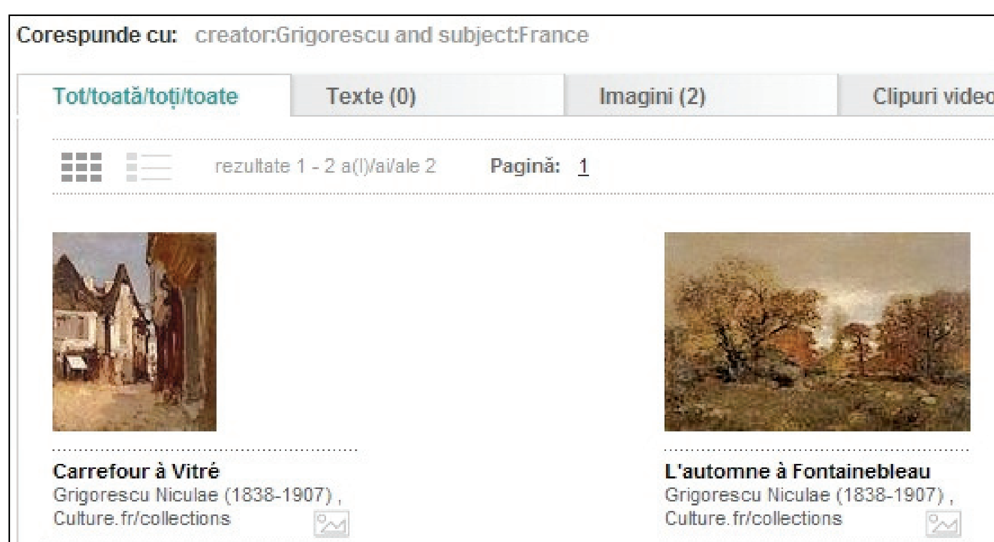

Fig. 73. Europeana: rezultatul interogării din fig. 72

O facilitate spectaculoasă a portalului este parcurgerea scalei cronologice. În fig. 74, se vede cum rezultatele interogării cu termenul „Romania" pot fi baleiate în funcție de anul care le este asociat. În partea de jos a ecranului, se selectează anul (1921, în acest exemplu), iar apoi, imaginile-timbru ale celor 42 de resurse găsite pot fi vizualizate și baleiate mișcând cursorul din centrul ecranului spre dreapta. În fig. 75 se vede cursorul mai la dreapta, iar imaginea centrală este o reproducere a tabloului „*Piață la Veneția*" de Dărăscu, datat, într-adevăr, 1921.

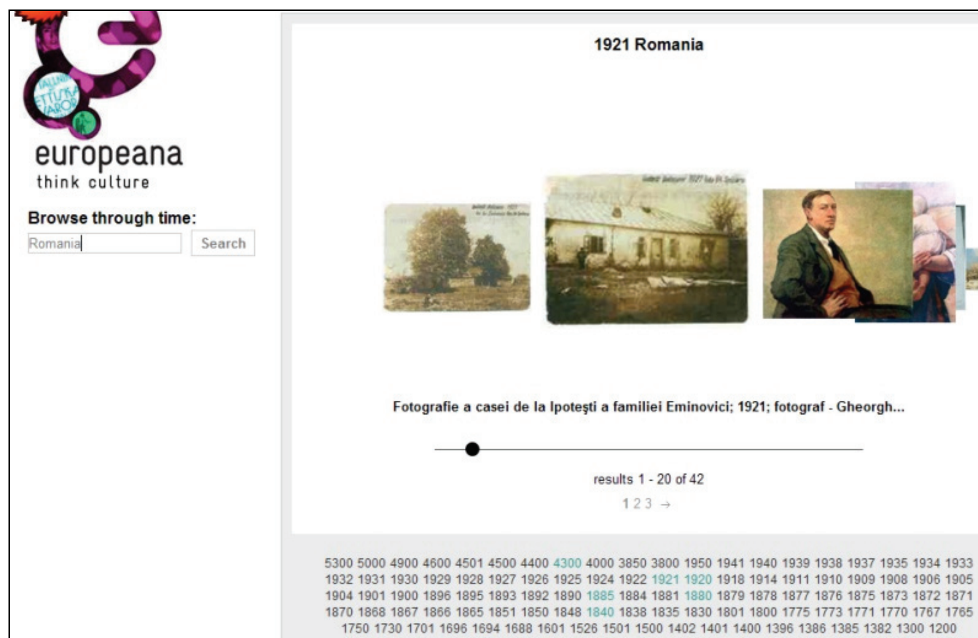

Fig. 74. Europeana: baleierea scalei cronologice (1)

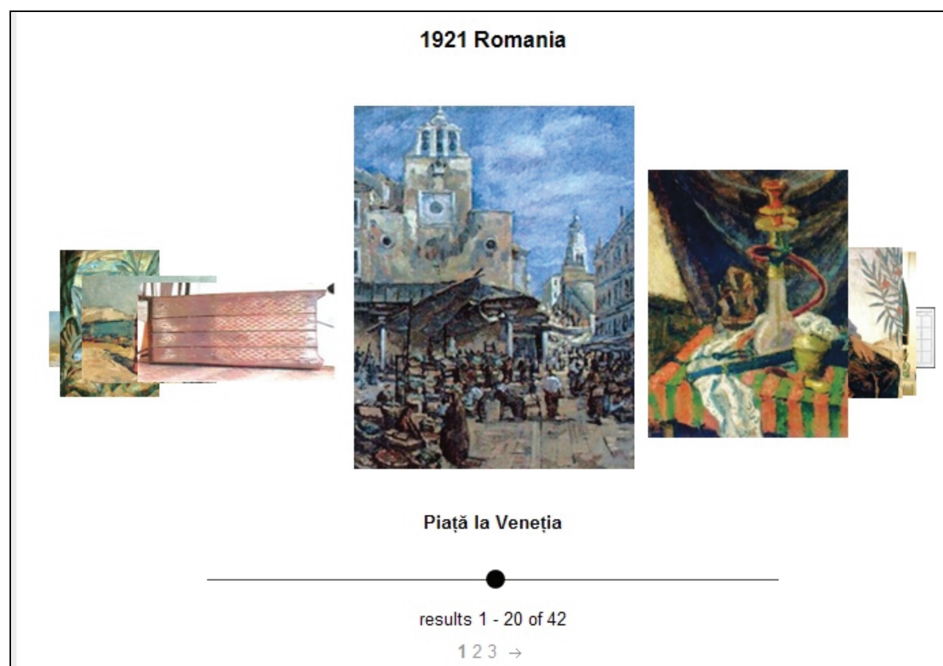

Fig. 75. Europeana: baleierea scalei cronologice (2)

C.3. Anecdotic: „incidentul «România»”

Din păcate, la lansarea prototipului portalului *Europeana.eu,* la 20 noiembrie 2008, a apărut o situație neplăcută pentru România.

Care este prima întrebare care îi vine în minte unei persoane în fața unei resurse europene (sau universale) ? Să vadă ce contribuții sunt din țara și cultura lui. Prin urmare, să tastează numele țării în fereastra de interogare, așteptându-se să primească o selecție culturală reprezentativă. Asta am făcut și noi, și alți utilizatori români. Dar surpriză: la interogarea cu cuvântul-cheie „România” se obținea rezultatul vizibil în fig. 76.

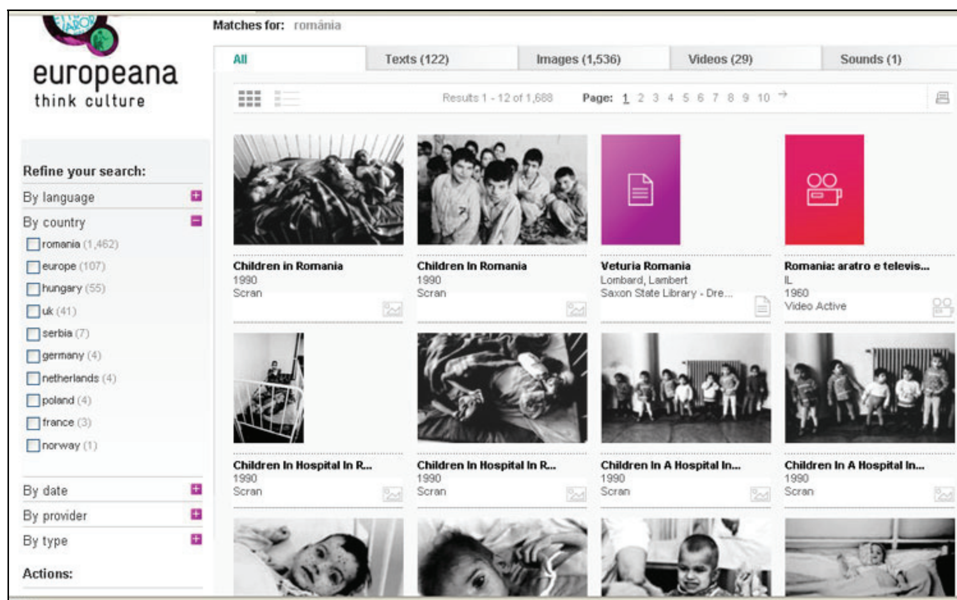

Fig. 76. Europeana: rezultatul interogării după cuvântul-cheie „România”, la 20 noiembrie 2008

Chiar pe prima pagină (din cele 12) a rezultatelor căutării, din cele 1.688 de rezultate (între care — după cum se vede în stânga — 1.482 provin din România), s-au nimerit 10 fotografii sinistre, cu titlul „Copii într-un spital din România” [Children in Hospital in Romania] — sugerând în mod eronat vizitatorului că imaginile sunt actuale, când în realitate erau imagini documentare cu carcater istoric cu copii din orfelinatele românești din 1990. Imaginile provin din arhiva de imagini a unui sait educațional scoțian[102] (a cărui pagină natală se vede în fig. 77). Și asta deși în prototipul *Europeana* se aflau peste 3.000 de bunuri

[102] www.scran.ac.uk. Scran este parte a Comisiei Regale a Monumentelor din Scoția.

din patrimoniul cultural național, deci valoroase și reprezentative pentru că erau propuse de experți și validate de Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor. În plus, la CIMEC se făcuse o selecție suplimentară, după calitatea imaginii.

Ce se întâmplase ? Desigur, nu era o conspirație. Dovada: dacă se căuta după termenul „României”, se obțineau 703 resurse, din care 697 proveneau de la CIMEC, iar pe prima pagină, din 12 resurse, 11 erau de la CIMEC (vezi fig. 78).

Pe de altă parte, dacă se interoga cu termenul „Roumanie”, se obțineau 1.858 de resurse, din care 3 proveneau de la CIMEC, iar dacă se interoga cu cuvântul-cheie „Rumänien”, se obțineau 150 de resurse (vezi fig. 79, 80).

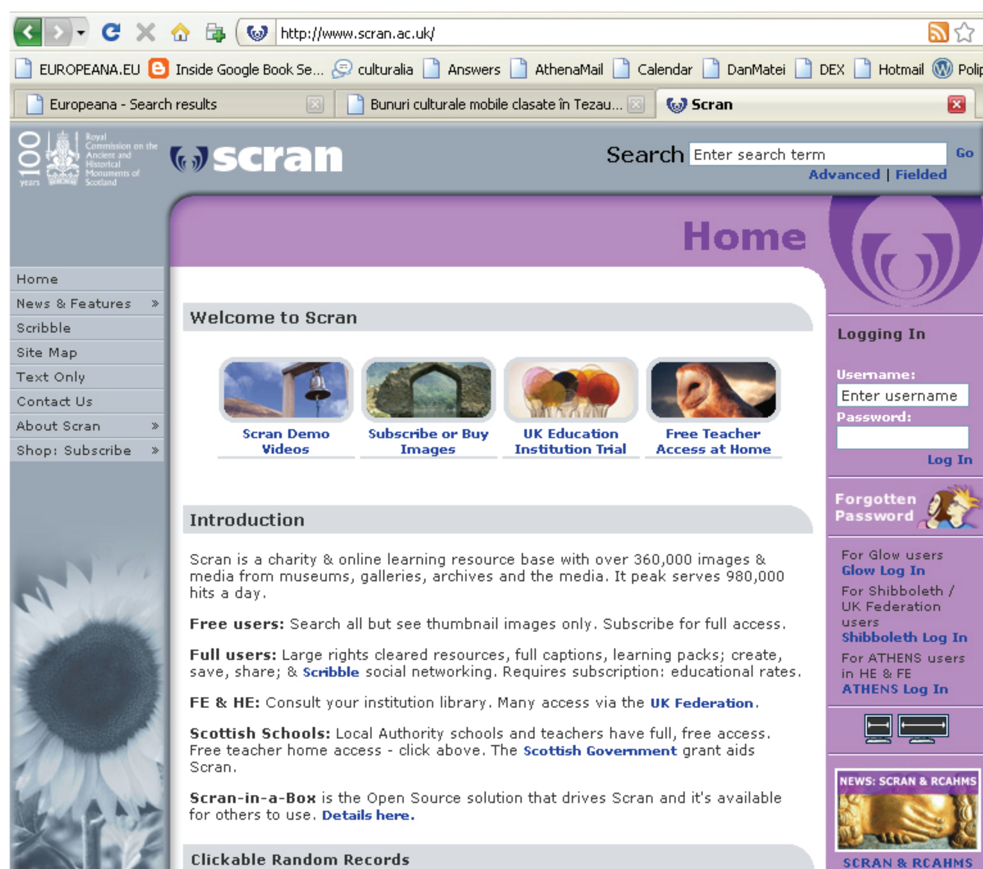

Fig. 77. Scran: pagina natală

Așadar, nefericita situație a fost un simplu incident tehnic, datorat algoritmului de ordonare a obiectelor din rezultatul unei interogări (*ranking algorithm*). Ne-am interesat, desigur, și n-am aflat atunci care este algoritmul complet care a dus la această situație.

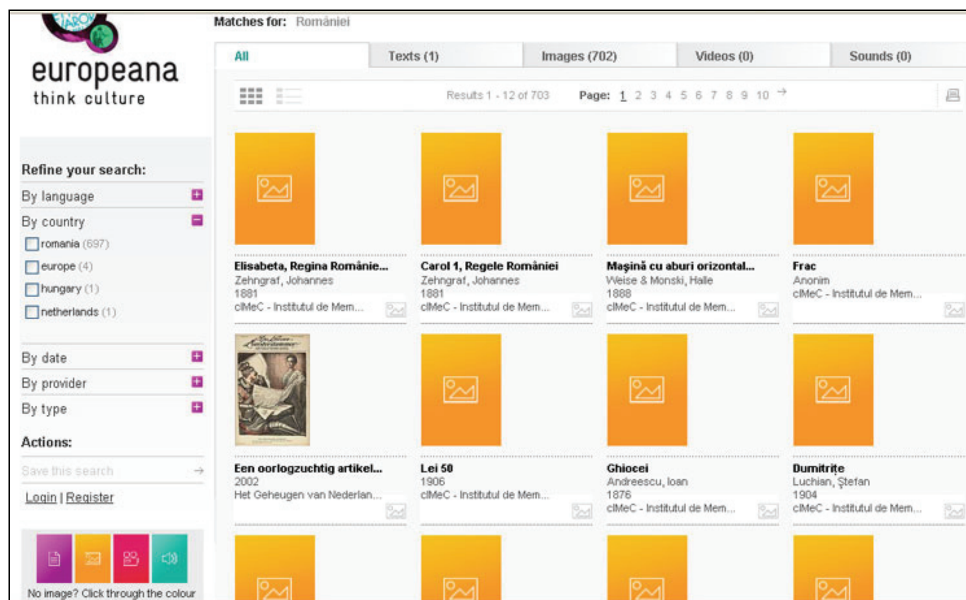

Fig. 78. Rezultatul interogării cu termenul „României”, la 20 noiembrie 2008

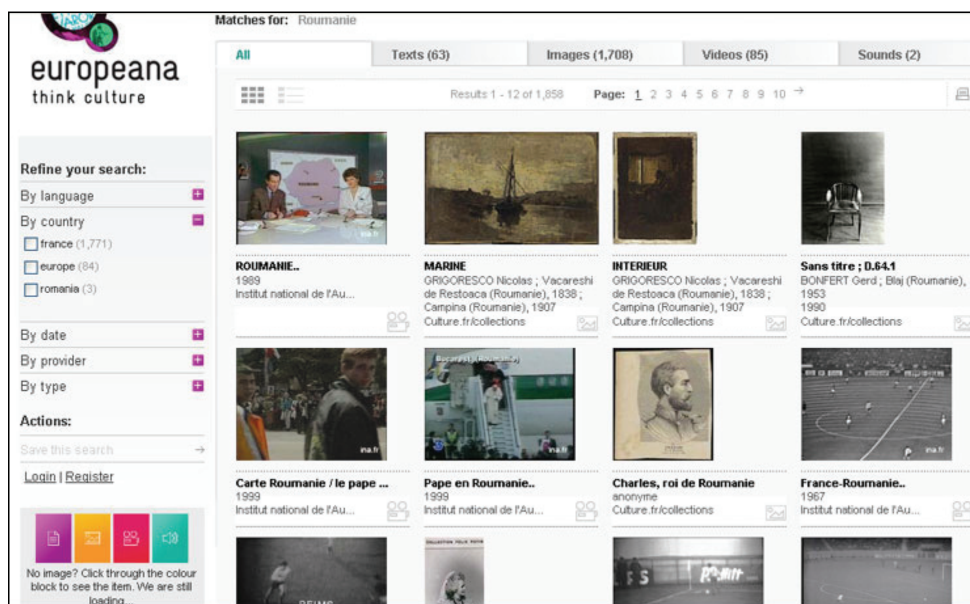

Fig. 79. Europeana: rezultatul interogării cu termenul„Roumanie”, la 20 noiembrie 2008

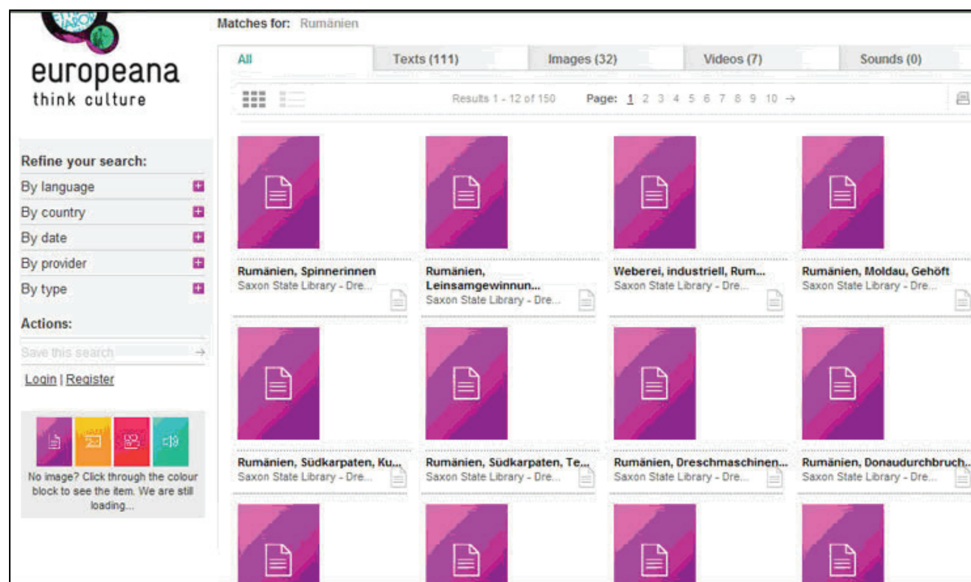

Fig. 80. Europeana: rezultatul interogării cu termenul „Rumänien”, la 20 noiembrie 2008

Dar, este sigur că resursele pentru care cuvântul-cheie căutat se găsea explicit chiar în titlu aveau prioritate în listă, apoi urmau cele care au cuvântul-cheie în celelalte câmpuri (nu era clar în ce ordine). În fine, resursele „echivalente” din punct de vedere al priorităților erau sortate în ordinea inversă a introducerii în baza de date. Astfel, s-au conjugat următorii factori:

- cuvântul-cheie „România” era transformat automat în „Romania” (unele caractere cu diacritice sunt convertite la caracterele de bază respective);
- cuvântul „Romania” se afla în titlurile acelor nefericite fotografii (e.g. „Children in Romania”);
- puține dintre resursele trimise de noi aveau cuvântul „România” în titlu (mult mai multe aveau cuvântul „României”);
- s-a întâmplat ca imaginile provenite de la Scran să fie introduse în baza de date mai târziu decât cele trimise de CIMEC.

Din păcate, situația a fost imediat observată în România de unii utilizatori și a provocat — previzibil — o (prea) vie emoție, cu accente de indignare[103] și

[103] Situația a fost interpretată ca o eroare sau neglijență a partenerului din România (care era CIMEC), iar eu personal — în calitate de responsabil — am primit reproșuri vagi, dar apăsate.

revoltă[104].

Am semnalat situația administratorilor portalului de la Haga încă din noaptea de 20 noiembrie — când, de altfel, saitul a fost închis, pe considerent că n-a făcut față marelui număr de accese —, solicitând o remediere. Nu am cerut — desigur — să fie cenzurate imaginile incriminate, care erau reale, ci doar să fie mai „uniform” repartizate printre celelalte resurse rezultate în urma interogării cu „România”. După câteva zile, am sugerat chiar și o soluție tehnică simplă, „de avarie”. Din păcate, echipa de la Haga a neglijat pe moment problema[105], astfel că, la jumătatea lui decembrie — când saitul a fost repus online fără publicitate — am constatat că nimic nu se schimbase.

Am încercat în repetate rânduri să contactăm echipa tehnică dar, poate din pricina sărbătorilor și a vacanței aferente, n-am reușit să obținem nici o reacție[106]. Abia după 1 ianuarie 2009 am obținut promisiunea unei abordări a problemei. Iar apoi, adică pe 6 ianuarie, a izbucnit scandalul în media românească și acesta a ajuns iute la Comisia Europeană. Ca urmare a presiunilor de la Bruxelles, managementul proiectului (de altfel persoane de calitate și competente) a reacționat și s-a găsit rapid o posibilă soluție, dar care implica un efort tot din partea românilor: să mai trimitem — de urgență — un lot de obiecte digitale (deși proiectul EDLnet era încheiat și nu se mai primeau contribuții), astfel încât acestea, având o dată mai recentă de trimitere, să apară în primele pagini, conform algoritmului de ordonare al *Europeana.eu.*

Prin urmare, în 8 și 9 ianuarie 2009 s-a lucrat foarte intens la CIMEC și s-au pregătit alte peste 8.000 de înregistrări de bunuri culturale din patrimoniul național, care au fost trimise urgent la Haga[107]. Astfel, după această manevră, la interogarea cu termenul „România” se obținea rezultatul care se vede în fig. 81[108]. Astfel s-a încheiat ceea ce a devenit cunoscut ca „incidentul «România»”, dar de pe urma căruia am rămas — sper — cu niște învățăminte[109].

---

104 Deși, decât să ne fi indignat că au apărut acele imagini, mai bine ne-am fi rușinat că au fost posibile.

105 și nici nu ne-au explicat la vreme cauzele întâmplării; între timp s-au scuzat că au fost plecați în concedii etc.

106 chiar cu mesaje ce amenințau voalat cu plângeri la Comisia Europeană.

107 acestea, din păcate, cu imagini de mai slabă calitate, așa cum se găseau ele în dosarele de clasare în patrimoniul național.

108 Sigur că era cam bizar cum s-au grupat 8 scaune între primele 12 resurse. Dar îi bodogănisem deja destul pe colegii de la Haga, ca să mai obiectăm.

109 Anecdotic în anecdotic: întâmplarea face că după câteva luni am întâlnit — într-un mediu academic, la Universitatea din York — doi arheologi care erau asociați cu organizația Scran. Le-am povestit amuzat ce tulburare produsese Scran în România. Spre mirarea noastră, s-au schimbat la față, deloc amuzați și ne-au spus că, li se pare grav, fiindcă — conform legii britanice — nu pot fi expuse public imagini de copii, fără acceptul părinților, ori, este evident că imaginile copiilor din orfelinatele noastre nu aveau acceptul de publicare din partea părinților.

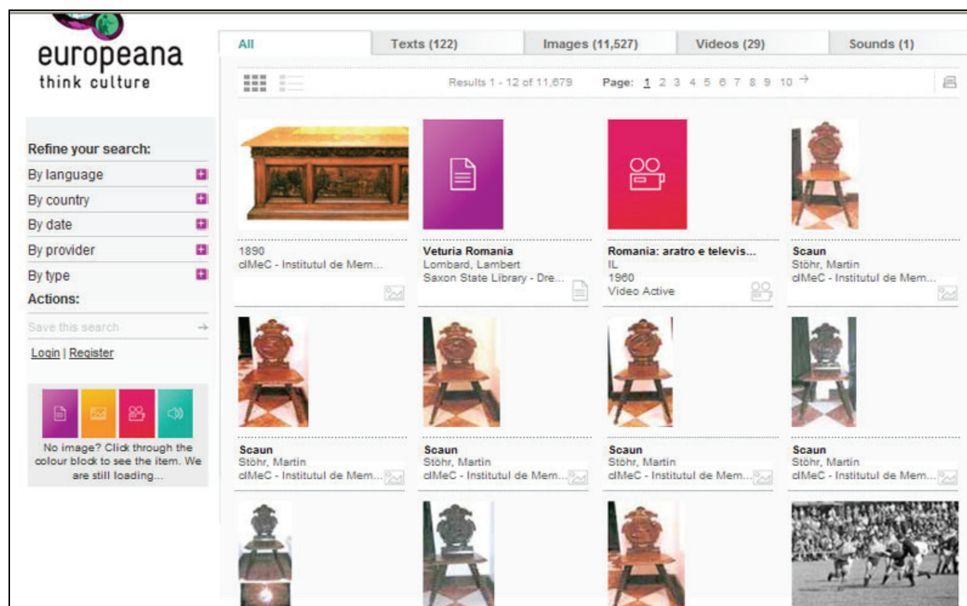

Fig. 81. Europeana: rezultatul interogării cu termenul „România”, la 15 ianuarie 2009

Este adevărat că nici în noiembrie 2009, rezultatul interogăriicu termenul „România” nu e foarte diferit de cel din ianuarie 2009 (vezi fig. 82). Însă, la interogarea cu termenul „Roumanie” rezultatul este semnificativ diferit (vezi fig. 83), și anume, dacă în ianuarie lista rezultatelor avea 1.858 de obiecte digitale, în noiembrie 2009 avea 13.128 de resurse digitale.

Explicația este simplă, deși nu evidentă: având deja o anumită idee despre cum funcționează algoritmul de căutare al *Europeana*, am introdus — oarecum artificial — în toate înregistrările metadatale ale resurselor digitale furnizate de CIMEC, termenii „Roumanie”, „Rumänien”, „Rumania”, astfel încât, orice interogare cu acești termeni să includă între rezultate și piesele trimise de CIMEC, pe considerentul că toate piesele fac parte din patrimoniul național al Românei. Așadar, am adăugat în fiecare înregistrare — care este un document XML care respectă sintaxa *European Semantic Elements*[110] — următoarele elemente:

```
<dc:subject xml:lang="en">Romania</dc:subject>
<dc:subject xml:lang="ro">România</dc:subject>
<dc:subject xml:lang="fr">Roumanie</dc:subject>
<dc:subject xml:lang="de">Rumänien</dc:subject>
<dc:subject xml:lang="es">Rumania</dc:subject>
```

110 schema XML a metadatelor Europeana (vezi Anexa 1).

Prin urmare, în noiembrie 2009, lista rezultatelor interogării cu termenul „Roumanie”, cuprinde și resursele furnizate de CIMEC.

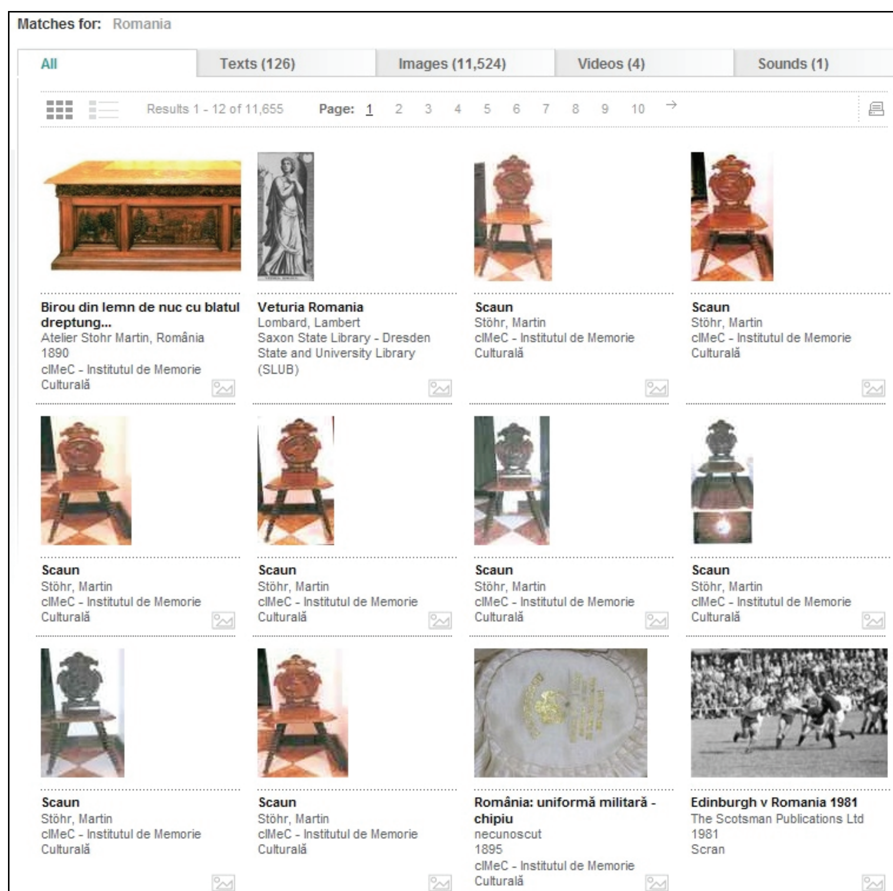

Fig. 82. Europeana: rezultatul interogării cu termenul „România”, în noiembrie 2009

Ca o ironie a sorții, la interogarea cu termenul „Hitler”, rezultatul era cel din fig. 84. Primul exponat era un portret al lui Hitler pictat de un român, Victor Brauner — adevărat, mai celebru în Franța decât în România —, încă din 1934[111] și aflat într-o colecție din Franța !

[111] ... portret pentru care pictorul a avut o angoasă suplimentară — pe lângă faptul că era evreu — pe timpul războiului, când se ascundea în Franța.

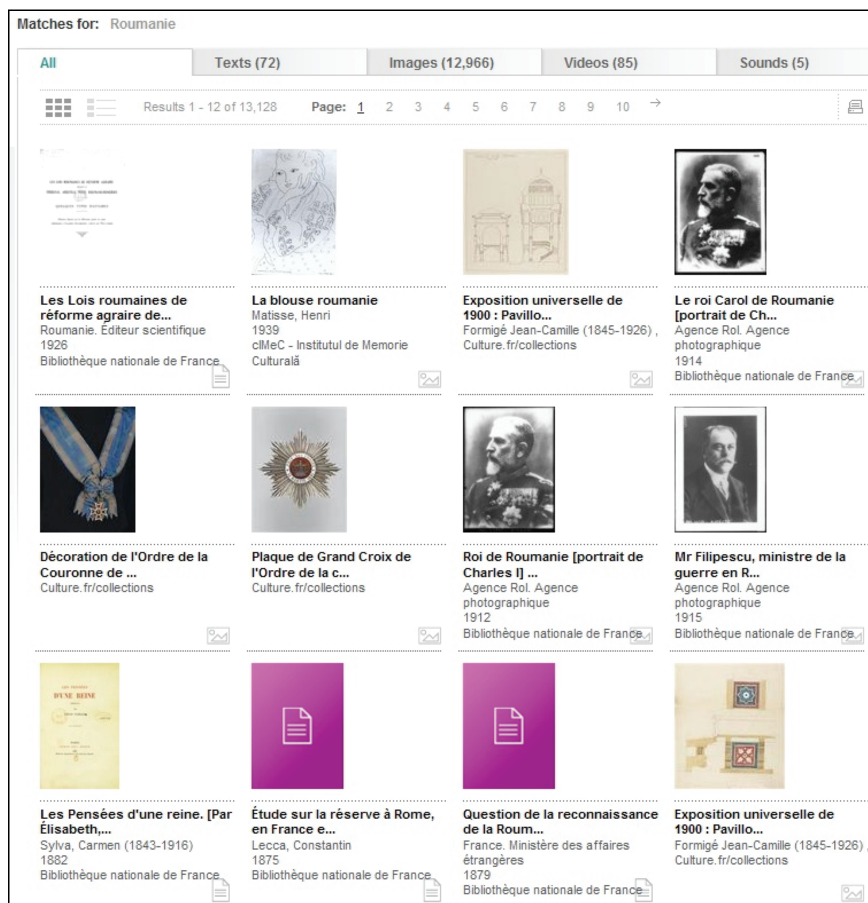

Fig. 83. Europeana: rezultatul interogării cu termenul „Roumanie”, în noiembrie 2009

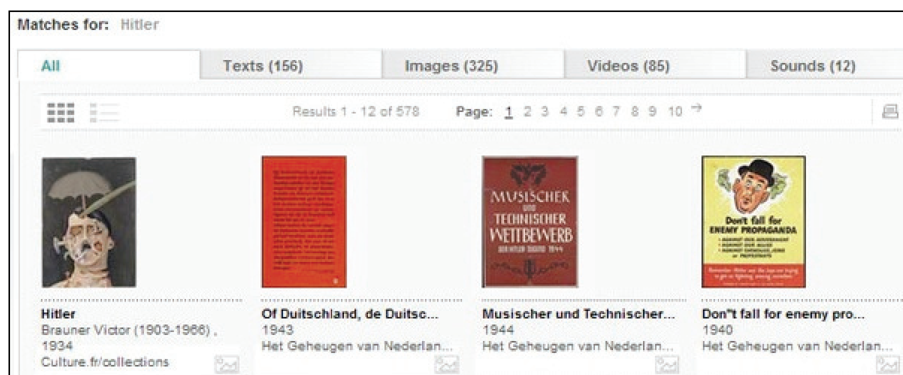

Fig. 84. Europeana: rezultatul interogării cu termenul „Hitler”, în ianuarie 2009

De fapt, incidentul nu era grav. Din păcate se uita că ce s-a lansat pe 20 noiembrie 2008 era un prototip. Acest fapt a trecut cam neobservat de presă. Dar, e adevărat nici Comisia Europeană nu a subliniat suficient faptul că *Europeana.eu* era încă în faza de experiment.

Pe de altă parte, Europeana oferă plăcute surprize celui care caută cultură română: de exemplu, o selecție pe nume de artiști români scoate la iveală piese aflate în diverse colecții europene, despre care altfel cu greu se află.

C.4. Arhitectura

Încă de la formularea proiectului, Comisia Europeană a stabilit — din considerente politice și nu tehnice[112] — că Biblioteca Digitală Europeană va fi un sistem informatic distribuit, adică resursele digitale nu vor fi stocate central, ci fiecare țară le va stoca local și doar portalul european va fi centralizat.

Așadar, la proiectarea tehnică a bibliotecii digitale, această cerință era impusă, deși din punct de vedere tehnic nu este cea mai fericită. Prin urmare, arhitectura organizațională a *Europeana.eu* arată — în mare — ca cea din fig. 85: portalul, găzduit la Biblioteca Națională a Olandei la Haga, stochează metadatele obiectelor digitale expuse, cu alte cuvinte este echivalent catalogului tradițional de bibliotecă. Dar înregistrările metadatale, i.e. fișele de catalog sunt furnizate de așa numiții „agregatori”, pentru a descentraliza oarecum procesul de conversie a metadatelor foarte diverse care provin de la furnizorii originari de conținut (bibliotecile, muzeele, arhivele, colecțiile audio-vizuale europene).

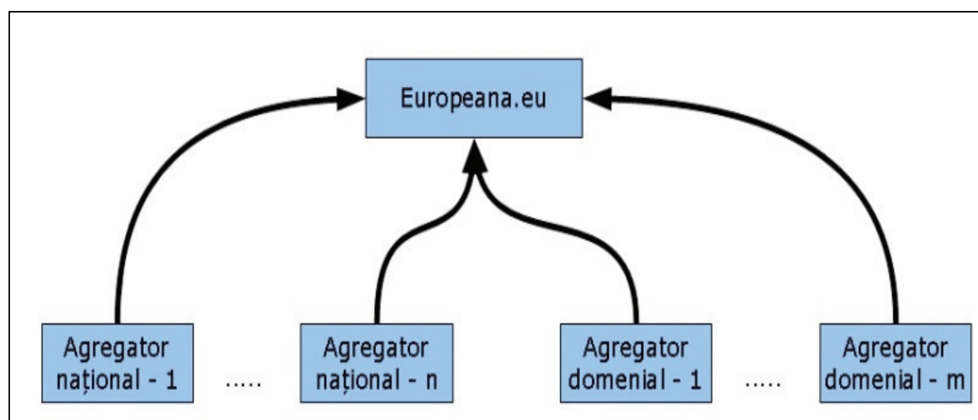

Fig. 85. Europeana: arhitectura organizațională

Agregatorii sunt intermediarii care — în principal — preiau metadatele de

[112] în virtutea mantrei „fiecare Stat Membru își stabilește politica culturală”.

la furnizorii de conținut, le convertesc la formatul standard cerut de Europeana și le expediază la Haga. Astfel, Biroul Europeana[113] nu trebuie să comunice cu mii de furnizori din întreaga Europă, ci doar cu un număr limitat de agregatori[114].

Inițial, ideea era ca în fiecare Stat Membru să existe un singur agregator național, ceea ce ar fi făcut ca Biroul Europeana să aibă de comunicat și sincronizat cu doar 27 de instituții. În practică, s-a dovedit că nu toate țările erau dispuse să desemneze un singur agregator, din diverse motive politice, cel mai adesea gelozii între instituțiile memoriei din diverse zone patrimoniale[115].

Mai mult, după ce proiectul Europeana a devenit cunoscut, iar Comisia Europeană l-a declarat cel mai important proiect cultural al său, furnizarea de material pentru Europeana a devenit un obiectiv foarte la modă și s-a dovedit că era și un criteriu atrăgător pentru finanțarea proiectelor europene. Așadar, cam din 2007s-au lansat — și finanțat — mai multe proiecte cu această orientare. Aceste proiecte își propun să agrege metadate pentru Europeana, nu pe criteriu național, ci pe unul domenial (e.g. arheologie, istorie naturală, colecții locale). Prin urmare, a apărut și noțiunea de agregator domenial. Astfel, pe lângă agregatorii naționali — dar transdomeniali — au apărut și agregatorii domeniali[116] — dar transnaționali. De la ideea inițială de 27 de agregatori naționali s-a ajuns la o estimare de circa 100 de agregatori[117].

Proiectele europene care constituie agregatori domeniali („*Grupul Europeana*”) sunt:

- *APEnet*[118], care agregă conținut din arhivele naționale europene;
- *Athena*[119], care agregă conținut din muzeele europene[120];
- *BHL-Europe*[121], care agregă conținut din domeniul biodiversității;
- *Europeana Connect*[122], care agregă fonograme;

[113] i.e. echipa care administrează portalul.
[114] Perfect rațional, agregatorii naționali au fost selectați dintre partenerii proiectului EDLnet.
[115] Nu doar în România profesioniștii din biblioteci, să zicem, nu comunică bine — profesional — cu cei din arhive și nici cei din muzee cu cei din arhivele audio-vizuale etc. Interesant însă, la reuniunile grupurilor de lucru ale proiectelor Europeana, s-a observat că arhivistul de la Lisabona găsește ce să discute cu bibliotecarul de la Stockholm, iar muzeologul de la Atena discută cu bibliotecarul de la Dublin și toți au ce discuta cu documentariștii și informaticienii prezenți. Și toți descoperă că au aceleași interese și probleme. Așadar, ceea ce nu prea funcționează la nivel național, poate funcționa la nivel european !
[116] Aceștia formează așa numitul „Grup Europeana”: group.europeana.eu
[117] Cu totul de înțeles, Biroul Europeana se opune ferm depășirii acestui număr.
[118] www.apenet.eu
[119] www.athenaeurope.org
[120] Partenerul român este CIMEC - Institutul de Memorie Culturală.
[121] www.bhl-europe.eu

- *European Film Gateway* (EFG)[123], care agregă material legat de film și cinema, în general;
- *Europeana Local*[124], care agregă conținut din colecțiile locale și regionale[125];
- *EUscreen*, care agregă materiale de televiziune;
- *Europeana Travel*[126], care agregă materiale asociate cu călătoriile, comerțul, turismul și migrațiile;
- *Judaica Europeana*, care agregă materiale legate de contribuțiile evreești la patrimoniul cultural european;
- *MIMO*[127], care agregă conținut asociat cu instrumentele muzicale aflate în muzee europene;
- *The European Library*[128], care agregă conținut din bibliotecile naționale europene[129]
- *Carare*, care agregă conținut arheologic și arhitectural.

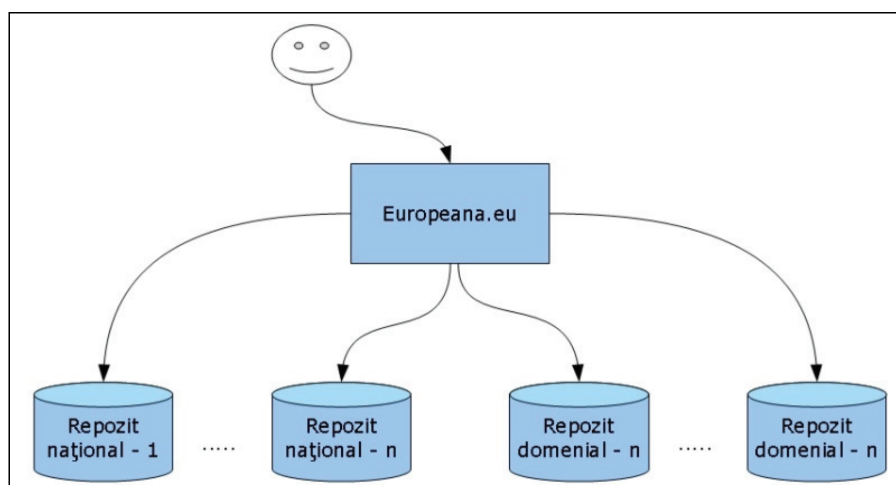

Fig. 86. Europeana: arhitectura funcțională (1)

---

122 www.europeanaconnect.eu
123 www.europeanfilmgateway.eu
124 www.europeanalocal.eu
125 Partenerul-coordonator pentru România este Biblioteca Județeană „Octavian Goga" Cluj www.bjc.ro.
126 www.europeanatravel.eu
127 www.mimo-project.eu
128 search.theeuropeanlibrary.org
129 Partenerul din România este Biblioteca Națională a României - www.bibnat.ro.

Arhitectura organizatorică a impus oarecum şi arhitectura funcţională a sistemului Europeana (vezi fig. 86). Încă din fazele iniţiale ale proiectului s-a luat o decizie de proiectare importantă: în principiu, fiecare resursă digitală expusă în Europeana să fie accesibilă în două locuri diferite, şi în două maniere diferite. Astfel, obiectul digital propriu-zis — a cărui înregistrare metadatală (i.e. fişa descriptivă) este vizibilă în portalul *Europeana.eu* — este:

a) accesibil pe saitul furnizorului originar, adică în contextul său „natural”;
b) stocat şi accesibil în repozitul unui agregator, scos din contextul saitului furnizorului.

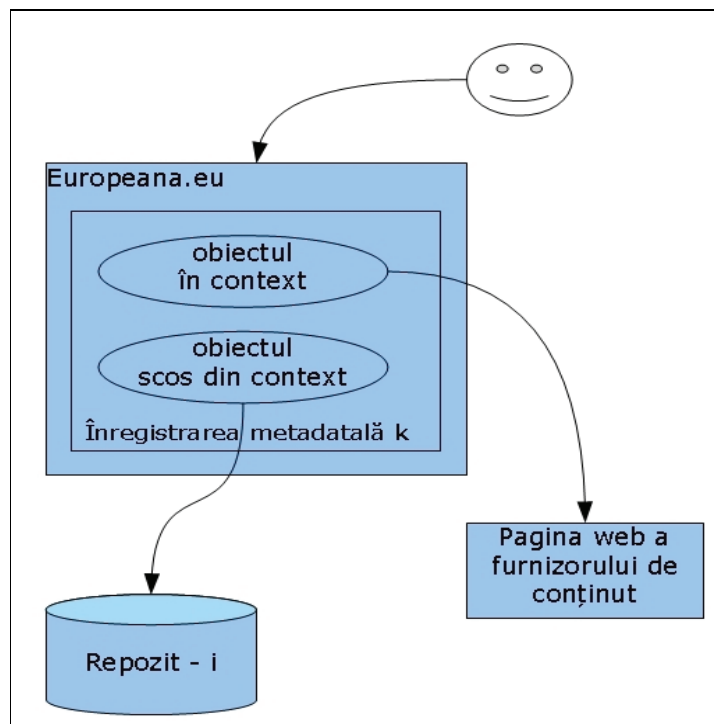

Fig. 87. Europeana: arhitectura funcţională (2)

Raţiunea acestui aranjament este dublă:

- cea tehnică: disponibilitatea permanentă a materialului digital; furnizorii de conţinut nu pot garanta disponibilitatea permanentă 24 din 24 a serverelor lor, pe când agregatorii se angajează la un nivel foarte ridicat de disponibilitate (peste 98%);
- cea funcţională: posibilitatea ca obiectele digitale să fie încorporate în

antologii sau expoziții virtuale[130].

Diagramatic, un exemplu al acestui mecanism (statuia romană *Șarpele Glycon* de la Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din Constanța) este vizibil în fig. 88.

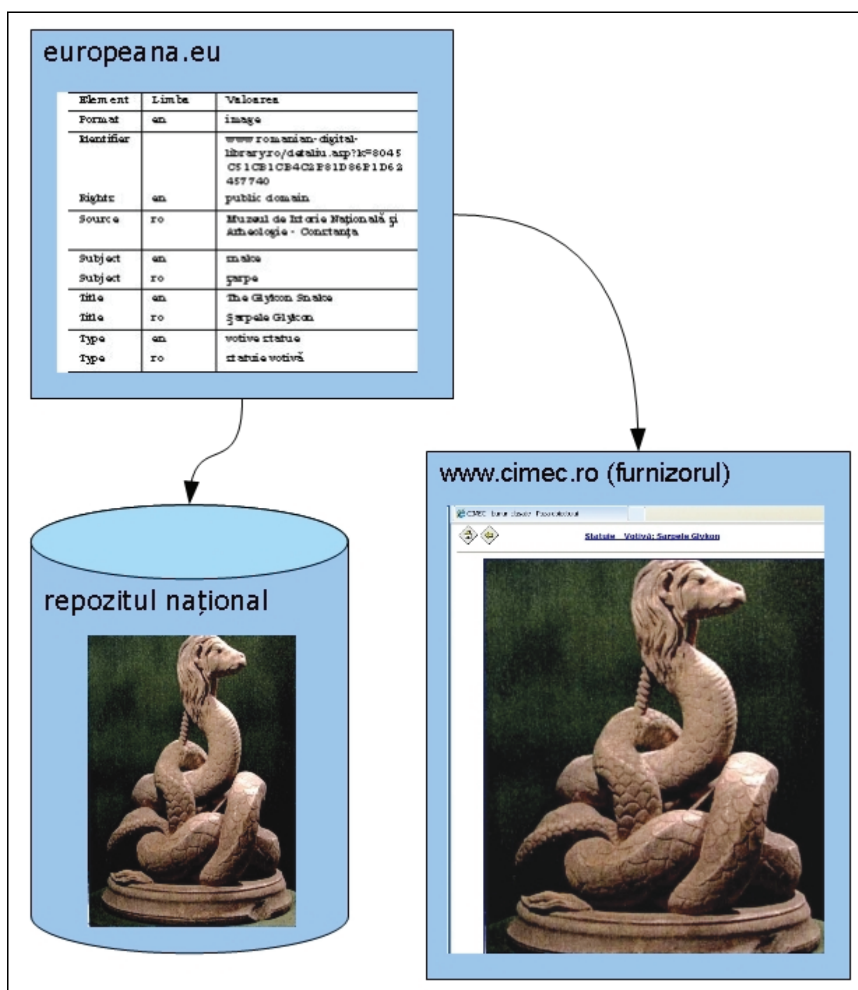

Fig. 88. Europeana: exemplu de expunere a unui obiect digital (*Șarpele Glykon*, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța)

[130] Această cerință este greu de îndeplinit dacă piesa nu este scoasă din contextul originar: pe pagina web a furnizorului, piesa poate să fie anturată de alte informații, poate chiar de publicitate. Ca să nu mai vorbim de contextul lingvistic: pe pagina furnizorului, piesa este prezentată în limba furnizorului, pe când în agregări virtuale, de obicei se preferă o altă limbă.

Copyright: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie - CONSTANTA

Deținător / Owner	Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie - CONSTANŢA
Nr. inventar / Accession number	2003
Tip / Type	Statuie
Autor/Emitent / Author/Issuer	Anonim
Titlu/Subtip / Title/Subtype	Votivă; Şarpele Glykon
Tezaur / Ansamblu / Repertory / Ensemble	Tezaurul de Sculpturi Tomis
Epoca/Perioada / Epoch/Period	Epoca romană
Material	marmură
Tehnică / Technique	cioplire; şlefuire
Dimensiuni / Dimensions	Ldesfăşurată: 476 cm
Datare / Dating	sec. II p.Chr.
Loc de descoperire / Discovery area	Constanţa, Gara Veche
Fişă întocmită de / Record made by	Covacef, Zaharia

Fig. 89. CIMEC: prezentarea generală *Şarpelui Glykon*

Fişa metadatală a piesei la furnizor este vizibilă pe saitul acestuia, vezi fig. 89, iar forma în care a fost livrată portalului *Europeana.eu* se vede în fig. 90.


```
<europeana:resource guid="8045C51C-B1CB-4C2E-81D8-6E1D62457740"
        provider="CIMEC">
    <dc:identifier>8045C51C-B1CB-4C2E-81D8-6E1D62457740</dc:identifier>
    <europeana:isShownBy>
        http://r.culturalia.ro/m/do.aspx?
        guid=8045C51C-B1CB-4C2E-81D8-6E1D62457740
    </europeana:isShownBy>
    <dc:type>StillImage</dc:type>
    <dc:source xml:lang="ro">
        Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie - CONSTANŢA
    </dc:source>
    <dc:title xml:lang="ro">Şarpele Glykon</dc:title>
    <dc:publisher xml:lang="ro">
        CIMEC - Institutul de Memorie Culturală, Bucharest, Romania
    </dc:publisher>
    <dc:format>image/jpeg</dc:format>
    <europeana:isShownAt>
        http://www.cimec.ro/scripts/PCN/Clasate/detaliu.asp?
        k=8045C51C-B1CB-4C2E-81D8-6E1D62457740
    </europeana:isShownAt>
    <dc:creator>Anonim</dc:creator>
    <dc:subject xml:lang="ro">Statuie</dc:subject>
    <dc:subject xml:lang="ro">Tezaurul de Sculpturi Tomis</dc:subject>
    <dc:subject xml:lang="ro">Tomis</dc:subject>
    <dc:subject xml:lang="ro">şarpe</dc:subject>
    <dc:created xml:lang="ro">Epoca romană</dc:created>
```

```
        &lt;dc:created xml:lang="ro"&gt;sec. II p.Chr.&lt;/dc:created&gt;
        &lt;dc:created&gt;150&lt;/dc:created&gt;
        &lt;dc:provenance&gt;Constanța&lt;/dc:provenance&gt;
        &lt;dc:medium xml:lang="ro"&gt;marmură&lt;/dc:medium&gt;
        &lt;dc:medium xml:lang="ro"&gt;cioplire&lt;/dc:medium&gt;
        &lt;dc:medium xml:lang="ro"&gt;şlefuire&lt;/dc:medium&gt;
        &lt;dc:extent&gt;lungime desfăşurată: 476 cm&lt;/dc:extent&gt;
        &lt;dc:extent&gt;66 cm&lt;/dc:extent&gt;
        &lt;dc:description xml:lang="ro"&gt;
                  Statuia Şarpelui Glykon a fost lucrată împreună cu
                  postamentul dintr-o singură bucată de marmură. Şarpele este
                  reprezentat încolăcit, are bot de miel, păr şi urechi umane
                  şi coadă de leu.
        &lt;/dc:description&gt;
        &lt;europeana:object&gt;
                http://r.culturalia.ro/FisiereResurse/
                8045C51C-B1CB-4C2E-81D8-6E1D62457740.jpg
        &lt;/europeana:object&gt;
        &lt;dc:subject xml:lang="en"&gt;Romania&lt;/dc:subject&gt;
        &lt;dc:subject xml:lang="ro"&gt;România&lt;/dc:subject&gt;
        &lt;dc:subject xml:lang="fr"&gt;Roumanie&lt;/dc:subject&gt;
        &lt;dc:subject xml:lang="de"&gt;Rumänien&lt;/dc:subject&gt;
        &lt;dc:subject xml:lang="es"&gt;Rumania&lt;/dc:subject&gt;
&lt;/europeana:resource&gt;
```

Fig. 90. Europeana: înregistrarea metadatală a piesei *Şarpele Glykon*, în format XML, conform schemei ESE [European Semantic Elements]

Elementele documentelor XML care conțin metadatele descriptive ale pieselor sunt conforme cu sintaxa schemei ESE [European Semantic Elements][131]. În contextul arhitecturii Europeana, sunt importante două elemente:

- *Is Shown By* [E expus(ă) de]: referința neambiguă la obiectul digital, la rezoluția optimală, în repozitul pe agregatorului.
- *Is Shown At* [E expus(ă) la]: Un link neambiguu care duce la obiectul digital, pe saitul furnizorului de conținut, în contextul său informațional deplin.

În exemplul de mai sus, *isShownBy* trimite la obiectul digital stocat în repozitul[132] agregatorului național din România, i.e. CIMEC (vezi fig. 91), iar *isSownAt* trimite la prezentarea obiectului digital pe pagina furnizorului, i.e. în contextul original (vezi fig. 89 și 92). Așadar, se vede același obiect digital în două prezentări diferite și în două locații diferite[133].

[131] Elementele schemei ESE sunt prezentate în Anexa 1.
[132] având URI-ul generic: r.culturalia.ro
[133] Deși în acest caz agregatorul și furnizorul coincid — ceea ce constituie o situație netipică — cele două locații sunt pe două servere distincte.

Fig. 91. Europeana: *Şarpele Glykon*, expus în repozitul naţional românesc

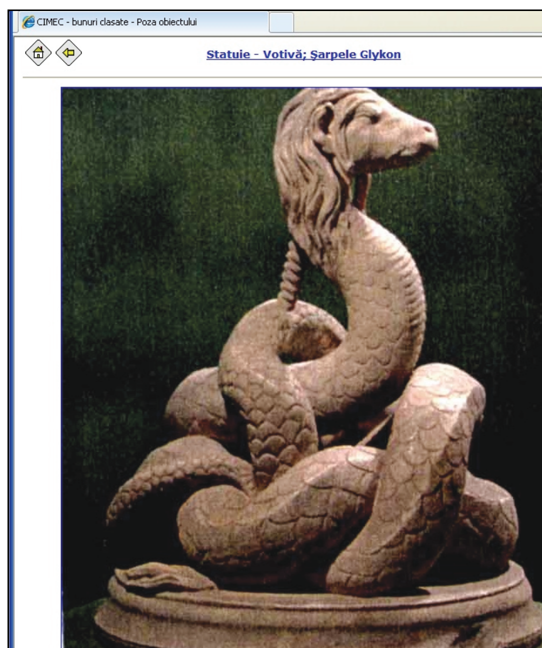

Fig. 92. CIMEC: *Şarpele Glykon*, expus pe saitul furnizorului (detaliu)

D. Agregatorul național în România: cerințe și implementare

Pentru a pune în practică un plan de perspectivă privind prezența românească în *Europeana.eu*, Ministerul Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național a elaborat în anul 2008 o *Propunere de politică publică privind digitizarea resurselor culturale naționale și crearea Bibliotecii Digitale a României*[134], iar la sfârșitul anului 2008 un *Program național pentru digitizarea resurselor culturale naționale și crearea Bibliotecii Digitale a României* — aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1676/2008. Hotărârea Guvernului stipulează la art. 1 că:

(2) Principiile promovate în aplicarea Programului sunt:

a) principiul libertății de informare și al accesului universal la informație;

b) prezervarea moștenirii intelectuale naționale;

c) partajarea resurselor informaționale și documentare;

d) promovarea unui context informațional multicultural și multilingvist;

e) promovarea de noi modele de informare și documentarea pornindu-se de la tehnologiile avansate existente.

(3) Programul are ca principale obiective:

a) îmbunătățirea, coordonarea și eficientizarea proceselor de digitizare a resurselor culturale la nivel național;

b) sporirea numărului de resurse culturale reprezentative digitizate, diversificarea și conservarea acestora;

c) creșterea gradului de accesibilitate a publicului utilizator de internet la resursele culturale naționale.

(4) Programul are în vedere digitizarea și stocarea resurselor culturale corespunzătoare următoarelor domenii:

a) patrimoniul scris;

b) patrimoniul cultural mobil;

c) patrimoniul cultural imobil;

d) patrimoniul audiovizual;

e) patrimoniul arhivistic.

---

[134] www.cultura.ro/Files/GenericFiles/PPP-Digitizare.pdf

iar apoi — la art. 2. — stabilește o structură organizatorică:

> *(1) În vederea realizării obiectivelor prevăzute la art. 1 alin. (3), se constituie Comisia pentru implementarea și monitorizarea Programului, denumită în continuare Comisia, având rol de decizie strategică și fiind formată din câte un reprezentant al Ministerului Culturii și Cultelor, al Ministerului Internelor și Reformei Administrative, al Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului și al Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației, desemnați prin ordine ale miniștrilor de resort.*
>
> *(2) Președinția Comisiei este asigurată de reprezentantul Ministerului Culturii și Cultelor.*

În fine, la art. 4, se desemnează agregatorul național:

> *În procesul de implementare a Programului, Institutul de Memorie Culturală (CIMEC), instituție publică aflată în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor, are calitatea de agregator național, asigurând interfața dintre furnizorii de conținut (instituții publice sau alte organizații deținătoare de resurse culturale) și serviciile tehnice care gestionează programul la nivel comunitar.*

Programul permite demersuri coerente și de durată pentru digitizarea patrimoniului românesc și expunerea resurselor digitale astfel obținute, atât în *Europeana.eu*, cât și în viitoarea Bibliotecă Digitală a României (*Culturalia.ro*).

Organizațional, Ministerul Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național a constituit cinci „piloni tematici”, cu comisiile de experți aferente (vezi fig. 93), pentru:

- patrimoniul scris (biblioteci);
- patrimoniu mobil (muzee);
- patrimoniu imobil (monumente și arheologie);
- patrimoniul audio-vizual;
- patrimoniul arhivistic.

În această structură, CIMEC, „agregatorul” național, este cel ce administrează repozitul național de resurse culturale digitale și asigură interfața dintre furnizorii de conținut — instituții publice sau alte organizații deținătoare de resurse culturale din România — și Biroul Europeana de la Haga, cel care gestionează portalul *Europeana.eu*.

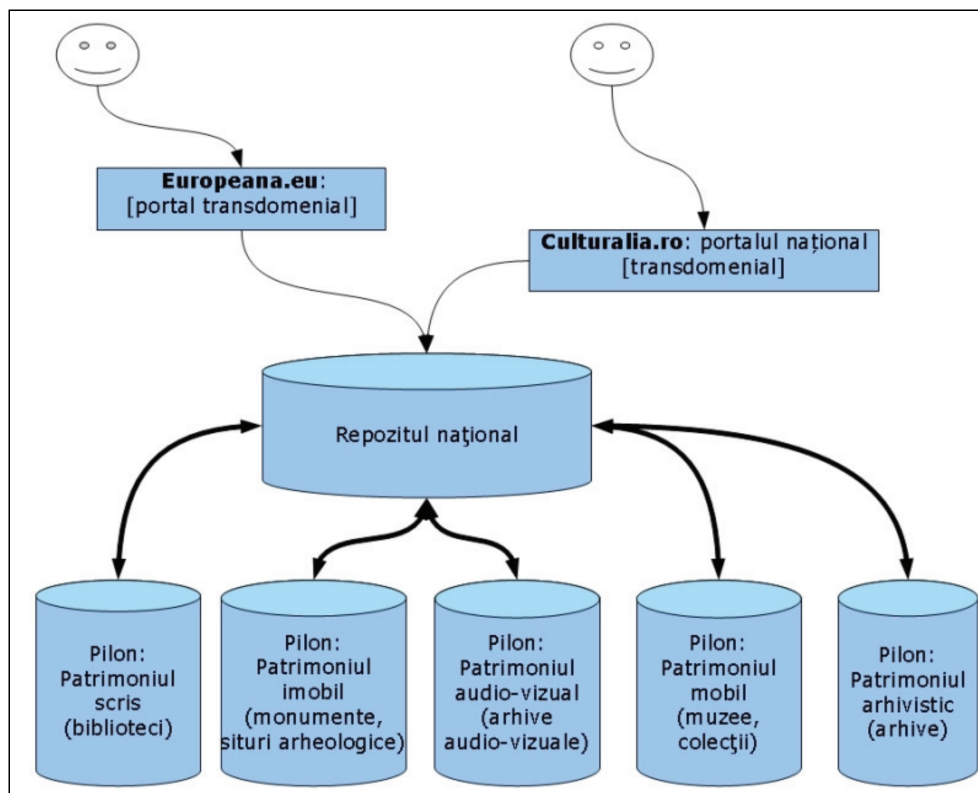

Fig. 93. Structura organizatorică a Programului de digitizare românesc

Pe de altă parte, Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2467/2008, la art. 2, precizează sarcinile agregatorului național:

- Asigură legătura tehnică permanentă cu instituția care administrează portalul european *Europeana.eu*;
- Asigură legătura tehnică permanentă cu furnizorii de conținuturi — instituții publice sau alte organizații care dețin, cu orice titlu, bunuri culturale sau informații și date ce urmează a fi incluse în pilonii tematici ai portalului național;
- Asigură transferul către portalul *Europeana.eu* a datelor: metadate descriptive, surogate (e.g. imagini-timbru) etc.
- Asigură conformitatea datelor trimise către portalul *Europeana.eu* cu standardele tehnice ale acestuia și menținerea pe termen lung a compatibilității cu acesta;
- Administrează infrastructura informatică hard și soft (repozitul) național

care stochează și expune resursele digitale atât pentru portalul *Europeana.eu*, cât și pentru portalul național al Bibliotecii Digitale a României;

- Administrează și dezvoltă informatic portalul național al Bibliotecii Digitale a României, integrând datele catalografice pe care le furnizează pilonii tematici;
- Asigură compatibilitatea portalului și repozitului național cu portalurile și repozitele fiecărui pilon și cu viitoarele portaluri domeniale și locale;
- Colectează și face accesibile informațiile privind entitățile deținătoare de bunuri culturale și/sau furnizoare de conținuturi către pilonii tematici ai portalului național și sistemele lor de furnizare de date;
- Verifică accesibilitatea datelor conținute în portalul național;
- Elimină duplicatele și dezambiguizează termenii de căutare (dacă e cazul) și întreține indexurile portalului Bibliotecii Digitale a României.

Acestea fiind îndatoririle agregatorului — dar și în virtutea faptului că CIMEC era partener în proiectul EDLnet, cel care avea menirea să dezvolte prototipul portalului *Europeana.eu* — din punct de vedere practic, s-au întâmplat următoarele:

- până la 15 octombrie 2008 (termenul limită pentru 2008), CIMEC a constituit repozitul național și a expus 3.299 de obiecte digitale (imagini de obiecte muzeale clasate, provenite din baza de date a patrimoniului cultural național, prin urmare bunuri cu valoare deja confirmată de Comisia Națională a Muzeelor, pentru care existau și imagini de calitate);
- CIMEC a convertit în formatul cerut[135] și a expediat la Haga fișele descriptive pentru cele 3.299 de obiecte digitale (a se revedea mostra din fig. 90);
- în ianuarie 2009 — în urma „incidentului România" invocat mai sus — CIMEC a mai procesat încă 8.154 de obiecte digitale, i.e. le-a expus în repozitul național, a convertit fișele descriptive în formatul ESE și le-a expediat la Haga;
- CIMEC a elaborat prototipul experimental al unui instrument informatic care să permită prelucrarea resurselor digitale provenite de la pilonii tematici, la „scară industrială";
- pentru fiecare pilon tematic în parte, comisiile de specialitate au lucrat la elaborarea de planuri care să stabilească ce se digitizează și cu ce priorități;
- pentru fiecare pilon tematic în parte, comisiile de specialitate lucrează la

[135] atunci era ESE 1.0. Între timp a ajuns la versiunea 3.2.

elaborarea metodologiilor de fișare a obiectelor digitale (i.e. de creare a înregistrărilor metadatale).

Prototipul instrumentului de expunere a unei resurse digitale în repozitul național a fost dezvoltat pornind de la premiza că — pentru moment — se tratează numai următoarele tipuri de obiecte digitale:

- set de imagini — asociat obiectelor bi sau tridimensionale, care pot avea asociate mai multe imagini, e.g. față/profil, avers/revers, întreg/detalii;
- text — asociat lucrărilor textuale digitale (i.e. nu imagini de pagini, cu alte cuvinte „șir de caractere digitale” și nu „șir de pixeli”), care pot fi cuprinse într-o pagină sau în mai multe;
- volum — asociat facsimilelor digitale de cărți, i.e. succesiune de imagini de pagini.

Pe de altă parte, o altă premiză importantă de la care se pleca era că obiectele digitale — scoase din contextul lor original — au totuși nevoie de câteva elemente descriptive (să le numim „metadate locale”), precum legenda unei imagini, paginația unui volum, titlul unui text etc. În plus, aceste elemente textuale care antureazǎ obiectul digital trebuie să poată fi „independente de limbă”, adică să poată fi exprimate în mai multe limbi, iar agentul soft care mijlocește accesul utilizatorului la obiect — în speță portalul *Europeana.eu* — să poată alege limba în care aceste elemente să fie prezentate utilizatorului.

În fig. 94, se vede ecranul prin care se încarcă un set de imagini în repozitul național și se consemnează metadatele locale. Pe de o parte se introduce legenda generică care se expune în antetul fiecărei imagini din set, iar aceasta poate fi exprimată în mai multe limbi (în acest caz, în română și engleză). Apoi se vede cum se alege un fișier-imagine membru al setului, care se încarcă în repozit și i se specifică tipul. În fine (deși nu se vede), fiecărei imagini din set i se poate asocia o legendă proprie (e.g. „verso”, „detaliu”). În figură se prezintă încărcarea reproducerii tabloului *Peisaj (Toledo)* de Iosif Iser, iar în fig. 95, respectiv 96, se văd rezultatele: expunerea reproducerii cu legenda în română, respectiv cu legenda în engleză.

În fig. 97 se poate vedea modul în care se încarcă un set de pagini text, fiecare formatat ca un fișier HTML, în acest caz, schița *Gogoși* de I.L. Caragiale, expusă în trei pagini. Și în acest caz, setului de pagini i se poate asocia o „legendă”, de fapt un antet comun. Astfel, în fig. 98 se vede un fragment din prima pagină a schiței, iar în fig. 99, un fragment din pagina a doua.

În fine, în fig. 100 și 101[136] se vede pagina prin care se încarcă un volum, format dintr-un set de imagini de pagini, în acest caz un incunabul: *Commentum in*

[136] Sunt două imagini, reprezentând partea de sus, respectiv de jos a paginii de descriere a volumului.

Posteriores Analyticorum Aristotelis de Toma d'Aquino (1480), din colecția Muzeului Național Brukenthal, Sibiu.

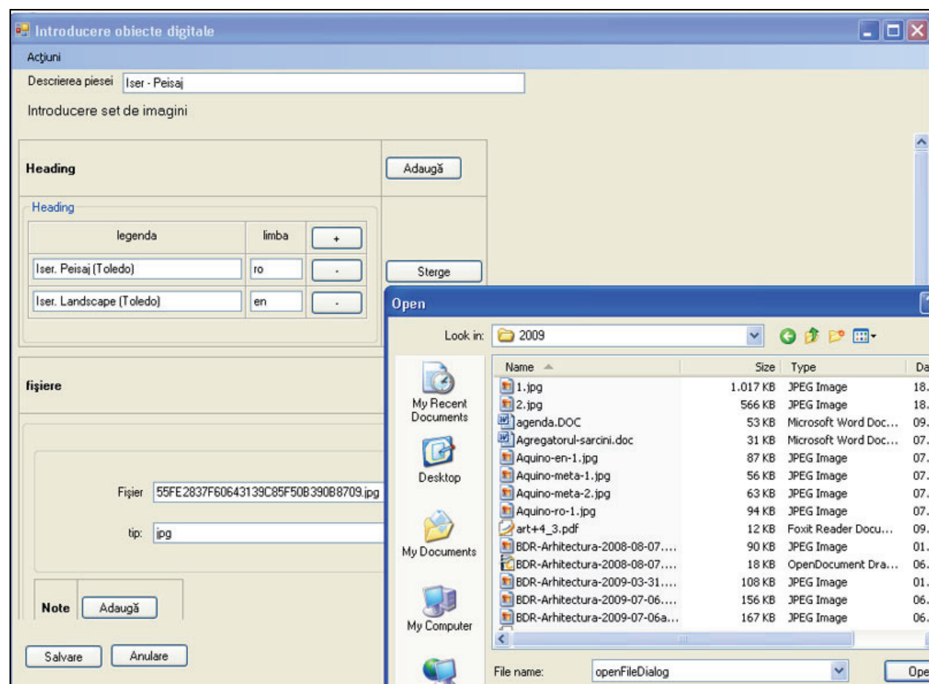

Fig. 94. Pregătirea unui obiect digital de tip imagine

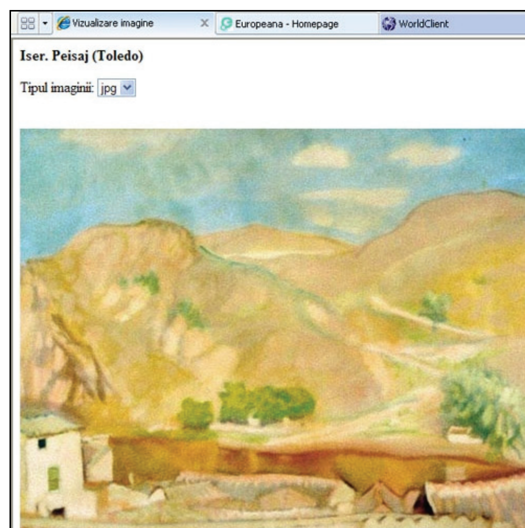

Fig. 95. Peisajul lui Iser, „versiunea românească”

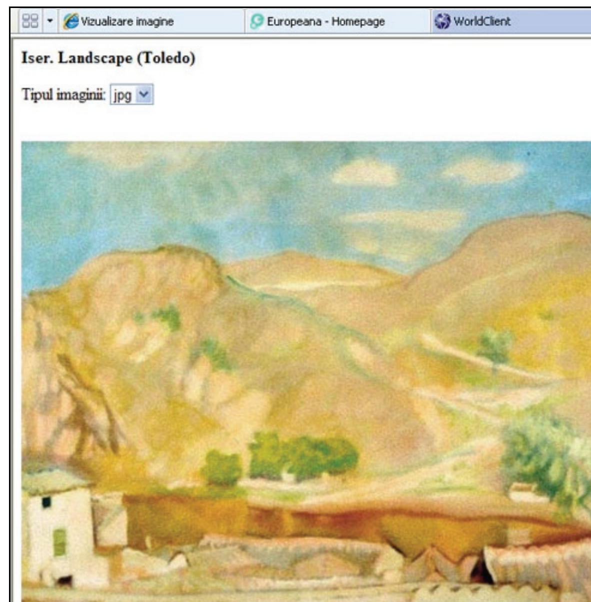

Fig. 96. Peisajul lui Iser, „versiunea engleză”

Introducere obiecte digitale

Acţiuni

Descrierea piesei: Caragiale. Gogoşi

Introducere HTML

Fişier: Gogosi1.htm — Deschide — Sterge

Include toate fişierele din folder

Fişier: Gogosi2.htm — Deschide — Sterge

Include toate fişierele din folder

Fişier: Gogosi3.htm — Deschide — Sterge

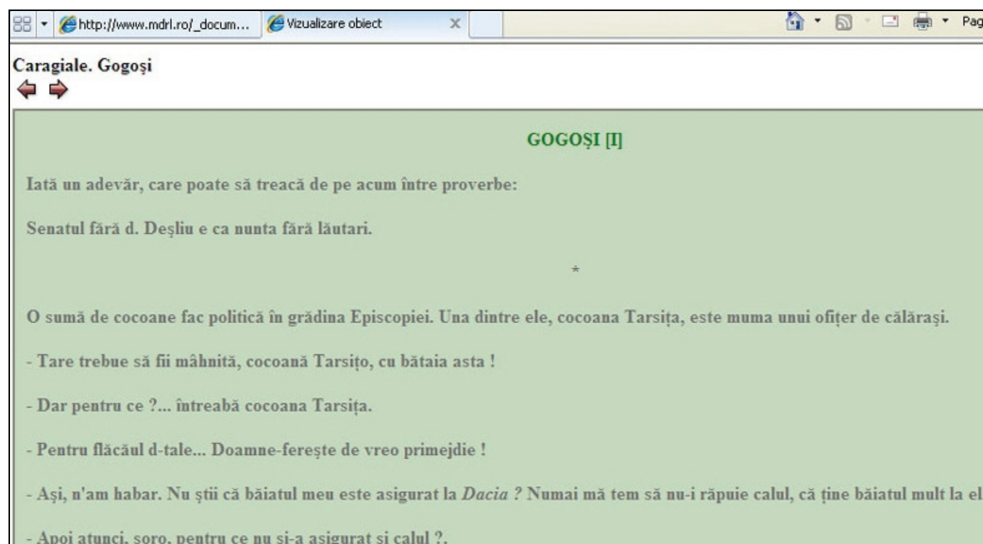
Include toate fişierele din folder

Note

legenda	limba	
Caragiale. Gogoşi	ro	+ / -

Salvare — Anulare

Fig. 97. Pregătirea unui obiect digital de tip text digital

Caragiale. Gogoși

GOGOȘI [I]

Iată un adevăr, care poate să treacă de pe acum între proverbe:

Senatul fără d. Deșliu e ca nunta fără lăutari.

*

O sumă de cocoane fac politică în grădina Episcopiei. Una dintre ele, cocoana Tarsița, este muma unui ofițer de călărași.

- Tare trebue să fii mâhnită, cocoană Tarsițo, cu bătaia asta !

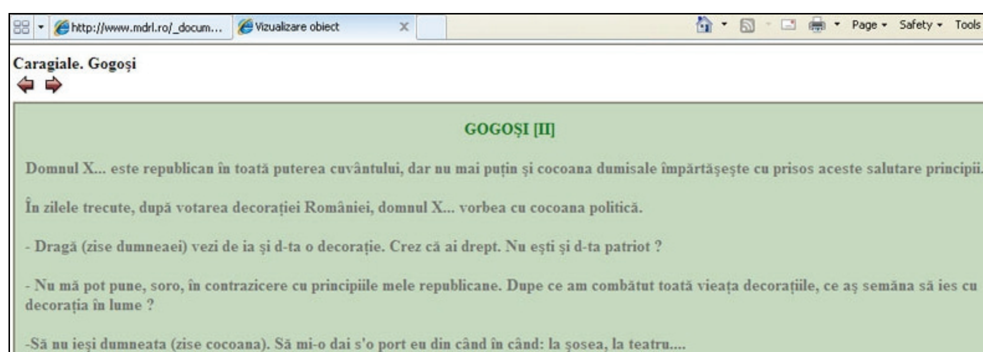
- Dar pentru ce ?... întreabă cocoana Tarsița.

- Pentru flăcăul d-tale... Doamne-ferește de vreo primejdie !

- Ași, n'am habar. Nu știi că băiatul meu este asigurat la *Dacia* ? Numai mă tem să nu-i răpuie calul, că ține băiatul mult la el.

- Apoi atunci, soro, pentru ce nu și-a asigurat și calul ?.

Fig. 98. *Gogoși* de Caragiale, prima pagină

Caragiale. Gogoși

GOGOȘI [II]

Domnul X... este republican în toată puterea cuvântului, dar nu mai puțin și cocoana dumisale împărtășește cu prisos aceste salutare principii.

În zilele trecute, după votarea decorației României, domnul X... vorbea cu cocoana politică.

- Dragă (zise dumneaei) vezi de ia și d-ta o decorație. Crez că ai drept. Nu ești și d-ta patriot ?

- Nu mă pot pune, soro, în contrazicere cu principiile mele republicane. Dupe ce am combătut toată vieața decorațiile, ce aș semăna să ies cu decorația în lume ?

-Să nu ieși dumneata (zise cocoana). Să mi-o dai s'o port eu din când în când: la șosea, la teatru....

Fig. 99. *Gogoși* de I.L. Caragiale, pagina a doua

Fișierele-imagine reprezentând facsimilele digitale ale paginilor volumului aflate într-un folder sunt încărcate automat, când programului i se indică numele folderului. Apoi trebuie consemnată „legenda" volumului (care se va afișa ca antet al fiecărei pagini), iar apoi se specifică regula de numerotare a paginilor. Paginile volumului pot fi divizate în secvențe de una sau mai multe pagini. Unei pagini individuale i se poate atașa o legendă (e.g. „Coperta I") în mai multe limbi. Unei secvențe de pagini i se poate atașa un prefix de legendă în mai multe limbi (e.g. „pag." pentru română și „page" pentru engleză). Apoi se specifică primul fișier din secvență, respectiv ultimul. Programul generează automat succesiunea de numere de pagini pentru respectiva secvență, așa cum se vede în fig. 102 — cu legendele în limba română, respectiv fig. 103 — cu legendele în limba engleză.

Fig. 100. Pregătirea unui obiect digital de tip volum (1)

Fig. 101. Pregătirea unui obiect digital de tip volum (2)

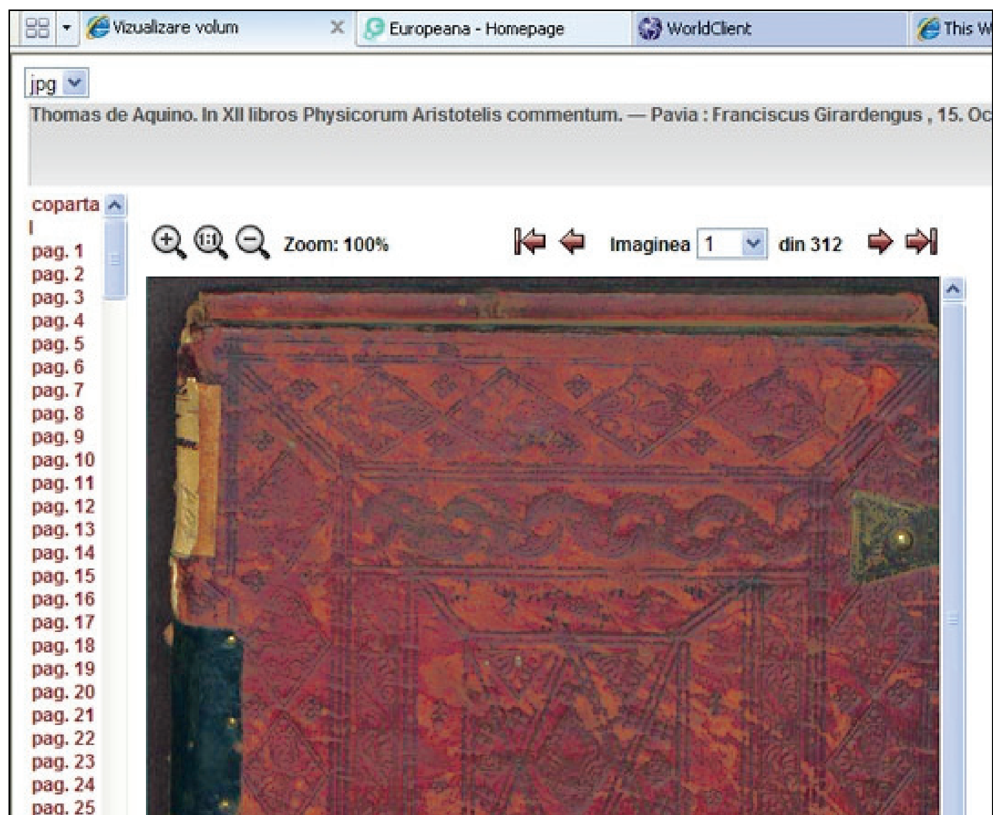

Fig. 102. Incunabulul d'Aquino: coperta, „versiunea română”

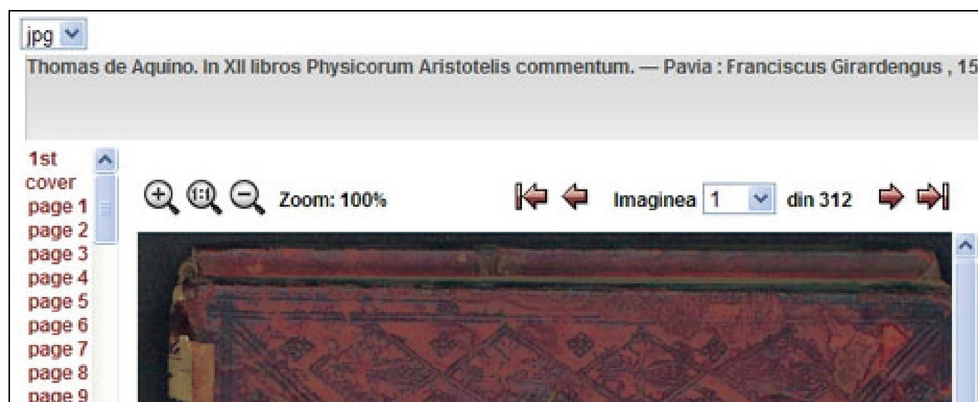

Fig. 103. Incunabulul d'Aquino: coperta, „versiunea engleză”

În fig. 102 și 103 se pot vedea facilitățile de consultare a volumului. În primul rând, important este mecanismul de paginare (săgețile din dreapta-sus), care

permite trecerea la pagina următoare, respectiv precedentă, salt la ultima pagină, respectiv la prima și salt la o pagină anume. În al doilea rând, iconurile-lupă (stânga-sus) care permit mărirea, respectiv micșorarea imaginii paginii. De pildă, în fig. 104 se vede o pagină mărită la 150%.

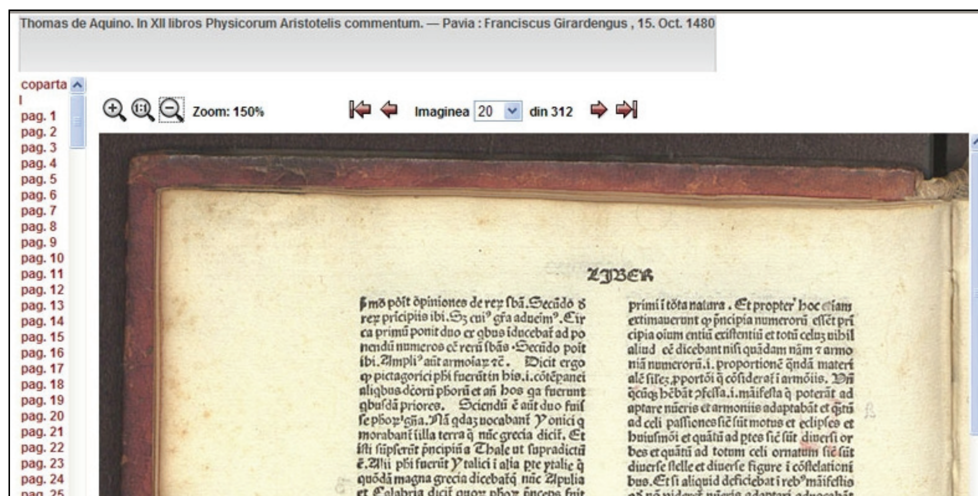

Fig. 104. Incunabulul d'Aquino: o pagină mărită la 150%

Revenind la Peisajul din Toledo al lui Iser (care este mai spectaculos) — a cărui expunere în repozit se vede în fig. 94 —, se poate observa în fig. 106 cum apare în *Europeana.eu* între rezultatele interogării cu cuvântul-cheie „Iser", iar apoi, în fig. 107, se vede cum este expus în detaliu. Prin comparație, în fig. 108 se vede cum este el expus „în contextul original", pe saitul agregatorului CIMEC.

În fig. 105 se pot constata facilitățile de gestionare a repozitului: căutarea unui obiect, ștergerea, editarea și marcarea expunerii în Europeana.

VizualizareResurse

Caragiale | Căutați | Vizualizați piesele introduse în sesiunea curentă

Guid	Trimis	Descriere	Url	Data modificării	Editare	Șterge	Editare metadate	Export la Europeana
577b781d-...	☐	Caragiale. Camera din Sta...	http://r.culturalia.ro/m/do.aspx?guid=577b781d-3b44-420f-926d-98059652bb62	27.05.2009 16:52				
4c66ad4a-...	☐	Caragiale. Cronica fantastică	http://r.culturalia.ro/m/do.aspx?guid=4c66ad4a-42a3-49fd-9971-9cbb99997d20	27.05.2009 09:56				
429dbc40-...	☐	Caragiale. Apelul la unire	http://r.culturalia.ro/m/do.aspx?guid=429dbc40-4ea0-4b13-995f-3cc93c53214e	27.05.2009 09:34				
af98b843-b...	☐	Caragiale. Gogoși	http://r.culturalia.ro/m/do.aspx?guid=af98b843-bc6d-4073-95e1-d06ecf8c9bd1	27.05.2009 09:14				
5b00455e-f...	☐	Caragiale. 1907	http://r.culturalia.ro/m/do.aspx?guid=5b00455e-fd5b-4d17-892a-fd2233a99a6a	04.09.2008 00:51				

Fig. 105. Ecranul de administrare a repozitului

Cum se spunea mai sus, acesta este un instrument experimental. Nici grafica expunerii obiectelor digitale nu este încă satisfăcătoare, nici interfața-utilizator pentru administrarea repozitului și nici expedierea metadatelor către Biroul Europeana nu sunt încă suficient de comode. Totuși, acest instrument a

permis evaluarea necesităților și a dificultăților de implementare. Astfel, realizarea viitoare a unui instrument de producție va fi mult ușurată.

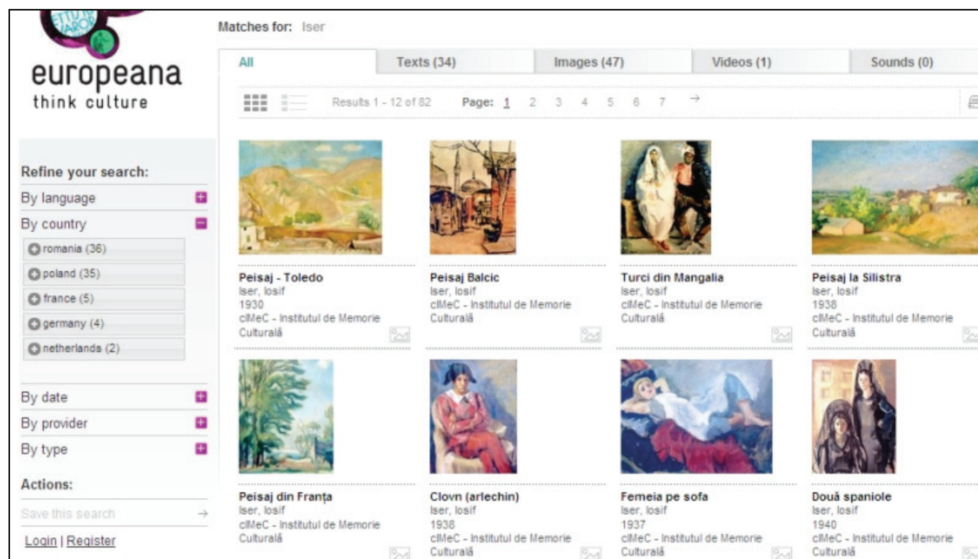

Fig. 106. Europeana: rezultatul interogării cu termenul „Iser"

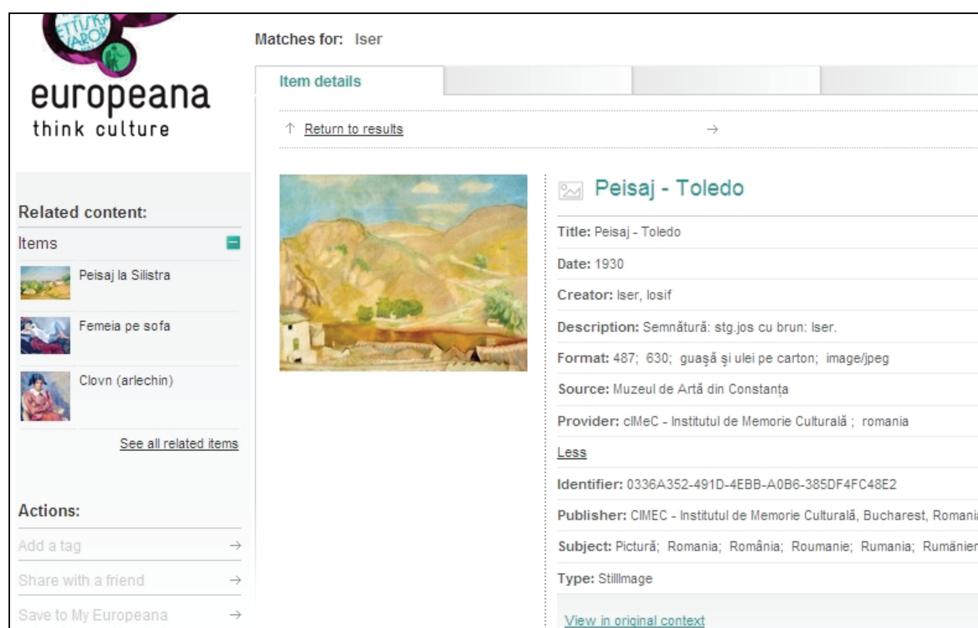

Fig. 107. Europeana: expunerea Peisajului lui Iser

Pictură - **Iser, Iosif.** ***Peisaj*** **-** ***Toledo***

Copyright: Muzeul de Artă din Constanta

Deţinător / Owner	**Muzeul de Artă din Constanţa**
Nr. inventar / Accession number	**1782**
Tip / Type	**Pictură**
Autor/Emitent / Author/Issuer	**Iser, Iosif**
Titlu/Subtip / Title/Subtype	**Peisaj - Toledo**
Material	**guaşă şi ulei pe carton**
Material/Tehnică (text)/ Material/Technique (text)	**guaşă şi ulei pe carton**
Datare / Dating	**1930**
Fişă întocmită de / Record made by	**Rusu, Simona**
Ordin de clasare / Classification order	**2405 din 13.07.2004 - Tezaur**

Descriere / Description

Semnătură: stg.jos cu brun: Iser.

Bază de date întreţinută de cIMeC Bucureşti - 2009

Fig. 108. Expunerea Peisajului lui Iser, în contextul originar, pe saitul agregatorului CIMEC

În fine, un agregator național trebuie să asiste furnizorii de conținut să-și pregătească materialul pentru expunere în *Europeana.eu*. În acest sens, CIMEC a tradus și expus pe web[137] formatul metadatelor cerut de Europeana, și anume setul ESE [European Semantic Elements] — care se găsește, în întregime, în Anexa 1. În fig. 109 se vede modul de expunere pe web al acestui set.

Pe lângă acest suport documentar, s-a inițiat un ghid de digitizare a imaginilor (vezi Anexa 3).

[137] culturalia.pbworks.com

Fig. 109. Saitul dedicat asistării furnizorilor de conținut din România

E. Evaluare critică a prototipului *Europeana.eu*

Reamintesc: prototipul portalului a fost dezvoltat în cadrul proiectului european EDLnet (2007 - 2008), în care CIMEC a fost partener. Așadar am participat timp de aproape doi ani la reuniunile[138] grupului de lucru WG2 constituit în cadrul proiectului, de regulă la sediul Biroului Europeana, la Biblioteca Regală a Olandei, la Haga.

WG2 era grupul „tehnic" și avea trei secțiuni:

- WG 2.1: Standarde și interoperabilitate (focalizat pe metadate);
- WG 2.2: Interoperabilitate semantică și multilingvism;
- WG 2.3: Arhitectura tehnică.

Discuțiile erau foarte interesante, membrii grupului fiind competenți și cultivați. Sarcina noastră era să „proiectăm" portalul, sarcină destul de provocatoare, având în vedere că nu trebuia să fie doar catalogul unei biblioteci obișnuite, și a „bibliotecii, muzeului și arhivei digitale europene". Și, desigur, exista pericolul că va ieși un produs proiectat de un comitet.

Din păcate, EDLnet era un proiect slab finanțat și construit pe o contradicție: pe de o parte, grupul nostru de lucru proiecta produsul final, iar pe de altă parte, echipa de dezvoltare — vreo 4-5 programatori angajați temporar — producea un prototip, care trebuie să fie lansat în noiembrie 2008. Între cele două demersuri, legătura nu era limpede, iar ceea ce produceam noi reflecta această confuzie[139].

Pe plan tehnic, prototipul este prea simplu, iar aceasta se trage — după părerea mea — mai ales din rudimentaritatea metadatelor descriptive ale obiectelor digitale, care extind doar puțin setul Dublin Core[140] (vezi traducerea românească în Anexa 4). Apoi, algoritmul de sortare [*ranking*] adoptat pare destul de îndoielnic.

Fără „fișiere de autoritate", adică fără o „bază de cunoștințe" proprie, Interogarea o să dea mereu rezultate precare. Fără o bază de cunoștințe, măcar minimală, sistemul nu „știe", de pildă, că Firenze, Florența și Florence sunt același lucru. Interogarea cu termenul „Firenze" dă[141] 26.863 de obiecte digitale, din care

---

138 care aveau loc de 5 - 6 ori pe an.

139 La www.edlproject.eu/conference/downloads/EDLconf_Gradmann.pdf se poate vedea cam cum se profila arhitectura portalului nostru.

140 dublincore.org

141 în noiembrie 2009

26.364 în italiană, 4 în engleză și 2 în română (vezi fig. 110). Interogarea cu termenul „Florence” dă 13.084 de obiecte digitale, din care 7.061 în italiană, 553 în engleză și 0 în română (vezi fig. 111). Iar interogarea cu termenul „Florența” dă 7 obiecte digitale, toate în română (vezi fig. 111).

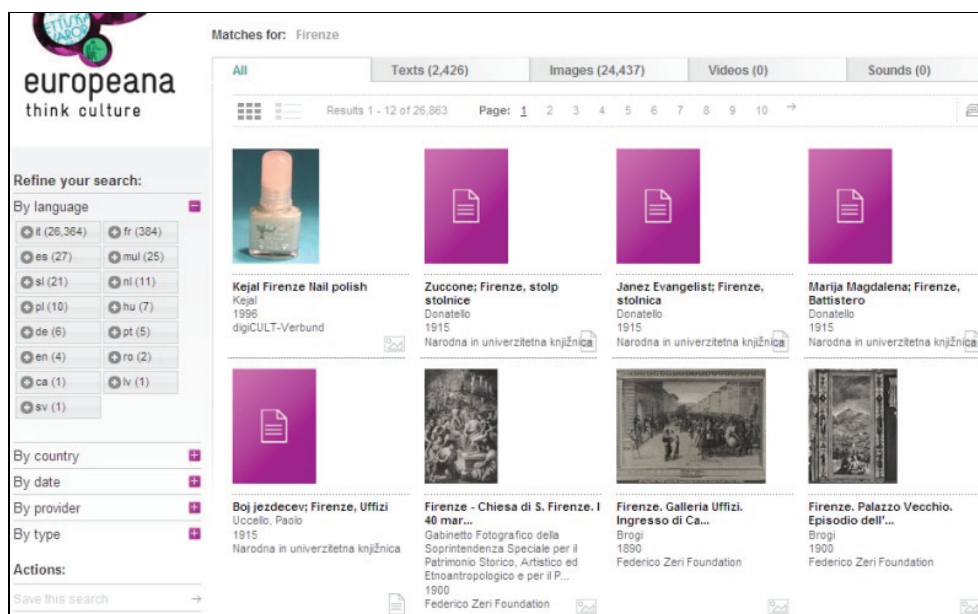

Fig. 110. Interogarea cu termenul „Firenze”

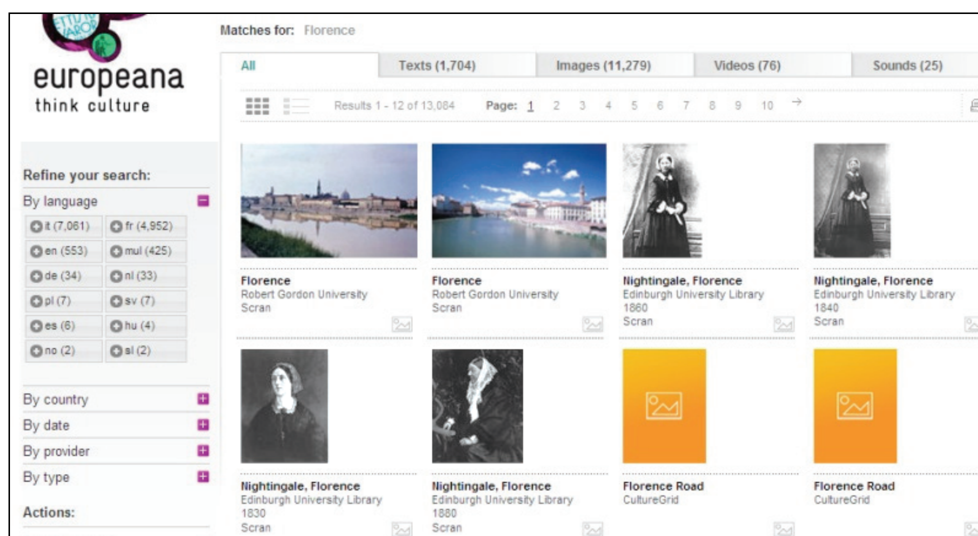

Fig. 111. Interogarea cu termenul „Florence”

Cu atât mai puțin „știe” sistemul că (Firenze, Florence, Florența) este parte din (Italia, Italy, Italia). Așadar, o interogare cu termenul „Italia” nu are șanse să regăsească obiectele digitale indexate doar cu termenul „Florența”, nu și cu termenul „Italia”.

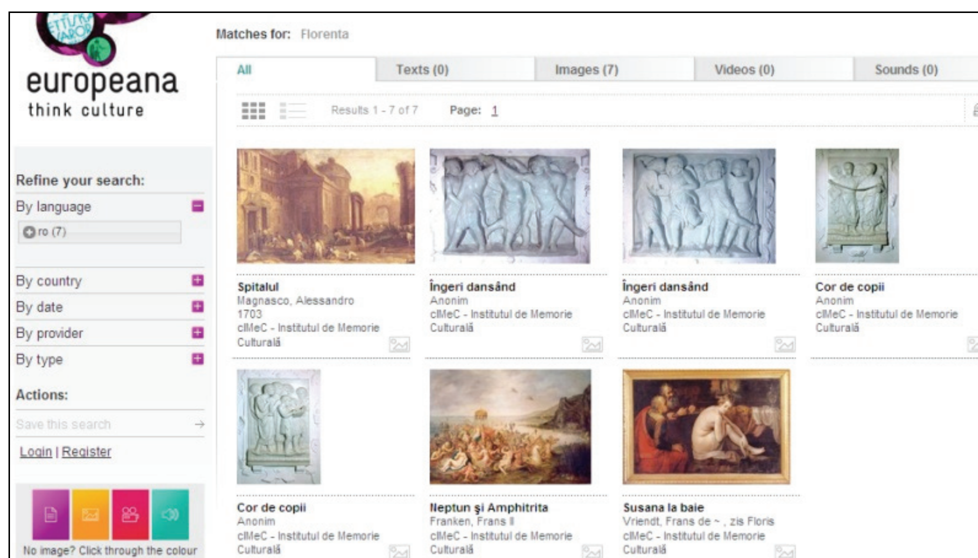

Fig. 112. Interogarea cu termenul „Florența”

Pe plan politic — reflectat în perspectivele de finanțare — situația nu era foarte încurajatoare. Ideea era ca transformarea prototipului într-un serviciu operațional al Comisiei Europene să fie finanțată tot printr-un proiect european, imaginat pe trei ani. Iar apoi, finanțarea sustenabilă a serviciului era incertă[142]. De altfel, cu ocazia acestui proiect s-au pus în evidență și unele deficiențe ale programelor europene, și anume lipsa de coordonare și de concentrare, atunci când acestea se dovedesc necesare. Astfel, Comisia Europeană se mândrește că între 2005 și 2008 a cheltuit circa 60 de milioane de euro pentru proiecte legate de biblioteci digitale, dar atunci când a fost nevoie de o platformă informatică pentru o bibliotecă digitală adevărată, acesta a trebuit să fie — practic — improvizată în șase luni, de o echipă — eroică — de dezvoltare, formată din 3 - 4 oameni.

Din punct de vedere al conținutului, *Europeana.eu* ar trebui să revină la

[142] Pentru mine este uimitor că, deși Comisia Europeană declară *europeana.eu* ca cel mai important proiect cultural al său, nu găsește firesc să finanțeze din bugetul propriu acest serviciu. Cu alte cuvinte, pe lângă multele agenții — bine bugetate — ale UE, mi s-ar părea firesc să se constituie o agenție stabilă și pentru acest serviciu cultural pan-european. Ar fi o utilizare cum nu se poate mai onorabilă a banilor publici europeni.

spiritul ei originar — așa cum a fost el sugerat, la începuturi [Jeanneney.2007], în contrast cu „concurența”, i.e. cu Google Books Search, și anume o bibliotecă digitală cu material atent selectat, pe baza „semnificației culturale”. Cu alte cuvinte, se presupunea că vom expune în *Europeana.eu* doar resurse culturale cu adevărat relevante (pentru a evita cuvântul „valoroase”). Or, în prezent, deoarece pe parcurs a apărut ambiția de a expune — într-un prototip experimental ! — peste două milioane de obiecte digitale, selecția materialului a fost — practic — abandonată. Cantitatea a doborât calitatea. Oricum, la cantitate Google ne va depăși cu mult[143]. În privința selecției conținutului, eu n-aș mai avea pretenția la mari rigori; m-aș mulțumi cu puțină reflecție prealabilă înainte de selecția unei resurse culturale.

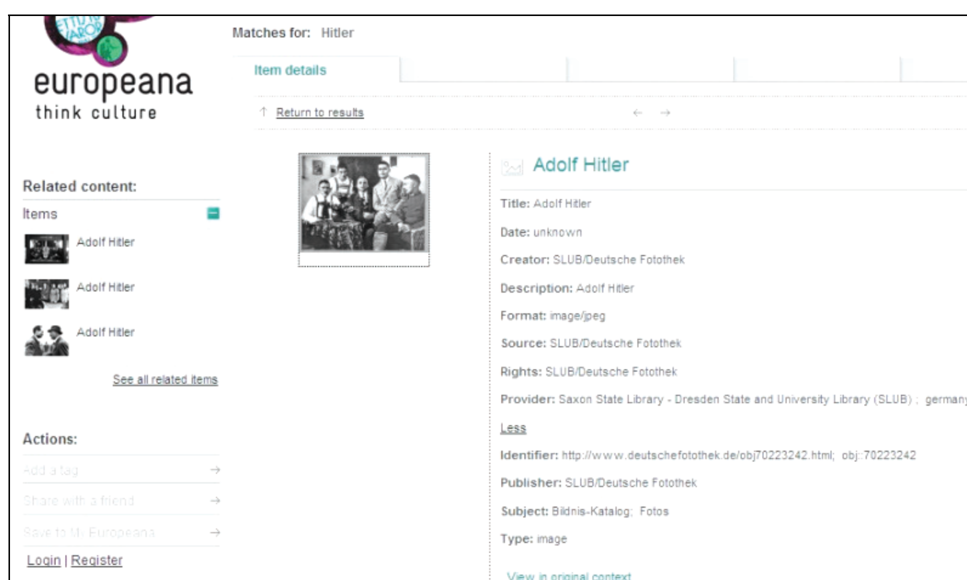

Fig. 113. O fotografie intitulată „Adolf Hitler”

Pe de altă parte, nu mi se pare acceptabil să se expună resurse culturale în Europeana fără — sau cu foarte puțină — „interpretare”. Multe dintre resursele expuse au acum metadate descriptive cu totul sumare și deci, lipsite de „context”. Desigur, un peisaj poate să n-aibă nevoie de multă „interpretare”. Dar de pildă *Mein Kampf* ar putea fi expus, fără nici un comentariu ? Dar fotografia din fig. 113

143 La a patra reuniune a *Grupului de Experți în Digitizare al Statelor Membre* (Luxemburg, 29.01.2009), am sugerat formarea unui „consiliu editorial” al *Europeana.eu*, care să stabilească „regulile jocului”. Prima reacție a unui reprezentant al Comisiei Europene (de altfel o persoană foarte bine) a fost negativă, pe considerent că Europeana nu ar trebui să fie „cenzurată”, și că — de altfel — materialele sunt propuse de instituții culturale, deci ... Cred că un asemenea consiliu ar trebui să filtreze nu atât **ce** se expune, cât **cum** se expune.

merită expusă ? Nu numai că din descriere nu aflăm cine a fost Hitler dar, mai grav, care este persoana Hitler în fotografia aceea de grup ? Prin urmare, cui folosește această expunere ?

În fine, monolingvismul de facto al fișelor descriptive este foarte regretabil, pe termen lung. Desigur, traducerea e o problemă foarte costisitoare, dar fără echivalări în mai multe limbi, „circulația” valorilor între culturi este iluzorie[144].

În concluzie, proiectul *Europeana.eu* mi se pare un demers de toată lauda. Nu numai că ar putea fi în sine un serviciu cultural pan-european realmente important și semnificativ — care ar întări sentimentul unității culturii europene ! — , dar ne-ar obliga și pe noi, operatorii culturali, ca la noi acasă, să fim mai riguroși şi mai grijulii cu documentarea resurselor noastre digitale. Tocmai de aceea, abordarea ezitantă a proiectului mi se pare regretabilă.

[144] În chestiunea traducerilor, sunt conștient că tot noi, vorbitorii de „limbi mici”, avem mai mult de lucru. Dacă vrem să ne „vadă” mai multă lume, trebuie să ne traducem fișele în engleză, franceză, germană, spaniolă etc. Pe când, dacă vrem ca romănofonii să „vadă” resursele britanice, franceze, germane, tot noi o să trebuiască să le traducem în românește. C'est la vie...

F. *Europeana.eu*: evoluția

Plecând de la prototipul Bibliotecii Digitale Europene, proiectul european *Europeana v1.0*[145] dezvoltă „serviciul operațional" Europeana[146]. Pe lângă elaborarea unui model comercial care să facă sustenabil serviciul pe termen lung și pe lângă dezvoltarea rețelei de furnizori de conținut, în această fază se urmăresc câteva ambițioase obiective tehnice.

Mai ales trei aspecte ale interoperabilității sunt în centrul atenției:

- interoperabilitatea semantică;
- modelarea obiectelor informaționale și a surogatelor lor;
- interoperabilitatea cu sisteme informatice externe.

Platforma informatică a bibliotecii digitale va fi lansată în două „ediții": cea cu numele de cod „Rin" (la jumătatea lui 2010), și cea cu numele de cod „Dunărea" (la jumătatea anului 2011).

Pentru a îndeplini cele trei obiective legate de interoperabilitate, se pleacă de la modelul conceptual[147] al portalului, elaborat în faza anterioară (proiectul EDLnet). Acesta este structurat — în esență — pe două nivele (vezi fig. 114):

- **rețeaua „surogatelor"** — care cuprinde reprezentările interconectate ale obiectelor digitale propriu-zise, care — ne reamintim — se află în afara portalului, fie în repozitele agregatorilor, fie pe saiturile furnizorilor de conținut, fie în ambele categorii de locații. Surogatul unui obiect digital este format cel puțin din metadatele descriptive ale obiectului, dar poate să mai cuprindă și elemente precum: imaginea-timbru, un cuprins, un extras etc.
- **rețeaua semantică** — care cuprinde baza de cunoștințe a portalului, adică o rețea de entități informaționale[148], cum ar fi reprezentări de persoane, locuri, concepte, perioade, instituții, clase etc., interconectate între ele prin relații semantice, cum ar fi: specific - generic (pentru concepte), parte - întreg (pentru concepte, perioade, entități geo-politice etc.), asociat cu (pentru persoane sau instituții) etc.

---

145 group.europeana.eu/web/europeana-project
146 CIMEC este partenerul din România.
147 group.europeana.eu/c/document_library/get_file?uuid=a9e29cb4-a9b3-462a-a43d-0b480c677088&groupId=10602
148 „fișierele de autoritate, din biblioteconomia clasică.

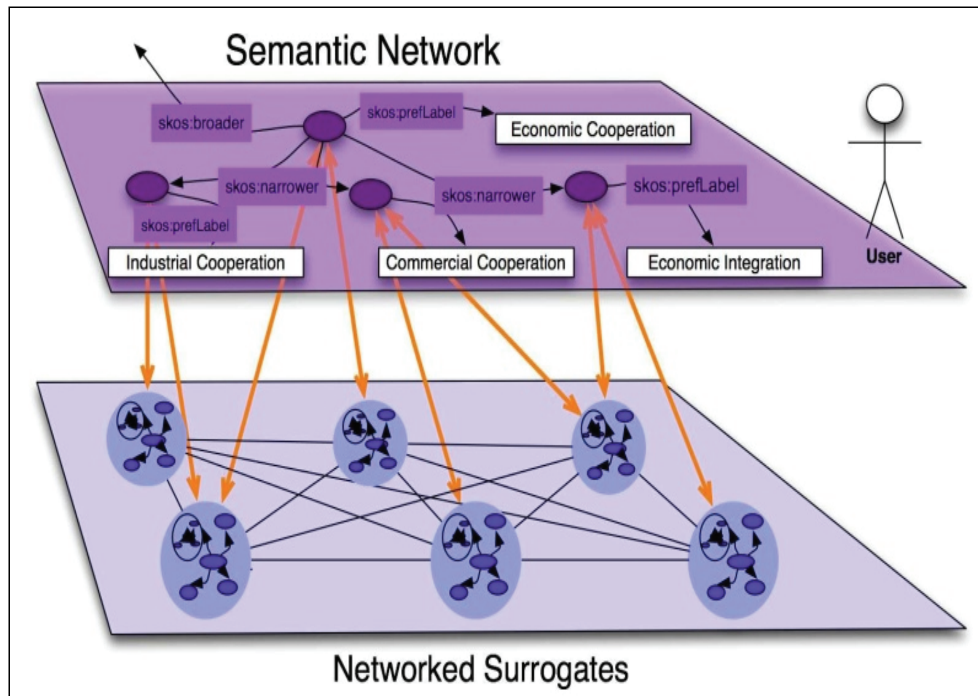

Fig. 114. Europeana: modelul conceptual al portalului

Constituirea rețelei semantice va permite interogări semnificativ mai sofisticate ale catalogului, decât căutările de cuvinte-cheie în textul înregistrărilor metadatale. Astfel, de pildă, dacă în rețeaua semantică vom avea o entitate de tip așezare umană, cu numele „Florența/Firenze/Florence”, care este legată printr-o relație „parte a” cu o entitate geo-politică de tip țară, cu numele „Italia/Italy/Italie”, atunci utilizatorul care va interoga portalul cu termenul „Italie”, va putea obține nu doar obiectele digitale indexate/asociate cu Italia, ci și pe cele indexate/asociate cu Florența, conform așteptărilor sale implicite.

Pentru a ilustra modul în care s-ar putea dezvolta rețeaua semantică, ne folosim de un exemplu. Să presupunem că avem în bibliotecă resursa digitală din fig. 115. O foarte simplă înregistrare metadatală pentru această resursă ar fi:

[ro] Legendă: catedrala din Prato, după amiaza.
[en] Caption: Prato Cathedral in the afternoon.
© Globalgeografia.com

Fig. 115. Catedrala din Prato, după amiaza

O înregistrare metadatală mai complexă, ar fi o înregistrare Dublin Core [ISO 15836:2003(E)]:

Titlu	prato1.jpg
Creator	?
Subiect [en]	The Prato Cathedral
Subiect [ro]	Catedrala din Prato
Descriere [en]	A photo of the famous Prato Cathedral (Santo Stefano di Borgo al Cornio) in the afternoon. Architect: Guidetto da Como. Creation date: 12th-15th century. Style: Romanesque; Gothic.
Descriere [ro]	Fotografie a faimoasei catedrale din Prato (Santo Stefano di Borgo al Cornio), la orele după amiezii. Arhitect: Guidetto da Como. Datare: sec. XII - XV. Stil: romanic; gotic.
Furnizor	Globalgeografia.com
Dată	2002-2004 (?)
Tip [en]	digital image
Tip [ro]	imagine digitală

Format	jpeg
Identificator	www.globalgeografia.com/album/italia/toscana/prato1.jpg
Sursă	www.globalgeografia.com
Cuprindere [en]	Prato, Italy
Cuprindere [ro]	Prato, Italia
Drepturi	© Globalgeografia.com

O reprezentare mai folositoare — și nu mult mai complexă — ar arăta, diagramatic, cam ca în fig. 116. Așadar, pentru a reprezenta „obiecte culturale”, care sunt — prin natura lor — complexe, este necesar un model de date complex. Acel model de date trebuie să includă mai multe tipuri de înregistrări metadatale și mai multe tipuri de relații între acestea, împreună cu exprimări plurilingve a termenilor implicați.

Astfel, un utilizator al prezumtivei biblioteci digitale ar avea șansa să descopere imaginea frumoasei basilici pratoane nu doar după numele ei, ci și parcurgând ale lucruri interesante aflate în Toscana sau construite în secolul XV sau aparținând clasei „arhitectură” sau fiind asociate cumva cu Sfântul Ștefan. Utilizatorul nostru ar putea profita astfel nu doar de metadatele oferite de furnizorul imaginii, ci și de cunoștințele consemnate de alți furnizori de conținut, cum ar fi:

- Prato se află în Toscana;
- Toscana face parte din Italia;
- basilica este o entitate arhitecturală.

Dacă e relativ ușor[149] să faci maioneză din ouă și ulei, în schimb este foarte dificil să separi oul de uleiul dintr-o maioneză. Similar, este relativ ușor să degradezi [*dumb-down*] o asociere complexă de înregistrări metadatale — precum cele sugerate în diagrama din fig. 116 — ca să obții o înregistrare Dublin Core, sau chiar o simplă legendă, dar este apoi foarte dificil să transformi automat o înregistrare Dublin Core într-un set de înregistrări metadatale logic interconectate[150].

Morala este că e nevoie de elaborarea unor modalități de reprezentare a informației culturale complexe într-un format rafinat și de a defini un sistem de organizare a cunoștințelor, mai precis o ontologie care să încurajeze experții să-și consemneze cunoștințele culturale, astfel încât să favorizeze multiple căi de descoperire de către utilizator a resurselor dintr-o bibliotecă digitală.

149 nu și pentru mine.

150 „degradarea” e aproape o funcție neinversabilă — cum ar zice matematicianul.

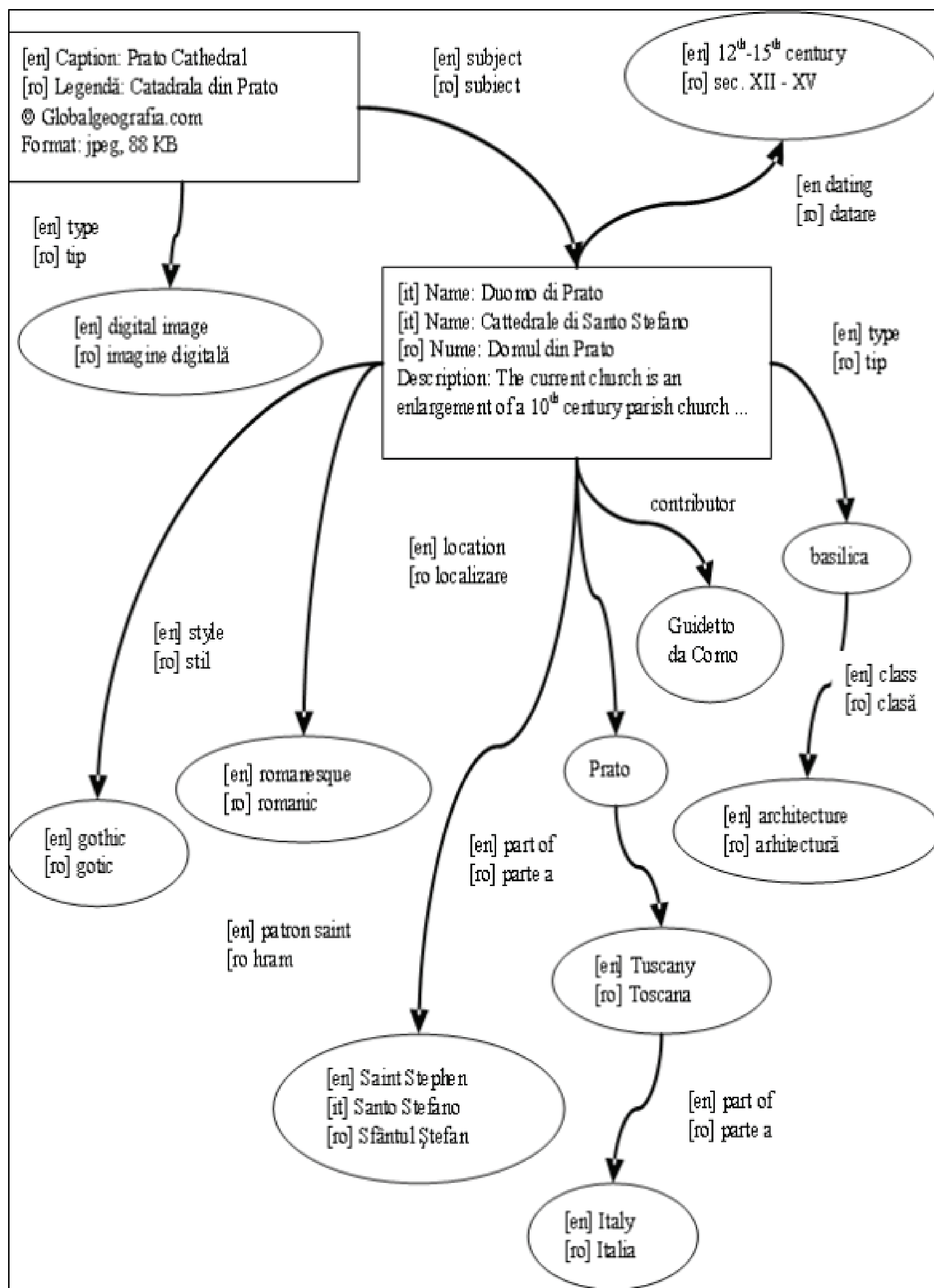

Fig. 116. O rețea semantică simplă asociată fotografiei catedralei din Prato

Definiția clasică a sistemelor de organizare a cunoștințelor, după Gail Hodge este:

> *„Termenul sisteme de organizare a cunoștințelor este menit să acopere toate tipurile de scheme pentru organizarea informației și promovarea managementului cunoștințelor. Sistemele de organizare a cunoștințelor includ schemele de clasificare și de categorizare care organizează materialele la nivel general, vedetele de subiect care oferă un acces mai fin și fișierele de autoritate care gestionează diferitele versiuni ale informațiilor-cheie, cum ar fi numele geografice și numele personale. Sistemele de organizare a cunoștințelor includ și vocabularele înalt structurate, cum ar fi tezaurele, ca și scheme mai puțin tradiționale, precum rețelele semantice și ontologiile. Deoarece sistemele de organizare a cunoștințelor sunt mecanisme pentru organizarea informației, ele se află în nucleul fiecărei biblioteci, fiecărui muzeu și fiecărei arhive."*[151]

iar definiția „clasică" a ontologiei — după Tom Gruber, 1992 — este:

> *„O ontologie este o specificare a unei conceptualizări."*[152]

Iar într-o formulare mai recentă, din 2007:

> *În contextul informaticii și a reprezentării cunoștințelor, o ontologie definește un set de primitive reprezentaționale, cu care să se modeleze un domeniul al cunoașterii sau al discursului. Primitivele reprezentaționale tipice sunt clasele (sau seturile), atributele (sau proprietățile) și relaționările (sau relațiile între membrii claselor)."*[153]

Entitățile ontologiei ar trebui să fie:

- concepte;
- clase;
- persoane;
- colectivități;
- locuri geografice;
- entitățíi temporale;
- situații (asocieri de mai multe entități):

---

[151] Hodge, G. (2000). Systems of Knowledge Organization for Digital libraries. Beyond traditional authority files. Washington, DC: *the Council on Library and Information Resources.* www.clir.org/pubs/reports/pub91/contents.html
[152] www-ksl.stanford.edu/kst/what-is-an-ontology.html
[153] tomgruber.org/writing/ontology-definition-2007.htm

    - entități geo-politice;
    - evenimente;
    - situații cu nume (e.g. „cearta universaliilor”);
    - situații (fără nume), e.g. subiecte, clase;
- lucrări;
- expresii.

Ca o ilustrare, să presupunem catalogarea/indexarea unei resurse culturale, care este o ediție tipărită:

> Varşovia : Insurecţia din 1944 / Norman Davies ; Traducere din limba engleză de Diana Elena Puşcaşu. — Bucureşti : RAO International Publishing Company, 2008. — ISBN 978-973-103-493-5.

care este, la rândul ei, o traducere a ediției:

> Rising '44 : the Battle for Warsaw / Norman Davies. — London : Macmillan, 2003. — ISBN 0333905687

Având deja cel puțin două expresii ale lucrării, merită să se facă o înregistrare distinctă de lucrare, două de expresie și înregistrarea manifestării al cărei reprezentant, i.e. exemplar, este punctul de pornire al demersului (fig. 117).

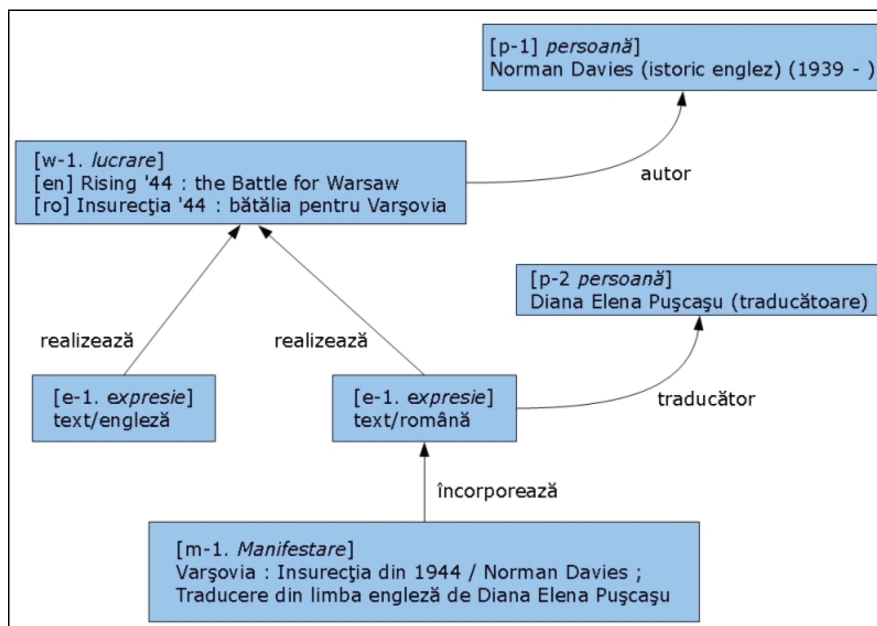

Fig. 117. O lucrare cu două expresii distincte

[lucrare]
id: w-1
titlu: [en] Rising '44 : the Battle for Warsaw
[ro] Insurecția '44 : bătălia pentru Varșovia
autor: p-1 (i.e. "Norman Davies")
tip: text
gen: non-ficțiune

[expresie]
id: e-1
realizează: w-1
limba: engleză

[expresie]
id: e-2
realizează: w-1
limba: română
traducător: p-2 (i.e. "Diana Elena Pușcașu")

[manifestare]
id: m-1
încorporează: e-2
titlu și m.r.: Varșovia : Insurecția din 1944 / Norman Davies ; Traducere din limba engleză de Diana Elena Pușcașu

[persoană]
id: p-1
signatură: Norman Davies (istoric englez) (1938 -)

[persoană]
id: p-2
signatură: Diana Elena Pușcașu (traducătoare)

Acum mai trebuie asignate lucrării — și nu manifestării, conform filozofiei FRBR[154] — subiectele. Să presupunem că avem ontologia din fig. 118.

[entitate geopolitică]
id: egp-1
apelațiune [ro] România
apelațiune [en] Romania

154 www.cimec.ro/Metodologice/Catalogare.htm#raportFRBR

[entitate geopolitică]
id: egp-2
apelațiune [ro] Polonia
apelațiune [en] Poland

[clasă]
id: c-1
termen: >> [ro] istorie
termen >> [en] history

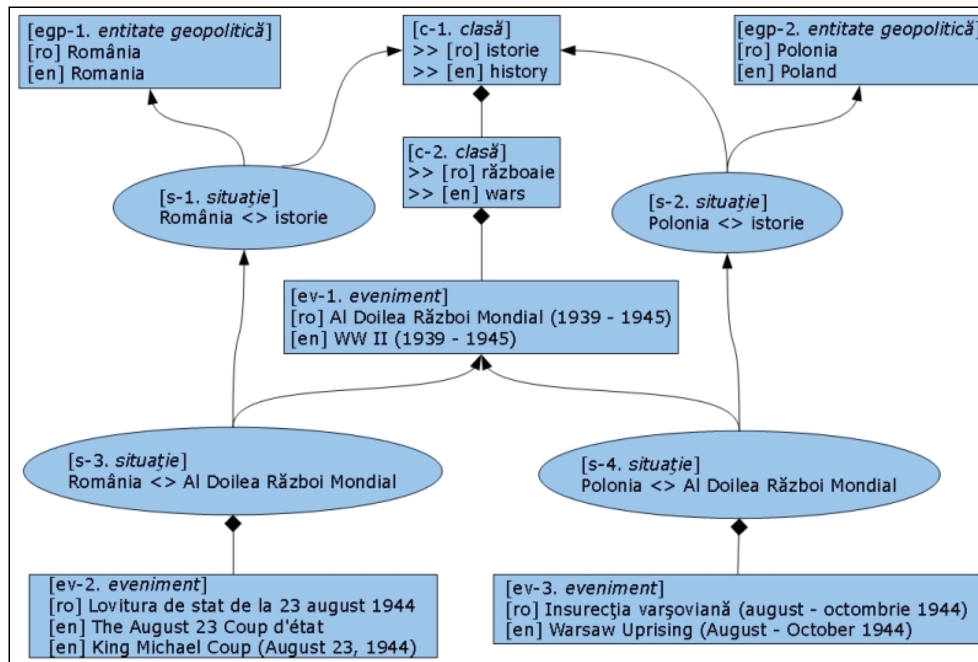

Fig. 118. O lucrare cu două expresii distincte

[clasă]
id: c-2
termen: >> [ro] războaie
termen: >> [en] wars
subclasă a: c-1 (i.e. "istorie")

[situație]
id: s-1
componentă: egp-1 (i.e. "România")
componentă: c-1 (i.e. "istorie")

[situație]
id: s-2
componentă: egp-2 (i.e. "Polonia")
componentă: c-1 (i.e. "istorie")

[eveniment]
id: ev-1
apelațiune: [ro] Al Doilea Război Mondial (1939-1945)
apelațiune: [en] WW II (1939-1945)
membru a: c-2 (i.e. "războaie")

[situație]
id: s-3
componentă: ev-1 (i.e. "Al Doilea Război Mondial")
componentă: s-1 (i.e. "România <> istorie")

[situație]
id: s-4
componentă: ev-1 (i.e. "Al Doilea Război Mondial")
componentă: s-2 (i.e. "Polonia <> istorie")

[eveniment]
id: ev-2
apelațiune: [ro] Lovitura de stat de la 23 august 1944
apelațiune: [en] The August 23 Coup d'état
apelațiune: [en] King Michael Coup (August 23, 1944)
parte a: s-3 (i.e. "România <> Al Doilea Război Mondial")

[eveniment]
id: ev-3
apelațiune: [ro] Insurecția varșoviană (august - octombrie 1944)
apelațiune: [en] Warsaw Uprising (August - October 1944)
parte a: s-4 (i.e. "Polonia <> Al Doilea Război Mondial")

Note:

1. În cazul claselor (e.g. "istorie", "războaie") situația e mai complicată. Termenii (substantive comune) prin care sunt designate, sunt entități distincte, sugerat prin prefixarea în diagramă cu ">>".
2. În cazul unor situații ordinea componentelor nu e fixă, fapt sugerat prin conectorul "<>" în loc de tradiționalul "--".
3. Pentru a scoate în evidență faptul că „neutralitatea față de limbă” (i.e. multilingvismul) e important în acest context, pentru entitățile primare s-au consemnat apelațiuni în două limbi.

4. Evenimentului „23 august” i s-au consemnat două apelațiuni sinonime în engleză, pentru a semnala și această — foarte posibilă — facilitate.
5. Entitatea „istorie” este considerată aici o clasă (în sensul de „mulțimea evenimentelor istorice”). De fapt are o natură dublă, i.e. e și concept.

Așadar, se poate folosi evenimentul ev-3, gata predefinit, pentru a-l asigna ca subiect lucrării date:

Norman Davies. *Insurecția '44 : bătălia pentru Varșovia*
Insurecția varșoviană (august - octombrie 1944) [despre]

Acum, apelațiunea acestui eveniment poate apărea în prezentarea tuturor manifestărilor lucrării cu pricina, subiectul fiind „moștenit” de toate expresiile și manifestările unei lucrări:

Varșovia : Insurecția din 1944 / Norman Davies ; Traducere din limba engleză de Diana Elena Pușcașu. — București : RAO International Publishing Company, 2008. — ISBN 978-973-103-493-5.
Insurecția varșoviană (august - octombrie 1944) [despre]

Rising '44 : the Battle for Warsaw / Norman Davies. — London : Macmillan, 2003. — ISBN 0333905687 9780333905685
Insurecția varșoviană (august - octombrie 1944) [despre]

Unul dintre atuurile majore ale acestor descriptori precoordonați este posibilitatea de baleiere elegantă a indexului pe care o oferă. Mergând pe exemplul dat, un soft evoluat ar putea să-i prezinte utilizatorului un index bogat, pe baza informațiilor pe care le obține din ontologie. Astfel, folosind doar signaturile în românește și permutând componentele, un index „clasic” ar fi:

Al Doilea Război Mondial (1939 - 1945)
Al Doilea Război Mondial -- Polonia
Al Doilea Război Mondial -- Polonia -- Insurecția varșoviană
Al Doilea Război Mondial -- România
Al Doilea Război Mondial -- România -- Lovitura de stat de la 23 august 1944
Insurecția varșoviană (august - octombrie 1944)
istorie
istorie -- războaie
istorie -- războaie -- Al Doilea Război Mondial
istorie -- războaie -- Al Doilea Război Mondial -- Polonia
istorie -- războaie -- Al Doilea Război Mondial -- Polonia -- Insurecția varșoviană
istorie -- războaie -- Al Doilea Război Mondial -- România
istorie -- războaie -- Al Doilea Război Mondial -- România -- Lovitura de stat de la 23 august 1944

istorie -- Polonia
istorie -- Polonia -- războaie
istorie -- Polonia -- războaie -- Al Doilea Război Mondial
istorie -- Polonia -- războaie -- Al Doilea Război Mondial -- Insurecția varșoviană
istorie -- România
istorie -- România -- războaie
istorie -- România -- războaie -- Al Doilea Război Mondial
istorie -- România -- războaie -- Al Doilea Război Mondial -- Lovitura de stat de la 23 august 1944
Lovitura de stat de la 23 august 1944
Polonia
Polonia -- istorie
Polonia -- istorie -- războaie
Polonia -- istorie -- războaie -- Al Doilea Război Mondial
Polonia -- istorie -- războaie -- Al Doilea Război Mondial -- Insurecția varșoviană
războaie
războaie -- Al Doilea Război Mondial
războaie -- Al Doilea Război Mondial -- Polonia
războaie -- Al Doilea Război Mondial -- Polonia -- Insurecția varșoviană
războaie -- Al Doilea Război Mondial -- România
războaie -- Al Doilea Război Mondial -- România -- Lovitura de stat de la 23 august 1944
România
România -- istorie
România -- istorie -- războaie
România -- istorie -- războaie -- Al Doilea Război Mondial
România -- istorie -- războaie -- Al Doilea Război Mondial -- Lovitura de stat de la 23 august 1944

iar o prezentare încă mai bună ar fi:

- Al Doilea Război Mondial (1939 - 1945) [n1 resurse]
    - Polonia [n1-1 resurse]
        - Insurecția varșoviană [n1-1-1 resurse]
    - România [n1-2 resurse]
        - Lovitura de stat de la 23 august 1944 [n1-2-1 resurse]
- Insurecția varșoviană (august - octombrie 1944) [n2 resurse]
- istorie [n3 resurse]
    - războaie [n3-1 resurse]
        - Al Doilea Război Mondial [n3-1-1 resurse]
            - Polonia [n3-1-1-1 resurse]
                - Insurecția varșoviană [n3-1-1-1-1 resurse]
            - România [n3-1-1-2 resurse]
                - Lovitura de stat de la 23 august 1944 [n3-1-1-2-1 res.]
    - Polonia [n3-2 resurse]
        - războaie [n3-2-1 resurse]
            - Al Doilea Război Mondial [n3-2-1-1 resurse]
                - Insurecția varșoviană [n3-2-1-1-1 resurse]

România [n3-3 resurse]
războaie [n3-3-1 resurse]
Al Doilea Război Mondial [n3-3-1-1 resurse]
Lovitura de stat de la 23 august 1944 [n3-3-1-1-1 resurse]
Lovitura de stat de la 23 august 1944 [n4 resurse]
Polonia [n5 resurse]
istorie [n5-1 resurse]
războaie [n5-1-1 resurse]
Al Doilea Război Mondial [n5-1-1-1 resurse]
Insurecția varșoviană [n5-1-1-1-1 resurse]
războaie [n6 resurse]
Al Doilea Război Mondial [n6-1 resurse]
Polonia [n6-1-1 resurse]
Insurecția varșoviană [n6-1-1-1 resurse]
România [n6-1-2 resurse]
Lovitura de stat de la 23 august 1944 [n6-1-2-1 resurse]
România [n7 resurse]
istorie [n7-1 resurse]
războaie [n7-1-1 resurse]
Al Doilea Război Mondial [n7-1-1-1 resurse]
Lovitura de stat de la 23 august 1944 [n7-1-1-1-1 res.]

Din pricina simetriei exemplului ales, lucrarea lui Davies apare sub jumătate dintre aceste intrări. Se observă că descriptorii formați din mai multe componente apar ca intrări sub fiecare componentă, i.e. componentele sunt permutate, și astfel, cu o singură asignare, lucrarea lui Davies a fost plasată sub 22 de intrări de index ![155]

Și asta, în timp ce în Worldcat se găsesc doar trei subiecte asignate manifestării englezești corespunzătoare:

World War, 1939-1945 -- Poland -- Warsaw.
Warsaw (Poland) -- History -- Uprising, 1944.
Poland -- History -- Occupation, 1939-1945.

O bună întrebarea este: să se genereze toate intrările posibile ? Probabil că nu e cazul, intrări precum:

Al Doilea Război Mondial -- istorie
Insurecția varșoviană -- Polonia
Lovitura de stat de la 23 august 1944 -- România

[155] Numărul ăsta poate să crească în timp, dacă se rafinează ontologia și se introduce locul geografic „Europa” și situația „războaie <> Europa” și se reconfigurează corespunzător relațiile existente.

Polonia -- Al Doilea Război Mondial -- istorie
România -- Al Doilea Război Mondial -- istorie

adică intrări în care o componentă cu sens mai larg apare mai la dreapta uneia cu un sens mai restrâns, nu sunt de folos, din logica prezentării ierarhice (arborescente), unde progresia spre dreapta semnifică restrângere de sens.

În acest scenariu, indexatorul are la dispoziție o ontologie din care își ia componente pentru a construi descriptorii de care are nevoie. Așadar, el ar trebui să fie relativ liber să facă asocierile pe care le consideră necesare pentru a construi descriptorii cei mai specifici pentru caracterizarea resursei — fie aceasta asignarea unui subiect sau încadrarea într-o clasă. Mai mult: dacă nu găsește în ontologie componentele de care are nevoie (sau descriptorii gata construiți), el trebuie să poată să-și extindă corespunzător ontologia. De pildă, să presupunem că este de indexat lucrarea:

Ion Petrică. Confluențe culturale româno-polone : a doua jumătate a sec. al XIX-lea

încorporată în manifestarea:

Confluențe culturale româno-polone : (a doua jumătate a sec. al XIX-lea) / Ion Petrică. — București : Minerva, 1976

și se dorește asignarea descriptorului:

Polonia <> România <> relații culturale -- a doua jumătate a sec. XIX

Atunci, având deja „România” și „Polonia” mai trebuie de adăugat în ontologie doar conceptul „relații culturale” și situația „Polonia <> România <> relații culturale”. Apoi se asignează această situație — prin relația „subiect” — lucrării date. Astfel, lucrarea va apărea în indexul de subiecte sub intrările:

- Polonia
  - România
    - relații culturale
- România
  - Polonia
    - relații culturale
- relații culturale
  - România
    - Polonia
  - Polonia
    - România

Din păcate multe detalii ale unei asemenea scheme mai trebuie gândite bine. În plus mai sunt destule probleme nerezolvate. De pildă: cum să se reprezinte dinamica în timp a unei entităţi geopolitice ? Ce înseamnă „România" ? Statul cu acest nume având teritoriul din 2008 ? Din 1941 ? Din 1920 ? Din 1914 ? Sau: cum să se plaseze în indexuri unităţile administrativ-teritoriale ? Exemplu:

România
  jud. Maramureş
    com. Şomcuta Mare
      Vălenii Şomcutei

sau chiar signatura:

Vălenii Şomcutei (com. Şomcuta Mare, jud. Maramureş, România)

Oare ar trebui prezentate ambele ? În definitiv, din moment ce aceste indexuri i se prezintă utilizatorului pe un ecran, deci nu trebuie făcută economie de hârtie, poate că merită.

O asemenea tratare fină a subiectelor — pe baza unei ontologii care să constituie baza de cunoştinţe a sistemului — ar fi de dorit şi pentru *Europeana.eu*.

G. Europeana.eu: desiderata

Plecând de la premiza că Biblioteca Digitală Europeană este un proiect entuziasmant, aş rezuma doleanţele ce mi se par semnificative pentru evoluţia sa.

- *Europeana.eu* ar trebui să se întoarcă la ţelul iniţial: colectarea şi prezentarea online unitară a patrimoniului cultural european **semnificativ**. Cu alte cuvinte, goana după cantitate ar trebui abandonată în favoarea goanei după calitate.

- Un efort aparte ar trebui investit în traducerea metadatelor descriptive ale obiectelor digitale în cât mai multe limbi europene, chiar dacă aceasta implică un efort mai mare din partea Statelor Membre cu „limbi mici".

- *Europeana.eu* ar trebui să includă şi material cu „semnificaţie europeană", care nu se află în colecţii din Statele Membre, e.g. colecţiile Vaticanului, ale Muzeului Ermitaj şi ale lui Metropolitan Museum, ale arhivelor elveţiene şi turceşti. Comisia Europeană ar trebui să „cumpere" asemenea material digital, atât pentru valoarea sa culturală, cât şi pentru valoarea sa simbolică, ca un bun comun al întregii Uniuni.

- Dezvoltarea „nivelului semantic" al Bibliotecii Digitale Europene, i.e. baza ei de cunoştinţe, ar trebui să aibă prioritate. O „Ontologie Europeană" bogată şi plurilingvă ar oferi multe posibilităţi de navigare şi baleiere, mult peste ceea ce oferă căutarea în text liber. Ar fi de dorit — şi nu este dificil — să se dezvolte rapid o interfaţă online, deschisă partenerilor din proiectul Europeana v1.0, pentru ca aceştia să poată furniza „informaţii de autoritate", e.g. nume de personalităţi, denumiri de locuri geografice, evenimente, instituţii, taxonomii, chiar înainte ca serviciul operaţional *Europeana.eu* să fie dat în folosinţă.

- Prezentarea uniformă a resurselor culturale în portalul *Europeana* ar trebui să fie un obiectiv primordial. Linkurile de la fişa obiectului digital la locaţia sa originară, i.e. pe saitul furnizorul de conţinut nu sunt suficiente. Repozitele agregatorilor ar trebui să facă parte cu adevărat din „ecosistemul" *Europeana*. Cu alte cuvinte, obiectele digitale ar trebui să fie prezentate uniform utilizatorului, independent de locaţia lor, păstrând desigur în prezentare elemente care să indice identitatea furnizorului (e.g. logo-uri). Astfel s-ar deschide calea reutilizării obiectelor digitale în

moduri dintre cele mai creative, pentru expoziții și antologii virtuale. Dacă obiectele digitale propriu-zise se află doar pe saiturile furnizorilor, atunci portalul este redus la condiția de catalog colectiv. Pe de altă parte, contribuțiile amatorilor pot fi acceptate, dar nu neapărat încurajate. În orice caz, tratarea profesională și informația de autoritate trebuie să aibă precedență. Nu acest portal este locul potrivit pentru „cultul amatorului” [Keen.2007][156].

- Din perspectiva proprietății intelectuale, la modul ideal, resursele digitale din *Europeana.eu* ar trebui să fie expuse sub cele mai permisive licențe Creative Commons[157]. Pe de altă parte, Comisia Europeană ar trebui să folosească acest proiect ca o oportunitate de a unifica legile europene ale dreptului de autor. Diferențele legislative dintre Statele Membre în acest domeniu sunt un impediment major pentru accesibilitatea pan-europeană a resurselor culturale digitale.

- Din perspectiva documentaristică, obiectele digitale expuse în *Europeana* n-ar trebui să fie admise fără interpretare, adică fără metadate descriptive bogate. În plus, Biroului Europeana de la Haga ar trebui să i se confere autoritatea de a impune standarde, la toate nivelele. Cu alte cuvinte, el ar trebui să aibă la nivel european autoritatea pe care o bibliotecă națională o are la nivel național.

- Implicarea sectorului privat în acest proiect ar trebui restrânsă la maximum, cel mult să fie acceptate sponsorizări fără publicitate. Tot softul dezvoltat pentru acest proiect ar trebui să fie/rămână open-source.

- Elaborarea unui „model comercial” [*business model*] pentru portalul *Europeana.eu* este contraproductivă. Portalul european nu este o intreprindere comercială, ci un serviciu public dintre cele mai respectabile, adică folosește banii publici într-un mod extrem de onorabil. Prin urmare, Biroul Europeana ar trebui transformat într-o agenție a Comisiei Europene și ar trebui să devină echivalentul la nivel comunitar al unei biblioteci naționale.

---

[156] Excesiva încredere în surse web prea la îndemâna amatorilor este periculoasă. Ilustrativă este o mică bandă desenată Dilbert:

— Primul meu copil cântărea 5 kg 400. L-am născut în cabina unui excavator furat.
— Asta nu-i nimic ! Odată am eliminat o piatră biliară așa de mare, încât a devenit ministrul muncii în Administrația Clinton.
— Asta mi-e greu să cred.
— Lasă-mă 10 minute, iar apoi consultă Wikipedia.

[157] creativecommons.org

H. Remarci finale: Biblioteca Digitală a României — planuri și speranțe

EDL Foundation, i.e. organismul care supervizează intelectual proiectul *Europeana.eu*, recomandă Statelor Membre să-și dezvolte biblioteci digitale la nivel național, folosind și contribuțiile lor la Biblioteca Digitală Europeană —. Câteva dintre Statele Membre au deja asemenea biblioteci (e.g. Gallica[158] în Franța, Culturaitalia[159] în Italia, BAM[160] în Germania), și mai toate cele care nu au încă plănuiesc să-și înființeze.

Și România are un asemenea plan — portalul *Culturalia.ro* (vezi fig. 93) —, iar în perspectivă (dacă va exista o susținere financiară rezonabilă), din 2010 comunitățile profesionale ar face bine să se mobilizeze:

- să identifice, să fișeze și să prelucreze resursele culturale deja digitizate (sistematic sau ocazional);
- să digitizeze resurse culturale semnificative din patrimoniul național, să le fișeze și să le prelucreze;
- să expună resursele astfel prelucrate atât în *Europeana.eu*, cât și în *Culturalia.ro*.

Efortul va fi semnificativ: această integrare a resurselor culturale românești în contextul european impune o rigoare sporită și cere — pe cât posibil — elaborarea de metadate descriptive și în limbi de circulație. Însă această oportunitate majoră pentru cultura României trebuie valorificată. Acțiunile imediate ce se impun sunt:

- Să se inventarieze ceea ce este deja digitizat.
- Resursele deja digitizate să se depună în repozitul național, pentru a fi expuse în *Europeana.eu* și în *Culturalia.ro.*
- Să se constituie catalogul online cu metadatele descriptive ale acestor resurse.
- Să se dezvolte portalul național, cu interfață în limbile română și engleză

[158] gallica.bnf.fr
[159] www.culturaitalia.it/pico
[160] www.bam-portal.de

(dar elegant ar fi să fie şi în maghiară, franceză, germană, spaniolă), care să permită accesul nu doar la resursele din repozitul naţional, ci şi la alte resurse „de interes românesc” din repozite străine (i.e. Google Books, Open Library, World Digital Library) sau resurse care — din diverse motive — nu sunt încă accesibile prin *Europeana.eu* (de pildă fiindcă n-au metadatele conforme cu cerinţele acesteia).

- Să se încurajeze proiectele de digitizare ale instituţiilor memoriei din ţară, dar atât pentru autorităţile centrale, cât şi pentru cele locale ar trebui să funcţioneze principiul: materialul digital rezultat dintr-o digitizare în care sunt implicaţi bani publici, trebuie să fie public şi accesibil gratuit în Biblioteca Digitală a României.

Din punct de vedere practic, nu este suficient să avem o structură organizatorică elaborată. Programul de digitizare al guvernului trebuie să aibă un buget ferm (cel mai bine pe mai mulţi ani) şi cât de mare posibil. Nu putem avea pretenţia să dispunem de un buget de digitizare precum cel al Franţei

> În 2009 şi 2010 Ministerul Culturii francez a alocat câte 3 mil. euro[161] doar pentru proiecte de digitizare, pe lângă sumele alocate de instituţiile culturale naţionale, precum Biblioteca Naţională a Franţei în cadrul proiectului Gallica; dar Franţa va mai aloca 750 mil. euro în perioada următoare[162],

dar măcar 10 - 20% din cât alocă Franţa, ar trebui să se poată.

Pe de altă parte, comisiile de experţi ale celor cinci „piloni” (fig. 93) ar trebui să rezolve rapid problemele ce nu ţin de finanţare: ghidurile de digitizare, principiile de prioritizare, modul de tratare a drepturilor de autor (inclusiv propuneri de modificare a legii, dacă s-ar dovedi necesar) etc. Surse de inspiraţie bune s-ar găsi: de pildă ghidurile propuse de proiectul Minerva[163] sau documentaţia tehnică a proiectului Michael[164].

În particular, România are şi o semnificativă întârziere faţă de alte ţări europene în privinţa digitizării patrimoniului său naţional. Iar miza este prezenţa culturii româneşti pe „scena online” europeană. Proporţia resurselor culturale de provenienţă românească în *Europeana.eu* ar trebui să fie măcar egală cu proporţia

[161] www.culture.gouv.fr/culture/mrt/numerisation/fr/f_03.htm

[162] Nu mi-e limpede pe ce perioadă, dar chiar dacă ar fi pe cinci ani, asta ar însemna 130 mil. euro pe an ! Banii provin din „marele împrumut” pe care-l va face statul francez. Sarkozy (14.12.2009): „Sur les 4,5 Mds, nous allons consacrer 750 M€ à la numérisation des contenus de nos musées, de nos bibliothèques, de notre patrimoine cinématographique. Il n’est pas question de laisser ce patrimoine partir. C’est aussi un problème d’identité et notamment d’identité nationale.”, vezi www.elysee.fr/download/?mode=press&filename=Discours_emprunt_national_091214.pdf

[163] www.minervaeurope.org/interoperability/technicalguidelines.htm

[164] www.michael-culture.eu/doc.html

populației României în populația Uniunii Europene, adică 4,3%. Aplicând acest procent la cele 10 mil. re resurse digitale planificate pentru Europeana până în 2012, ar însemna 430.000 de obiecte digitale. Or, noi am expus până acum doar ceva peste 11.000 de asemenea obiecte. Nu susțin nici pe plan național goana după cantitate, așa cum nu o susțin nici pe plan unional. Dar discrepanța dintre cât expunem noi și cât expun alții este mult prea mare.

În plus, de fapt, chiar dacă nu este încă explicit finanțat un program național de digitizare, de fapt se cheltuie bani publici pentru asta[165]. În definitiv, există chiar departamente de digitizare în câteva biblioteci românești (e.g. Biblioteca Centrală Universitară din Cluj, Biblioteca Metropolitană din București) care scanează materiale din propriile colecții. Pe de altă parte, în muzee se fotografiază piesele din colecții — iar acum, cu aparatele foto digitale, orice fotografiere este deja o digitizare.

Desigur, marele efort nu este cel de scanare/fotografiere, ci este cel de fișare a materialului scanat. Or, instituțiile memoriei (bibliotecile, muzeele, arhivele) au printre principalele meniri, cea de descriere a pieselor din colecții. În particular în muzee, dacă piesele pregătite pentru expoziții temporare — având deci imagini și interpretări, uneori amănunțite — ar fi apoi expuse și online, ar exista un flux continuu de material digital de calitate.

Prin urmare, digitizarea nici nu va perturba semnificativ fluxurile de lucru tradiționale, iar pe plan național este doar o problemă de organizare de a valorifica ceea ce se face oricum în instituțiile culturale. Directorii acestor instituții ar trebui să-și înscrie digitizarea colecțiilor printre obiectivele majore ale instituției, iar ministerele lor tutelare ar putea să le ceară asta prin contractele de management.

Mai mult, este tot doar o problemă de organizare colectarea și valorificarea digitizărilor făcute de voluntari. Și nu sunt chiar puține[166]. Mi s-ar părea o idee bună să se lanseze un program de finanțare — prin Fondul Cultural Național —de proiecte mici de digitizare.

La fel cu toate celelalte State Membre ale Uniunii Europene, și noi avem problema așa-zisei „găuri negre a secolului XX”, adică lipsa din bibliotecile digitale a operelor importante ale secolului XX, acestea fiind, în mare majoritate, sub copyright. Însă se pot găsi soluții pentru ca măcar operele importante ale secolului trecut și începutul secolului nostru să fie accesibile prin Biblioteca Digitală a României și prin Biblioteca Digitală Europeană. Există exemple. Iată de pildă cazul „Academiei Literare Digitale” [*Digitális Irodalmi Akadémia*][167] din

---

[165] De pildă, în 2000, cu prilejul „Anului Eminescu”, Ministerul Culturii a achiziționat un scaner sofisticat și scump și la împrumutat Bibliotecii Academiei pentru digitizarea manuscriselor Eminescu. În câțiva ani, Biblioteca Acedemiei a facsimilat digital cele 14.000 de file ale manuscriselor eminesciene, iar apoi le-a publicat sub formă de volume tipărite. Dar la www.biblacad.ro/Eminescu2.html nu e limpede (în noiembrie 2009) dacă pot fi vizualizate.

[166] ro.wikisource.org - peste 7.900 de texte.

[167] pim.hu/object.90867f8f-d45e-40f9-8a6b-fe0034f0db87.ivy

Ungaria. Guvernul maghiar a achiziționat drepturile de publicare online ale operelor celor mai importanți scriitori contemporani maghiari[168]. Și guvernul român ar putea face la fel, achiziționând drepturile pentru opere individuale reprezentative. N-ar fi niște sume exorbitante.

Un caz delicat este cel al patrimoniului audiovizual. Expunerea sa online este — pare-se — afectată masiv de restricțiile dreptului de autor. Dar, dacă ne gândim că marea majoritate a filmelor, discurilor, emisiunilor de radio și televiziune românești[169] au fost realizate cu bani publici[170], chestiunea (re)publicării lor online ar trebui să se pună într-un mod specific.

O altă problemă ușor rezolvabilă este cea a operelor „orfane”, i.e. cele care sunt încă sub copyright, dar pentru care nu se cunosc sau nu se pot contacta deținătorii drepturilor de autor. Până la identificarea și contactarea deținătorilor drepturilor intelectuale asupra unei asemenea lucrări, ea ar trebui să aibă statutul unei opere din domeniul public, deci să poată fi publicată online fără restricții[171].

Din pricina Internetului și a cărților electronice, bibliotecile tradiționale vor suferi mari mutații în viitorul apropiat. De aceea, s-ar putea spune — parafrazând o vorbă mult parafrazată — „bibliotecile secolului XXI vor fi digitale, sau nu vor fi deloc”.

---

[168] de pildă și Sütő András al nostru este prezent acolo: pim.hu/object.6B2035C0-08C5-446E-8681-C20FC829B6E5.ivy

[169] măcar cele realizate înainte de 1990.

[170] ca să nu vorbim de îndoielnica valoare comercială a filmelor documentare, de pildă.

[171] Un asemenea statut nu ar afecta interesele nimănui. Dimpotrivă: „interesul” unui autor — care oricum nu poate beneficia de drepturile patrimoniale asupra operei sale — este ca această operă să fie cât mai accesibilă publicului.

I. Bibliografie (foarte) selectivă

[**Jeanneney.2007**] Google and the Myth of Universal Knowledge : a view from Europe / Jean-Noël Jeanneney ; translated by Teresa Lavender Fagan. — Chicago and London : The University of Chicago Press, 2007. — ISBN-13 978-0-226-39577-7, ISBN-10 0-226-39577-4.

[**Keen.2007**] The cult of the amateur : how blogs, MySpace, YouTube, and the rest of today's user-generated media are destroyng our economy, our culture, and our values / Andrew Keen. — New York; London; Toronto; Sydney : Doubleday, 2007. — ISBN 978-0-385-52081-2.

[**Polastron.2006**] La Grande Numérisation : Y a-t-il une pensée après le papier ? / Lucien X. Polastron. — Denoël, 2006. — ISBN 2.207.25669.3

Anexa 1. Specificarea *Elementelor Semantice Europeana* [Europeana Semantic Elements] V 3.2.1[172]

A. Elementele Semantice Europeana (ESE)

Elementele Semantice Europeana sunt formate din elementele/termenii *Qualified Dublin Core*[173] plus încă 12 elemente, definite pentru necesitățile specifice *Europeana*. Setul ESE versiunea 3.2.1 (noiembrie 2009) sunt:

Sursă	Element	Rafinator(i)
Dublin Core	title	alternative
Dublin Core	creator	
Dublin Core	subject	
Dublin Core	description	tableOfContents
Dublin Core	publisher	
Dublin Core	contributor	
Dublin Core	date	created; issued
Dublin Core	type	
Dublin Core	format	extent; medium
Dublin Core	identifier	
Dublin Core	source	
Dublin Core	language	
Dublin Core	relation	isVersionOf; hasVersion; isReplacedBy; replaces; isRequiredBy; requires; isPartOf; hasPart; isReferencedBy; references; isFormatOf; hasFormat; conformsTo
Dublin Core	coverage	spatial; temporal

[172] version1.europeana.eu/c/document_library/get_file?uuid=c56f82a4-8191-42fa-9379-4d5ff8c4ff75&groupId=10602
[173] dublincore.org/documents/dcmi-terms

Sursă	Element	Rafinator(i)
Dublin Core	rights	
DC terms	provenance	
Europeana	unstored	
Europeana	object	
Europeana	provider	
Europeana	type	
Europeana	isShownBy; isShownAt	
Europeana	country	
Europeana	hasObject	
Europeana	language	

B. Semnificația elementelor ESE

Caracteristicile de căutare şi prezentare (afişare) în Europeana sunt:

Facet [Fațetă]	Specifică dacă elementul este folosit pentru rafinarea căutării (baleierea fațetată) și pentru care fațetă.
Timeline [Scala cronologică]	Specifică dacă elementul este folosit pentru baleierea pe scala cronologică.
Interogare avansată [Interogare avansată]	Specifică indexul în care elementul este folosit (în cazul căutării avansate).
Afişare	Specifică dacă elementul este prezentat (afişat) în lista rezultatelor.

C. Definițiile elementelor ESE (expuse în ordine alfabetică)

Denumirea elementului	**alternative**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/alternative*
Etichetă (en)	*Alternative Title*
Etichetă (ro)	Titlu alternativ
Definiție	Un nume alternativ pentru resursă. Orice formă de titlu utilizată ca substitut sau alternativă la titlul formal al

	resursei, inclusiv abrevieri și traduceri ale titlului. Rafinator al *dc:title*.
Utilizare în Europeana	Titlu alternativ al obiectului original (analog sau nativ digital). Poate include titluri abreviate, precum și traduceri.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Interogare avansată	titluri
Afișare	da

Denumirea elementului	**conformsTo**
Spațiu nominal	dcterms
URI	http://purl.org/dc/terms/conformsTo
Etichetă (en)	*Conforms To*
Etichetă (ro)	Conform cu
Definiție	Un standard consacrat căruia i se conformează resursa descrisă. Rafinator al *dc:relation*.
Utilizare în Europeana	Titlul standardului căruia i se conformează obiectul digital (digitizat sau nativ digital) și care este folositor pentru utilizarea obiectului.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**contributor**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/contributor*
Etichetă (en)	*Contributor*
Etichetă (ro)	Contributor
Definiție	O entitate responsabilă pentru contribuții la conținutul resursei.

Utilizare în Europeana	Numele contributorului la obiectul original (analog sau nativ digital). Poate fi o persoană, o organizație sau un serviciu.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Interogare avansată	creator
Afișare	da

Denumirea elementului	**country**
Spațiu nominal	europeana
URI	http://www.europeana.eu/schemas/ese/country
Etichetă (en)	*Country*
Etichetă (ro)	Țara
Definiție	Numele țării în care are sediul furnizorul de conținut. „Europe”, în cazul proiectelor pan-europene.
Utilizare în Europeana	Numele țării se derivă automat din informația aflată în fișierul de autoritate al *Europeana*. (Coduri din ISO 3166).
Obligativitate	obligatoriu
Ocurențe (minimum)	1
Ocurențe (maximum)	1
Interogare simplă	da
Fațetă	țara
Afișare	da

Denumirea elementului	**coverage**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/coverage*
Etichetă (en)	*Coverage*
Etichetă (ro)	Subiect spațial/temporal

Definiție	Subiectul spațial sau temporal al resursei, aplicabilitatea spațială sau jurisdicția pentru care resursa este relevantă. Aceasta poate fi un loc, o localizare, o coordonată spațială, o perioadă, o dată, un interval temporal sau o entitate administrativă. Rafinatori: *dcterms:spatial*, *decterms:temporal*.
Utilizare în Europeana	Subiect spațial sau temporal al obiectului original (analog sau nativ digital). De preferat rafinatorii *dcterms:spatial*, respectiv *decterms:temporal*, dacă e posibil.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**created**
Spațiu nominal	dcterms
URI	http://purl.org/dc/terms/created
Etichetă (en)	*Date Created*
Etichetă (ro)	Data creării
Definiție	Data creării resursei. Rafinator al *dc:date*.
Utilizare în Europeana	Data creării obiectului original (analog sau nativ digital). Este folosită pentru a genera *europeana:year*, care folosește la producerea scalei cronologice (când e cazul).
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**creator**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/creator*
Etichetă (en)	*Creator*

Etichetă (ro)	Creator
Definiție	O entitate care are responsabilitatea primară pentru crearea conținutului resursei. Poate fi o persoană, o organizație sau un serviciu.
Utilizare în Europeana	Creator al obiectului original (analog sau nativ digital).
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Interogare avansată	creator
Afișare	da

Denumirea elementului	**date**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/date*
Etichetă (en)	*Date*
Etichetă (ro)	Datare
Definiție	Un moment sau o perioadă asociată cu un eveniment din ciclul de viața al resursei. Rafinat de *dc:created*, *dc:issued*.
Utilizare în Europeana	Un moment semnificativ în viața obiectului original (analog sau nativ digital). (Nu data digitizării !) A se folosi *dcterms:temporal* (sau *dc:coverage*) dacă data e asociată cu subiectul resursei. *dc:date* poate fi folosită pentru situarea obiectului digital pe scala cronologică, unde e cazul.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Interogare avansată	data
Afișare	da

Denumirea elementului	**description**
Spațiu nominal	dc

URI	*http://purl.org/dc/terms/description*
Etichetă (en)	*Description*
Etichetă (ro)	Descriere
Definiție	O expunere privind conținutul unei resurse. Rafinat de *dcterms:tableOfContents*.
Utilizare în Europeana	Descrierea obiectului original (analog sau nativ digital).
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**extent**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/extent*
Etichetă (en)	*Extent*
Etichetă (ro)	Extindere
Definiție	Mărimea sau durata resursei. Rafinator al *dc:format*.
Utilizare în Europeana	Mărimea sau durata originalului și/sau a obiectului digitizat.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**format**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/format*
Etichetă (en)	*Format*
Etichetă (ro)	Format
Definiție	Formatul fișierului, suportul fizic sau dimensiunile resursei. Rafinat de *dcterms:extent*, *dcterms:medium*.
Utilizare în Europeana	Elementul necalificat include formatul fișierului, suportul fizic sau dimensiunile obiectului original

	și/sau ale obiectului digital. Formatul fișierului, suportul fizic sau dimensiunile originalului și/sau a obiectului digitizat. Tipurile Internet Media Types [MIME] sunt recomandate insistent (www.iana.org/assignment/media-types). Folosirea rafinatorilor *dcterms:extent* (pentru dimensiuni) și *dcterms:medium* (pentru format) e preferabilă, unde se poate.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**hasFormat**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/hasFormat*
Etichetă (en)	*Has Format*
Etichetă (ro)	Are ca alt format pe
Definiție	O resursă asociată, care e esențialmente aceeași cu cea descrisă, doar că în alt format. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *dcterms:isFormatOf*.
Utilizare în Europeana	A se folosi *dcterms:hasVersion* pentru diferențe de versiune.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**hasObject**
Spațiu nominal	europeana
URI	http://www.europeana.eu/schemas/ese/hasObject
Etichetă (en)	*Has Object*

Etichetă (ro)	Are obiect
Definiție	Indică disponibilitatea imaginii-timbru a obiectului digital, pentru ca sistemul *Europeana* să o proceseze. Admite valorile: False, True. Valoarea corespunde lui *europeana:object*.
Utilizare în Europeana	*Europeana* suportă formate compatibile cu ImageMagick, precum pdf, jpeg, tiff (www.imagemagick.org).
Obligativitate	obligatoriu
Ocurențe (minimum)	1
Ocurențe (maximum)	1

Denumirea elementului	**hasPart**
Spațiu nominal	dcterms
URI [Uniform Resource Identifier]	*http://purl.org/dc/terms/hasPart*
Etichetă (en)	*Has Part*
Etichetă (ro)	Are ca parte pe
Definiție	O resursă asociată care este inclusă fie fizic, fie logic în resursa descrisă. Rafinator al *dc: relation*. Vezi și *dcterms:isPartOf*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**hasVersion**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/hasVersion*
Etichetă (en)	*Has Version*
Etichetă (ro)	Are ca versiune pe
Definiție	O resursă asociată, care este o versiune, ediție sau adaptare a resursei descrise. Modificările în versiune implică schimbări substanțiale de conținut și nu diferențe de format. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și

	dc:*isVersionOf*.
Utilizare în Europeana	A se folosi *dc:hasFormat* pentru diferențe de format.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**identifier**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/identifier*
Etichetă (en)	*Identifier*
Etichetă (ro)	Identificator
Definiție	O referință neambiguă la resursă, într-un context dat.
Utilizare în Europeana	Identificator al obiectului original (analog sau nativ digital). Pentru URL-ul obiectului digital a se folosi *europeana:isShownBy*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**isFormatOf**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/isFormatOf*
Etichetă (en)	*Is Format Of*
Etichetă (ro)	E alt format al
Definiție	O resursă asociată care este esențialmente aceeași cu resursa descrisă, dar în alt format. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *dcterms:hasFormat*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0

Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**isPartOf**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/isPartOf*
Etichetă (en)	*Is Part Of*
Etichetă (ro)	E parte a
Definiție	O resursă asociată, în care resursa descrisă este fizic sau logic inclusă. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *dcterms:hasPart*.
Utilizare în Europeana	Colecția din care face parte obiectul digital.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**isReferencedBy**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/isReferencedBy*
Etichetă (en)	*Is Referenced By*
Etichetă (ro)	E referit(ă) de
Definiție	O resursă asociată, care face referire, citează sau indică în alt mod resursa descrisă. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *dcterms:references*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**isReplacedBy**
Spațiu nominal	dcterms

URI	*http://purl.org/dc/terms/isReplacedBy*
Etichetă (en)	*Is Replaced By*
Etichetă (ro)	E înlocuit(ă) de
Definiție	O resursă asociată care înlocuiește sau face desuetă resursa descrisă. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *dcterms:replaces*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**isRequiredBy**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/isRequiredBy*
Etichetă (en)	*Is Required By*
Etichetă (ro)	E cerut(ă) de
Definiție	O resursă asociată, care cere resursa descrisă pentru a-și asigura funcționarea, livrarea sau coerența. Rafinator al *dc:resource*. Vezi și *dcterms:requires*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**isShownAt**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://www.europeana.eu/schemas/ese//isShownAt*
Etichetă (en)	*Is Shown At*
Etichetă (ro)	E expus(ă) la
Definiție	Un URL neambiguu care duce la obiectul digital, pe saitul furnizorului de conținut, în contextul său informațional deplin. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *europeana:isShownBy*.

Utilizare în Europeana	URL care va fi activ în interfața *Europeana*. Va duce utilizatorii la obiectul digital expus pe saitul furnizorului,în contextul său informațional deplin. A se folosi *europeana:isShownAt* dacă se expune obiectul digital cu informație adițională (cum ar fi un antet, un banner etc.).
Obligativitate	opțional. Dar fie *europeana:isShownAt*, fie *europeana:isShownBy* este obligatoriu.
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	1
Afișare	da

Denumirea elementului	**isShownBy**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://www.europeana.eu/schemes/ese/isShownBy*
Etichetă (en)	*Is Shown By*
Etichetă (ro)	E expus(ă) de
Definiție	O referință URI neambiguă la obiectul digital, la rezoluția optimală, pe saitul furnizorului. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *europeana:isShownAt*.
Utilizare în Europeana	URL care va fi activ în interfața Europeana. Va duce utilizatorii la obiectul digital expus pe saitul furnizorului, unde va putea fi vizualizat sau rulat. Obiectul digital trebuie să fie direct accesibil prin acest URL, și rezonabil de autonom la acea locație. Dacă URL-ul include și o scurtă notiță de copyright cu un pointer la obiect, el poate fi introdus la *europeana:isShownBy*. A se folosi *europeana:isShownAt* pentru obiecte digitale încorporate în pagini HTML (chiar și când paginile sunt extrem de simple).
Obligativitate	opțional. Dar fie *europeana:isShownAt*, fie *europeana:isShownBy* este obligatoriu.
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	1
Afișare	da

Denumirea elementului	**issued**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/issued*
Etichetă (en)	*Date Issued*
Etichetă (ro)	Data expunerii
Definiție	Data expunerii publice (e.g. a publicării) a resursei. Rafinator al *dc:date*.
Utilizare în Europeana	Data expunerii publice a obiectului original (analog sau nativ digital). Poate fi folosit pentru a genera *europeana:year* pentru scala cronologică, dacă e cazul.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**isVersionOf**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/isVersionOf*
Etichetă (en)	*Is Version Of*
Etichetă (ro)	E versiune a
Definiție	O resursă asociată, a cărei versiune, ediție sau adaptare este resursa descrisă. Schimbarea versiunii implică modificări substanțiale în conținut, nu diferențe de format. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *dcterms:hasVersion*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**language**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/language*

Etichetă (en)	*Language*
Etichetă (ro)	Limba
Definiție	Limba resursei.
Comentariu	Practica recomandată este de a utiliza un vocabular controlat, precum RFC 4646 (www.rfc-archive.org/getrfc.php?rfc=4646), care, conjugat cu ISO 639, definește o etichetă de limbă de două și trei litere. Poate fi prezentă aici fie o valoare codată, fie un şir de caractere.
Utilizare în Europeana	A se folosi pentru limba textului inclus în imagini (e.g. în afişe, în ziare). Dacă nu există nici un aspect lingvistic (e.g. în cazul unei fotografii), elementul se ignoră. Folosirea lui RFC 4646 este foarte recomandabilă. Acest element nu este destinat limbii metadatelor asociate resursei. Acesta trebuie consemnată în atributul *xml:lang*. De pildă, <dc:title xml:lang="en">After dark</dc:title>. Vezi *europeana:language*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**language**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://www.europeana/schemas/ese/language*
Etichetă (en)	*Europeana Language*
Etichetă (ro)	Limba *Europeana*
Definiție	O limbă asignată resursei, cu referință la furnizorul de conținut.
Utilizare în Europeana	Pentru prototipul *Europeana*, *europeana:language* este limba oficială a țării furnizorului.

	Se exprimă prin codurile ISO 639-1 (două caractere) (e.g. en, de, fr, ro). Pentru țările cu mai multe limbi oficiale, *Europeana* folosește "mul" pentru multilingv (ISO 639-2).
Obligativitate	obligatoriu
Ocurențe (minimum)	1
Ocurențe (maximum)	1
Interogare simplă	da
Fațetă	limba
Afișare	da

Denumirea elementului	**medium**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/medium*
Etichetă (en)	*Medium*
Etichetă (ro)	Suport
Definiție	Materialul sau suportul fizic al resursei. Rafinator al *dc:format*.
Utilizare în Europeana	Materialul sau suportul fizic al obiectului original (analog sau nativ digital).
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**object**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://www.europeana.eu/schemas/ese/object*
Etichetă (en)	*Object*
Etichetă (ro)	Obiect
Definiție	Un URL neambiguu (nu URI), referință la obiectul digital, pe saitul furnizorului, la cea mai bună rezoluție disponibilă. Utilizat la generarea unei imagini-timbru sau a unei mostre. Acest element se mapează de regula pe *europeana:isSownBy*.

Utilizare în Europeana	Vezi și *europeana:hasObject*. Imagini-timbru sunt generate pentru expunere în Europeana, din obiecte digitale ale căror formate (precum pdf, jpg și tiff) sunt conforme cu softul Image Magik (www.imagemagik.org). Softul trebuie să aibă acces direct la obiect, pentru a crea o imagine-timbru; de pildă, nu poate genera o imagine-timbru dintr-o imagine înglobată într-o pagină HTML. *Europeana* creează o imagine-timbru per înregistrare. Dacă înregistrarea trimite la mai multe pagini într-un fișier pdf, prima pagină va fi folosită pentru generarea imaginii-timbru. Dacă înregistrarea trimite la mai multe fișiere-imagine, primul fișier va fi folosit pentru generarea imaginii-timbru. Dacă obiectul digital nu e într-un format compatibil cu ImageMagick, acest element nu e obligatoriu. Dacă nu e disponibilă o imagine-timbru, se va afișa un icon implicit pentru acel tip de obiect.
Obligativitate	obligatoriu, dacă e aplicabil
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	1

Denumirea elementului	**provenance**
Spațiu nominal	dcterms
URI	http://purl.org/dc/terms/provenance
Etichetă (en)	*Provenance*
Etichetă (ro)	Proveniență
Definiție	Un enunț despre schimbările de proprietate sau de custodie a resursei, de la crearea sa, schimbări care sunt semnificative pentru autenticitatea, integritatea și interpretarea sa. Poate include descrieri ale modificărilor aduse resursei de către deținătorii ei succesivi.
Utilizare în Europeana	Proprietatea sau custodia obiectului original (analog sau nativ digital).
Obligativitate	opțional

Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**provider**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://www.europeana.eu/schemas/ese/provenance*
Etichetă (en)	*Europeana Provider*
Etichetă (ro)	Furnizor *Europeana*
Definiție	Denumirea organizației care livrează conținutul portalului *Europeana*.
Utilizare în Europeana	Denumirea organizației care expediază datele către *Europeana*, și nu organizația care e proprietara obiectului original, și nici instituția unde se află obiectul original. În cazul unui agregator sau a unui proiect european (e.g. Video Active[174], *europeana:provider* consemnează denumirea agregatorului/proiectului.
Obligativitate	obligatoriu
Ocurențe (minimum)	1
Ocurențe (maximum)	1
Interogare simplă	da
Fațetă	furnizor
Afișare	da

Denumirea elementului	**publisher**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://purl.org/dc/terms/publisher*
Etichetă (en)	*Publisher*
Etichetă (ro)	Editor
Definiție	Entitatea responsabilă pentru punerea resursei la dispoziția publicului. Poate fi o persoană, o organizație sau un serviciu.

174 www.videoactive.eu/VideoActive/Home.do

Utilizare în Europeana	Denumirea/numele editorul obiectului original (analog sau nativ digital).
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**references**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/references*
Etichetă (en)	*References*
Etichetă (ro)	Referă pe
Definiție	O resursă asociată, referită, citată sau altfel indicată de către resursa descrisă. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *dcterms:isReferencedBy*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**relation**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/relation*
Etichetă (en)	*Relation*
Etichetă (ro)	E în relație cu
Definiție	O resursă asociată. Practica recomandată este de a indica resursa printr-un identificator formal.
Utilizare în Europeana	Informații despre resurse care sunt asociate cu obiectul original (analog sau nativ digital). Rafinat de: *dcterms:isVersionOf*; *dcterms:hasVersion*; *dcterms:isReplacedBy*; *dcterms:replaces*; *dcterms:isRequiredBy*; *dcterms:requires*; *dcterms:isPartOf*; *dcterms:hasPart*; *dcterms:isReferencedBy*; *dcterms:references*;

	dcterms:isFormatOf; *dcterms:hasFormat*; *dcterms:conformsTo*; *europeana:isShownBy*; *europeana:isShownAt*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**replaces**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/replaces*
Etichetă (en)	*Replaces*
Etichetă (ro)	Înlocuiește pe
Definiție	O resursă asociată care este înlocuită sau făcută desuetă de către resursa descrisă. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *dcterms:isReplacedBy*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**requires**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/requires*
Etichetă (en)	*Requires*
Etichetă (ro)	Cere pe
Definiție	O resursă asociată, care îi este necesară resursei descrise pentru a funcționa, a fi accesată sau pentru a fi coerentă. Rafinator al *dc:relation*. Vezi și *dcterms:isRequiredBy*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-

Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**rights**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/rights*
Etichetă (en)	*Rights*
Etichetă (ro)	Drepturi
Definiție	Informații despre drepturile intelectuale asupra resursei.
Utilizare în Europeana	Informații despre drepturile de proprietate intelectuală sau drepturi/licență de acces la obiectul digital (digitizat sau nativ digital).
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**source**
Spațiu nominal	dc
URI	http://purl.org/dc/terms/source
Etichetă (en)	*Source*
Etichetă (ro)	Sursă
Definiție	O resursă asociată, din care a fost derivată resursa descrisă, în întregime sau în parte.
Utilizare în Europeana	Poate fi folosit pentru mai multe surse asociate obiectului, precum surse de referință sau numele deținătorilor conținutului. Denumirea furnizorului de conținut este consemnată în *europeana:provider*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

Denumirea elementului	**spatial**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/spatial*
Etichetă (en)	*Spatial Coverage*
Etichetă (ro)	Subiect spațial
Definiție	Caracteristici spațiale ale resursei. Rafinator al *dc:coverage*.
Utilizare în Europeana	Informații despre caracteristicile spațiale ale resursei originale (analoagă sau nativ digitală), i.e. ceea ce resursa reprezintă sau expune, în termeni spațiali. Poate fi denumirea unui loc geografic, o locație, o coordonată spațială sau denumirea unei entități administrative.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Interogare avansată	subiect
Afișare	da

Denumirea elementului	**subject**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/subject*
Etichetă (en)	*Subject*
Etichetă (ro)	Subiect
Definiție	Subiectul resursei.
Utilizare în Europeana	Subiectul obiectului original (analog sau nativ digital).
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Interogare avansată	subiect
Afișare	da

Denumirea elementului	**tableOfContents**
Spațiu nominal	dcterms

URI	*http://purl.org/dc/terms/tableOfContents*
Etichetă (en)	*Table Of Contents*
Etichetă (ro)	Cuprins
Definiție	O listă a subunităților resursei. Rafinator al *dc:description*.
Utilizare în Europeana	Listă a subunităților obiectului original (analog sau nativ digital).
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da

Denumirea elementului	**temporal**
Spațiu nominal	dcterms
URI	*http://purl.org/dc/terms/temporal*
Etichetă (en)	*Temporal Coverage*
Etichetă (ro)	Subiect temporal
Definiție	Caracteristicile temporale ale resursei. Rafinator al *dc:coverage*.
Utilizare în Europeana	Caracteristicile temporale ale obiectului original (analog sau nativ digital). Poate fi o perioadă, o dată sau un interval.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Interogare avansată	subiect
Afișare	da

Denumirea elementului	**title**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/title*
Etichetă (en)	*Title*
Etichetă (ro)	Titlu
Definiție	O denumire dată resursei. În mod tipic, un titlu este

	numele sub care e cunoscută resursa. Rafinată de *dcterms:alternative*.
Utilizare în Europeana	Titlul obiectului original (analog sau nativ digital).
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Interogare avansată	titlu
Afișare	da

Denumirea elementului	**type**
Spațiu nominal	dc
URI	*http://purl.org/dc/terms/type*
Etichetă (en)	*Type*
Etichetă (ro)	Tip
Definiție	Natura sau genul resursei. Include termeni care descriu la modul general categorii, funcții, genuri sau nivele de agregare ale conținutului. Practica recomandată este utilizarea de termeni dintr-un vocabular controlat (de pildă vocabularul DC Type[175].
Utilizare în Europeana	Tipul obiectului original (analog sau nativ digital), așa cum e înregistrat de către furnizorul de conținut. În mod tipic, include valori precum fotografie, pictură, sculptură etc. Furnizorilor de conținut li se recomandă să mapeze valorile din *dc:type* la cele patru tipuri generale folosite în *Europeana*: TEXT, IMAGE, SOUND și VIDEO. Vezi *europeana:type*.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

[175] disponibil la dublincore.org/documents/dcmi-type-vocabulary

Denumirea elementului	**type**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://www.europeana.eu/schemes/ese/type*
Etichetă (en)	*Europeana Type*
Etichetă (ro)	Tip *Europeana*
Definiție	Tipul general al resursei.
Utilizare în Europeana	Toate obiectele digitale din *Europeana* trebuie să fie clasificate sub unul dintre cele patru tipuri generale *Europeana* de material: TEXT, IMAGE, SOUND și VIDEO. Acest element este utilizat pentru a produce fațeta „tip” în interfața *Europeana*. O imagine-timbru implicită este utilizată la afișarea sumară sau completă, atunci când nu e disponibilă o imagine-timbru proprie obiectului. Vezi *europeana:object*. Furnizorii de conținut sunt solicitați să creeze o mapare de la terminologia tipologică locală, la cele patru tipuri folosite în *Europeana*. Maparea este, în mod tipic, bazată pe valorile din *dc:type*.
Obligativitate	obligatoriu
Ocurențe (minimum)	1
Ocurențe (maximum)	1
Interogare simplă	da
Fațetă	tip
Interogare avansată	tip
Afișare	da

Denumirea elementului	**unstored**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://www.europeana.eu/schemes/ese/type*
Etichetă (en)	*Unstored*
Etichetă (ro)	Nestocat
Definiție	Element-container care conține informațiile relevante ce nu pot fi mapate la un alt element ESE.

Utilizare în Europeana	Elementul este oferit pentru a include informație importantă pentru indexare. Orice element informațional ce nu poate fi mapat la alt element ESE, ar trebui mapat la acest element. Acest element nu e disponibil în afișarea completă.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da

Denumirea elementului	**uri**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://www.europeana.eu/schemes/ese/type*
Etichetă (en)	*Europeana URI*
Etichetă (ro)	URI Europeana
Definiție	Un URI neambiguu la resursă, în contextul *Europeana*.
Utilizare în Europeana	Acesta este un identificator al înregistrării obiectului în sistemul *Europeana*. Este creat pe baza identificatorilor unici furnizați în metadatele sursă. A se nota că în cazul în care un furnizor de conținut oferă două sau mai multe înregistrări cu același identificator, doar primul va fi reținut în *Europeana*.
Obligativitate	obligatoriu
Ocurențe (minimum)	1
Ocurențe (maximum)	1

Denumirea elementului	**userTag**
Spațiu nominal	europeana
URI	http://www.europeana.eu/schemas/ese/userTag
Etichetă (en)	*User Tag*
Etichetă (ro)	Descriptor-utilizator
Definiție	Descriptor creat de un utilizator, prin interfața *Europeana*.
Utilizare în Europeana	Descriptori publici, creați de către utilizatori înregistrați.

Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Afișare	da

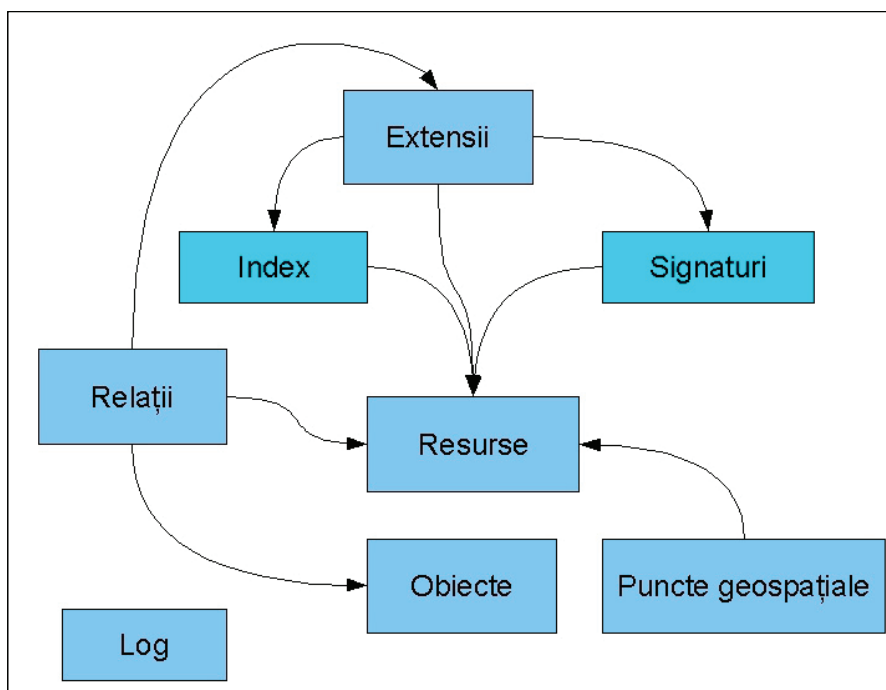
Denumirea elementului	**year**
Spațiu nominal	europeana
URI	*http://www.europeana.eu/schemas/ese/year*
Etichetă (en)	*Europeana Year*
Etichetă (ro)	An *Europeana*
Definiție	Un moment sau o perioadă asociat(ă) cu un eveniment din viața obiectului original (analog sau nativ digital).
Utilizare în Europeana	Un an (4 caractere) din calendarul gregorian (e.g. 1523), derivat din valorile cronologice din metadatele-sursă. În mod tipic, e derivat din *dc:date*. Este folosit în scala cronologică și în fațeta temporală. Obiectele fără *europeana:year* nu vor fi reprezentate pe scala cronologică și nici în fațeta temporală.
Obligativitate	opțional
Ocurențe (minimum)	0
Ocurențe (maximum)	-
Interogare simplă	da
Fațeta	temporală
Scala cronologică	da
Interogare avansată	dată
Afișare	da

Anexa 2. Panizzi Database Model [PDM] — nucleul unei potențiale baze de date pentru resurse culturale[176]

Nucleul cuprinde tabelele esențiale pentru stocarea (meta)datelor (de regulă în format XML) specifice resurselor culturale și a entităților asociate lor. Modelul are două secțiuni:

- tabelele de aplicație;
- tabelele-sistem.

A. <u>Tabelele de aplicație</u>

[176] Legenda: „languagedToken” = schema pentru un token cu multiple versiuni; „languagedString” = schema pentru un string cu multiple versiuni (descrise în secțiunea C).

A.1. Tabela resurselor (instanțelor): *resource*

Tabela stochează documentele XML sau URI-urile ce reprezintă resursele culturale. Documentele XML sunt de regulă metadate (e.g. fișe descriptive de obiecte, fișe bibliografice), dar pot fi și date (e.g. articol de enciclopedie, intrare de dicționar, text). URI-urile pot și ele să puncteze înregistrări metadatale sau resurse propriu-zise.

Câmp	Descriere	Tip	Null
id	identificatorul resursei	GUID	
typeId	tipul resursei	GUID [=type.id]	
schemaUri	schema XML a documentului	URI	x
URI	URI-ul canonic al resursei (mai ales dacă e externă)	URI	x
document	documentul XML ce reprezintă resursa - conform cu schema	xml	x
status	statutul resursei	cod	x
isSystemResource	true - dacă e o resursă-sistem	boolean	x
creationTime	data+ora creării	timestamp	
updateTime	data+ora ultimei actualizări	timestamp	
note	comentarii	languagedString	x

Documentul XML este conform cu schema tipului de resursă pe care o reprezintă.
NB. În coloana „Null”, „x” semnifică faptul că respectivul câmp poate fi gol.
NB. În mod normal, documentul XML indică și schema în atributul xsi:schemaLocation.
NB. URI permite consemnarea resurselor ale căror reprezentări sunt undeva pe web.
NB. Statutul e un cod (dependent de aplicație).
NB. Asocierea resurselor cu obiecte digitale (imagini, video etc.) se face prin relații (vezi tabela *relation*).

A.2. Tabela relațiilor: *relation*

Stochează relațiile binare între entități (resurse, obiecte, extensii).

Câmp	Descriere	Tip	Null
id	identificatorul instanței de relație	GUID	
typeId	guid-ul tipului de relație	GUID [=type.id]	

Câmp	Descriere	Tip	Null
schemaUri	schema XML a documentului	URI	x
subjectId	guid-ul relatei din stânga (domeniu)	GUID [=resource.id, extention.id, object.id]	
subjectElementId	localizarea referinței (ancora din interiorul documentului xml ce descrie resursa din stânga)	token	x
subjectNature	natura relatei stângi (resursă, obiect, extensie)	cod	
objectId	guid-ul relatei din dreapta (codomeniu)	GUID [=resource.id, extension.id, object.id]	
objectElementId	localizarea referinței (ancora din interiorul documentului xml ce descrie resursa din dreapta)	token	x
objectNature	natura relatei drepte (resursă, obiect, extensie)	cod	
document	documentul XML ce reprezintă relația - conform cu schema	xml	x
tightness	relație tare la subiect | obiect | ambele | niciuna	cod	x
status	statutul relației	cod	x
isSystemResource	true - dacă e o relație-sistem	boolean	x
creationTime	data+ora creării	timestamp	
updateTime	data+ora ultimei actualizări	timestamp	
note	comentarii	languagedString	x

NB. Statutul e un cod (dependent de aplicație).
NB. A asocia o referință unui element din corpul documentului poate să fie folositor uneori. Exemplu: o referință bibliografică poate să fie sursa pentru datele din elementul „datare”, pe când alta poate fi sursa pentru datele din elementul „autor”.
NB. „tare la stânga” = true. Efect posibil: transportul instanței din stânga impune și transferul instanței din dreapta. E.g. relația „are ca autor”, în stânga are instanța „lucrare”, iar în dreapta instanța „persoana” (adică autorul). Transportul instanței „lucrare” impune și transferul instanței „persoană” (altfel se pierde proprietatea esențială „autor”). Invers nu e obligatoriu: transferul unei instanțe de persoană nu impune și transferul tuturor instanțelor de lucrări de care este legat prin relația „autor”.

A.3. Tabela extensiilor: *extension*

Marchează resursele sau intrările de index sau signaturile care au o anume proprietate.

a. Resursele:

- pot fi într-o anume ipostază specifică unei aplicații, e.g. un embargo, o categorie, un statut particular (e.g. expunere în *europeana.eu*, expunere în *culturalia.ro*);
- pot avea interdicții specifice aplicațiilor (definesc clase de instanțe interzise unor aplicații);
- pot avea tipuri de accesibilități specifice aplicațiilor (definesc clase de instanțe permise exclusiv unor aplicații),
- pot avea o extensie propriu-zisă (i.e. un set de proprietăți) exprimate printr-un document xml, e.g. metadatele exprimate într-un document ESE, pentru o resursă expusă în *europeana.eu*.

b. Intrările de index pot avea și ele extensii, e.g. pot fi marcate ca aparținând unor indexuri specializate, liste de autoritate, vocabulare controlate etc.
c. Signaturile pot și ele să admită extensii, e.g. signaturi alternative.
d. Obiectele pot avea URI-uri diferite, e.g. în culturalia.ro și în contextul original (pe saitul furnizorului).

Câmp	**Descriere**	**Tip**	**Null**
id	identificatorul extensiei	GUID	
typeId	guid-ul tipului de extensie	GUID [=type.id]	
schemaUri	schema XML a documentului	URI	x
itemId	guid-ul elementului-subiect	GUID [=resource.id, indexEntry.id, signature.id]	
nature	natura elementului-subiect (resource | indexEntry | signature | object)	cod	
status	statutul extensiei	cod	x
beginTime	momentul de început a valabilității extensiei	timestamp	x
endTime	momentul de sfârșit a valabilității extensiei	timestamp	x
integer	extensia propriu-zisă (dacă e întreg)	integer	x
real	extensia propriu-zisă (dacă e real)	real	x

Câmp	Descriere	Tip	Null
text	extensia propriu-zisă (dacă e text)	text	x
boolean	extensia propriu-zisă (dacă e boolean)	boolean	x
document	extensia propriu-zisă (dacă e document XML, conform schemei)	xml	x
creationTime	data+ora creării	timestamp	
updateTime	data+ora ultimei actualizări	timestamp	
note	comentarii	languagedString	x

NB. Statutul e un cod (dependent de aplicație).

A.4. Tabela punctelor geospațiale: *point*

Stochează coordonatele punctelor geografice asociate resurselor. Entitatea geospațială reprezentată de resursă poate fi un punct, o linie, un poligon.

Câmp	Descriere	Tip	Null
id	guid-ul punctului	GUID	
resourceId	guid-ul resursei (la care se referă)	GUID [=resource.id]	
longitude	longitudine - grade zecimale	real	
latitude	latitudine - grade zecimale	real	
altitudine	altitudine - metri	real	x
depth	adâncime - metri	real	x
status	statutul punctului	cod	x
creationTime	data+ora creării	timestamp	
updateTime	data+ora ultimei actualizări	timestamp	
note	comentarii	languagedString	x

NB. Longitudinea și latitudinea sunt exprimate în grade zecimale (decimal degrees), iar altitudinea și adâncimea în metri.
NB. Adâncimea e un număr pozitiv, deși reprezintă înălțime sub nivelul mării sau sub nivelul solului.

A.5. Tabela obiectelor asociate: *object*

Stochează metadatele obiectelor digitale (e.g. imagini) asociate resurselor.

Câmp	Descriere	Tip	Null
id	guid-ul obiectului	GUID	
typeId	guid-ul tipului de obiect	GUID [=type.id]	
schemaUri	schema XML a documentului	URI	x
URI	URI-ul obiectului	URI	x
document	documentul XML ce conține metadatele specifice obiectului	xml	x
status	statutul obiectului	cod	x
note	comentarii	languagedString	x

NB. Statutul e un cod (dependent de aplicație).
NB. Obiectul poate avea propriile metadate (e.g. legende, legendele paginilor unui codex, autorul imaginii, proprietăți tehnice).

A.6. Tabela signaturilor (formele scurte de afișare): *signature*

Stochează formele de afișare sumare (e.g. în hit-list-uri) ale resurselor.

Câmp	Descriere	Tip	Null
id	identificatorul signaturii	GUID	
resourceId	guid-ul resursei pe care o reprezintă	GUID [=resource.id]	
languageId	guid-ul limbii signaturii	GUID [=resource.id]	x
scriptId	guid-ul alfabetului signaturii	GUID [=resource.id]	x
headSegment	textul signaturii - segmentul 1: apelațiune sau sintagma sau titlu + autor	text	
middleSegment	textul signaturii - segmentul 2: ce este resursa, clasa, tipul sau genul []	text	x
codaSegment	textul signaturii - segmentul 3: localizare în timp sau în spațiu sau în domeniu ()	text	x
isDefault	true - dacă e signatura implicită	boolean	x

Câmp	Descriere	Tip	Null
narrower1level	numărul de elemente „narrower” („fii”) imediate pe care entitatea reprezentată le are	întreg non-negativ	x
narrowerAll	numărul total de elemente „narrower” pe care entitatea reprezentată le are	întreg non-negativ	x
status	statutul signaturii	cod	x
note	comentarii	languagedString	x

NB. Statutul e un cod (dependent de aplicație).

A.7. Tabela intrărilor de index: *indexEntry*

Stochează intrările de index (care indexează resursele), i.e. formează un index general.

Câmp	Descriere	Tip	Null
id	identificatorul intrării de index	GUID	
resourceId	guid-ul resursei pe care o indexează	GUID [=resource.id]	
signatureId	guid-ul signaturii asociate intrării de index (cu segmentul justificator marcat)	GUID [=signature.id]	x
category	categoria intrării de index	cod	x
textKey-1	prima cheie alfanumerică	text	x
keyCategory-1	categoria cheii textKey-1 (pentru a diferenția între omografe)	cod	x
numberKey-1	prima cheie numerică	real	x
numberRelator-1	relatorul primei chei numerice	cod	x
dateKey-1	prima cheie dată	date	x
dateRelator-1	relatorul primei chei dată	cod	x

Câmp	Descriere	Tip	Null
textKey-2	a doua cheie alfanumerică	text	x
keyCategory-2	categoria cheii textKey-2 (pentru a diferenția între omografe)	cod	x
numberKey-2	a doua cheie numerică	real	x
numberRelator-2	relatorul cheii numerice 2	cod	x
dateKey-2	a doua cheie dată	date	x
dateRelator-2	relatorul cheii dată 2	cod	x
textKey-3	a treia cheie alfanumerică	text	x
keyCategory-3	categoria cheii textKey-3 (pentru a diferenția între omografe)	cod	x
textKey-4	a patra cheie alfanumerică	text	x
keyCategory-4	categoria cheii textKey-4 (pentru a diferenția între omografe)	cod	x
languageId	guid-ul limbii	GUID [=resource.id]	x
scriptId	guid-ul scrierii	GUID [=resource.id]	x
isTransliterated	true - dacă e o transliterație	boolean	x
transliterationStandard	standardul de transliterație	text	x
isNonpreferredTerm	true - dacă e un sinonim nepreferențial	boolean	x
isNonpreferredForm	true - dacă e o formă nepreferențială (e.g. pluralul)	boolean	x
isShadowEntry	true - dacă intrarea de index nu e prezentată la baleiere (e.g. ortografie greșită, dar frecventă)	boolean (null = "false")	x

Câmp	Descriere	Tip	Null
isMainEntry	true - dacă intrarea e cheia de sort pentru resursă (în contextul în care e nevoie de o unică cheie de sort)	boolean (null = "false")	x
status	statutul intrării	cod	x
note	comentarii	languagedString	x

NB. Opțiune-utilizator: se pot baleia și formele nepreferențiale și termenii nepreferențiali. Toate/toți pot fi regăsite/regăsiți la căutare (nu-i obligatoriu să fie prezentate/prezentați la baleiere).
NB. isMainEntry = true exclude ca isNonpreferredTerm, isNonpreferredForm, isShadow să fie true.
NB. Statutul e un cod dependent de aplicație.
NB. Categoria este un cod dependent de aplicație.
NB. O singură intrare de index a unei resurse poate avea isMainEntry = true.
NB. Unei intrări de index i se poate asocia o signatură specifică, i.e. cu segmentul care justifică intrarea de index marcat cumva (e.g. bold).

Coduri posibile pentru „keyCategory”:

Sintagme (termeni)	**1xx**
110	sintagme
199	alt fel
Entități temporale	**2xx**
210	perioade
220	evenimente
299	alt fel de entități temporale
Locuri	**3xx**
310	nume de formă geografică (e.g. râu, munte)
320	nume de entitate geopolitică (e.g. țară, imperiu)
330	nume de provincie istorică
340	nume de diviziune administrativă
345	nume de așezare
348	nume de stradă
370	alt fel de nume geografic (e.g. punct)
399	alt fel de nume geografic
Colectivități	**4xx**
410	organizații internaționale
420	organizații necomerciale
430	organizații comerciale

440	non-persoane juridice
499	alt fel de colectivități
Persoane	**5xx**
510	nume de sfânt
511	pseudo nume de sfânt
520	nume de papă
521	pseudo nume de papă
530	nume de suveran
535	nume monahal/eclezial
536	pseudo nume monahal/eclezial
540	prenume
541	pseudo prenume
550	nume de familie
599	alt fel de nume

Scopul acestui cod este de a permite ordonarea „corectă” a unor sinonime, e.g. un oraș și o persoană având același nume.

NB. Codurile pentru relator:

Cod	NumberRelator	DateRelator
-3	<	ante
-2	<=	non post
-1	~	circa
0	=	=
1	>=	non ante
2	>	post

Scopul acestui cod este de a permite ordonarea unor mărimi numerice în funcție de raportul acelor mărimi cu instanțele respective.

NB. Pentru ilustrare, vezi fig. 2-1, ... 2-4.

Signature	TextKey-1	Key Nature	Number Key-1	DateKey-1	TextKey-2	Number Key-2	DateKey-2	TextKey-3	TextKey-4
23 August 1944 [lovitura de stat care a dus la retragerea României din alianța cu Germania și ralierea la Națiunile Unite]				23.08.1944					
hidroxi-11-corticosteroid			11		corticosteroid			hidroxi	
hidroxi-17-corticosteroid			17		corticosteroid			hidroxi	
23 August [comună] (jud. Constanța, România)			23		august			România	Constanța
23 August [comună] (jud. Tulcea, România)			23		august			România	Tulcea
Agnolo [Angelo] Bronzino [Bronsino] (Angelo di Cosimo) [pictor italian] (1503-1572)	Agnolo	599			Bronzino				
Baia Mare [oraş] (jud. Maramureş, România)	Baia Mare	345			România			Maramureş	
Pieter Brueghel [Breughel, Bruegel] cel Bătrân, zis Brueghel al Ţăranilor [pictor flamand] (c. 1525 - 1569)	Breughel	550			Pieter				
Agnolo [Angelo] Bronzino [Bronsino] (Angelo di Cosimo) [pictor italian] (1503-1572)	Bronzino	599			Agnolo				
Carol I [rege al Angliei (1625-1649)] (1600 - 1649)	Carol	530			Anglia	1			

Fig. 2-1. Mostră de index (se continuă ...)

Signature	TextKey-1	Key Nature	Number Key-1	DateKey-1	TextKey-2	Number Key-2	DateKey-2	TextKey-3	TextKey-4
Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen [domnitor (1866 - 1881) şi rege al României (1881 - 1916)] (1839 - 1914)	Carol	530			România	1			
Carol al II-lea [rege al României (1930-1940)] (1893-1953)	Carol	530			România	2			
hidroxi-11-corticosteroid	corticosteroid	110			hidroxi	11			
hidroxi-17-corticosteroid	corticosteroid	110			hidroxi	17			
Agnolo [Angelo] Bronzino [Bronsino] (Angelo di Cosimo) [pictor italian] (1503-1572)	Cosimo	599			Agnolo				
Leonardo da Vinci [pictor şi inginer italian] (1452 - 1519)	da Vinci	599			Leonardo				
Agnolo [Angelo] Bronzino [Bronsino] (Angelo di Cosimo) [pictor italian] (1503-1572)	di Cosimo	599			Agnolo				
efect Doppler	Doppler	110			efect				
dreapta Gauss-Newton	dreapta Gauss-Newton	110							
efect Doppler	efect Doppler	110							
pseudofonetism	fonetism	110			pseudo				
dreapta Gauss-Newton	Gauss-Newton	110			dreapta				
Gellu Naum [poet şi dramaturg român] (1915-2001)	Gellu	540			Naum		01.08.1915		
hidroxi-11-corticosteroid	hidroxi	110	11		corticosteroid				

Fig. 2-2. Mostră de index (se continuă...)

Signature	TextKey-1	Key Nature	Number Key-1	DateKey-1	TextKey-2	Number Key-2	DateKey-2	TextKey-3	TextKey-4
hidroxi-17-corticosteroid	hidroxi	110	17		corticosteroid				
Leonardo da Vinci [pictor şi inginer italian] (1452 - 1519)	Leonardo	540			da Vinci				
Simion din Mesopotamia, zis Pseudo-Macarie [autor creştin (mult timp confundat cu Sfântul Macarie Egipteanul)] (activ 380 - 430)	Macarie	511							
Maramureş [provincie istorică]	Maramureș	330							
Maramureş [judeţ] (România)	Maramureș	340			România				
Regatul Unit al Marii Britanii şi al Irlandei de Nord [stat]	Marea Britanie	320							
Gellu Naum [poet şi dramaturg român] (1915-2001)	Naum	550			Gellu		01.08.1915		
dreapta Gauss-Newton	Newton Gauss	110			dreapta			Gaus	
Pieter Brueghel [Breughel, Bruegel] cel Bătrân, zis Brueghel al Ţăranilor [pictor flamand] (c. 1525 - 1569)	Pieter	540			Bruegel				
pseudofonetism	pseudofonetis m	110							
Regatul Unit al Marii Britanii şi al Irlandei de Nord [stat]	Regatul Unit al Marii Britanii şi al Irlandei de Nord	320							
Strada Serdarului [stradă] (Bucureşti, România)	România	340			București			Serdarului	

Fig. 2-3. Mostră de index (se continuă...)

Signature	TextKey-1	Key Nature	Number Key-1	DateKey-1	TextKey-2	Number Key-2	DateKey-2	TextKey-3	TextKey-4
23 August [comună] (jud. Constanța, România)	România	340			Constanța	23		August	
Maramureş [judeţ] (România)	România	340			Maramureș				
Baia Mare [oraş] (jud. Maramureş, România)	România	340			Maramureș			Baia Mare	
Vălenii Şomcutei [sat] (com. Şomcuta Mare, jud. Maramureş, România)	România	340			Maramureș			Șomcuta Mare	Vălenii Șomcutei
23 August [comună] (jud. Tulcea, România)	România	340			Tulcea	23		August	
Strada Serdarului [stradă] (Bucureşti, România)	Serdarului	348			România			București	
Simion din Mesopotamia, zis Pseudo-Macarie [autor creştin (mult timp confundat cu Sfântul Macarie Egipteanul)] (activ 380 - 430)	Sfântul Macarie	511							
Simion din Mesopotamia, zis Pseudo-Macarie [autor creştin (mult timp confundat cu Sfântul Macarie Egipteanul)] (activ 380 - 430)	Simion	540			Mesopotamia				
Vălenii Şomcutei [sat] (com. Şomcuta Mare, jud. Maramureş, România)	Vălenii Şomcutei	345			România			Maramureș	Șomcuta Mare

Fig. 2-4. Mostră de index (final)

A.8. Tabela jurnal: *logEntry*

Jurnalizează modificările din tabele.

Câmp	Descriere	Tip	Null
id	guid-ul înregistrării	GUID	
itemId	guid-ul entității afectate	GUID [=resource.id, relation.id, signature.id, indexEntry.id, extension.id, point.id, object.id]	
xPath	localizarea elementului în interiorul entității	xPath	x
nature	natura entității afectate	cod	
action	acțiunea (creare, ștergere, inserare, modificare, publicare/retragere a obiectului)	cod	
element	elementul șters sau înlocuit	xml	x
time	momentul acțiunii	timestamp	
editorId	persoana care a executat acțiunea	GUID	x
note	comentarii	languagedString	x

B. Tabelele-sistem

B.1. Tabela tipurilor de entități: *type*

Stochează descrierile tipurilor de entități (inclusiv tipurile de relații și inclusiv tipurile de relații între tipuri).

Câmp	Descriere	Tip	Null
id	identificatorul tipului de entitate	GUID	
nature	natura entității (resource | extension | relation | type)	cod	
name	denumirea (canonică a) tipului	text	
schemaURI	URI-ul schemei XML a entității	URI	x
URI	URI-ul tipului (dacă e un tip standard)	URI	x
scopeNote	definirea și aplicabilitatea	languagedString	x
leftRightLabel	eticheta tipului de relație (dacă e citită de la domeniu spre codomeniu)	languagedToken	x
rightLeftLabel	eticheta tipului de relație (dacă e citită de la codomeniu spre domeniu)	languagedToken	x
tightness	relație e implicit tare la subiect | obiect | ambele | niciuna	cod	x
isSymmetrical	true - dacă relația e simetrică	boolean	x
isTransitive	true - dacă relația e tranzitivă	boolean	x
creationTime	data+ora creării	timestamp	
updateTime	data+ora ultimei actualizări	timestamp	
notes	comentarii	languagedString	x

B.2. Tabela de validități ale relațiilor: *relationValidity*

Stochează combinațiile de domeniu-codomeniu valide pentru fiecare tip de relație.

Câmp	Descriere	Tip	Null
relationTypeId	identificatorul tipului de relație	GUID [=type.id]	
domainId	guid-ul tipului-domeniu	GUID [=type.id]	
rangeId	guid-ul tipului-codomeniu	GUID [=type.id]	

Câmp	Descriere	Tip	Null
multiplicityLeft	multiplicitatea la domeniu	integer (-1 = nelimitat)	x
multiplicityRight	multiplicitatea la codomeniu	integer (-1 = nelimitat)	x
creationTime	data+ora creării	timestamp	
updateTime	data+ora ultimei actualizări	timestamp	
notes	comentarii	languagedString	x

Exemple de relații între tipurile de relații:

type:

ID	nature	name	...
g1	relation	skos:broader	
g2	relation	pml:generic	
g3	relation	pml:whole	
g4	relation	pml:kindOf	

relationValidity:

relationType	domain	range	multiplicityLeft	...
g4	g2	g1		
g4	g3	g1		

Explicație: atât relația „generic" (g2), cât și relația „whole" (g3) sunt în relația „kindOf" (g4) cu relația „broader" (g1):

- relația „generic" este în relația „kindOf" cu relația „broader";
- relația „whole" este în relația „kindOf" cu relația „broader".

Cu alte cuvinte, relațiile „generic" și „whole" sunt cazuri particulare ale relației „broader".

C. Exemple de elementele textuale, cu limba specificată

a) token cu versiuni:

```
<pml:languagedToken>
	<pml:version xml:lang="ro" script="Latin">
		token pe româneşte
	</pml:version>
	<pml:version xml:lang="en">
		token in English
	</pml:version>
</pml:languagedToken>
```

b) token fără versiuni:

```
<pml:languagedToken>
	token fără limbă
</pml:languagedToken>
```

c) string cu versiuni:

```
<pml:languagedString>
	<pml:version xml:lang="ro">string pe
româneşte</pml:version>
	<pml:version xml:lang="ro" script="Latin">
		string in English
	</pml:version>
</pml:languagedString>
```

d) string fără versiuni:

```
<pml:languagedString>
	string fără limbă
</pml:languagedString>
```

Anexa 3. Schiță de ghid de digitizare pentru imagini

A. Formate de fișiere rezultate:

- tiff - pentru versiunile de arhivare;
- jpg, png - pentru versiunile de publicare online.

NB. Pentru convertirea din tiff în jpg, se recomandă valoarea de min. 800 pixeli pentru dimensiunea cea mai mare.

B. Denumirea fișierelor rezultate

- prefix: sigla instituției;
- paginile unui volum: numerotare din 2 în 2 (pagini simple) și din 4 în 4 (pagini duble).

C. Scanarea de manuscrise și tipărituri

- materiale pentru care se dorește reproducerea fidelă a conținutului, dar și a culorii și texturii suportului, e.g. manuscrise, documente adnotate, hărți, desene);
- tipărituri alb/negru;
- tipărituri cu ilustrații color;
- ziare.

Recomandări:

- să se aleagă o rezoluție de min. 300 ppi[177] (i.e. 125 pixeli per cm), dar valoarea de min. 3.000 pixeli pentru dimensiunea cea mai mare;
- să se seteze scanerul la 48 biți (dacă acest mod nu e disponibil, 24 biți e acceptabil);
- să se păstreze o margine în jurul documentului (pentru eventuale modificări ulterioare).

[177] pixeli per inch (echivalent cu ddi [dots per inch]); 1 inch = 2,4 cm

D. Scanarea de documente fotografice

- fotografii alb/negru;
- fotografii color;
- diapozitive.

Recomandări:

- pentru imagini individuale să se aleagă o rezoluție de min. 600 ppi (i.e. 300 pixeli per cm), dar valoarea de min. 3.000 pixeli pentru dimensiunea cea mai mare;
- pentru imagini multiple — i.e. două sau mai multe imagini per document fotografic, e.g. aversul și reversul unei monede — să se aleagă o rezoluție de min. 1.200 ppi (i.e. 400 pixeli per cm), dar valoarea de min. 6.000 pixeli pentru dimensiunea cea mai mare;
- să se seteze scanerul la 48 biți (dacă acest mod nu e disponibil, 24 biți e acceptabil);
- să se păstreze o margine în jurul documentului (pentru eventuale modificări ulterioare);
- pentru diapozitive să se aleagă modul de digitizare „transparency”.

E. Fotografierea obiectelor tridimensionale mobile

- obiecte de dimensiuni normale;
- obiecte de mici dimensiuni;
- obiecte reflective (e.g. oglinzi, sticlă, argint);
- veșminte.

Recomandări:

- să se folosească un fundal negru sau gri;
- lângă obiect să se plaseze numărul de inventar și o scală colorată, amplasate astfel încât să poată fi îndepărtate prin post-procesare (i.e. prin decupare);
- (pentru scopuri documentare) obiectul să fie fotografiat cel puțin de două ori, sub unghiuri diferite — cu excepția obiectelor rotunde;
- obiectele cu dublă față (monede, medalii, decorații, icoane cu dublă față, file de documente etc.) să se fotografieze ambele fețe (avers și revers);
- la obiectele având o marcă, o semnătură sau un sigiliu, să se fotografieze separat și acestea;
- să se aleagă o valoare de min. 3.000 pixeli pentru dimensiunea cea mai

mare;

- pentru obiectele reflective să se minimizeze reflexia luminii pe suprafața obiectului;
- lângă obiectele de mici dimensiuni să se plaseze o riglă gradată scurtă;
- pentru a elimina umbrele, obiectele de mici dimensiuni să fie plasate pe un suport de cca. 20 cm înălțime;
- pentru veşminte, e preferabilă fotografierea pe un manechin.

F. Fotografierea obiectelor tridimensionale imobile

- construcții;
- monumente de for public;
- peisaje;
- floră.

Recomandări:

- pentru construcții să se prefere anotimpurile cu vegetație puțină;
- (pentru scopuri documentare) obiectul să fie fotografiat cel puțin de două ori, sub unghiuri diferite;
- să se fotografieze separat detalii semnificative de acoperiș, fundație, îmbinări, elemente decorative;
- să se fotografieze obiectivul și în peisaj, cu repere de identificare a amplasării (vecinătăți);
- să se aleagă o valoare de min. 3.000 pixeli pentru dimensiunea cea mai mare.

Anexa 4. Setul de elemente de metadate Dublin Core, Versiunea 1.1: Descriere de referință

Statutul acestui document: Acest document este o recomandare a *Dublin Core Metadata Initiative*. Publicarea ca o recomandare înseamnă că specificațiile sunt stabile și sunt sprijinite pentru a fi adoptate de către comunitatea Dublin Core.

Acest document este o descriere de referință a versiunii 1.1 a „Setului de elemente de metadate Dublin Core”. Acest document înlocuiește „Setul de elemente de metadate Dublin Core”, versiunea 1.0. Vezi pagina natală Dublin Core[178] pentru mai multe informații despre reuniunile de lucru, rapoarte, articolele grupului de lucru, proiecte și dezvoltări noi ale setului de elemente de metadate Dublin Core.

Acest document rezumă definițiile actualizate ale elementelor de metadate Dublin Core, așa cum au fost ele definite originar în [RFC2413]. Aceste noi definiții vor fi cunoscute oficial ca Versiunea 1.1.

Definițiile utilizează un standard pentru forma descrierilor elementelor de metadate. Această formalizare ajută la îmbunătățirea comunicării cu alte comunități de metadate, întărește claritatea și consistența internă și precizează mai bine domeniul de aplicare al definițiilor elementelor de metadate Dublin Core.

Fiecare element Dublin Core este definit folosind un set de 10 atribute ce provin din standardul ISO/IEC 11179 pentru descrierea elementelor de date [ISO11179]. Acest set include:

- **Denumire** - Eticheta atribuită elementului de date;
- **Identificator** - Identificatorul unic atribuit elementului de date;
- **Versiune** - Versiunea elementului de date;
- **Autoritatea de înregistrare** - Entitatea autorizată să înregistreze elementul de date;
- **Limba** - Limba în care este specificat elementul de date;
- **Definiție** - Un enunț care reprezintă clar conceptul și natura esențială a elementului de date;
- **Obligativitate** - Indică faptul că prezența elementului de date (adică conține o valoare) este obligatorie sau nu;
- **Tip** - Indică tipul de date al valorii elementului de date;

[178] purl.oclc.org/dc/index.htm

- **Numărul maxim de apariții -** Indică limita superioară a repetabilității elementului de date;
- **Comentariu -** Remarcă privind aplicarea elementului de date.

Din fericire, șase din cele zece atribute de mai sus sunt comune tuturor elementelor Dublin Core. Acestea, împreună cu valorile lor respective, sunt:

```
Versiune:                    1.1
Autoritatea de înregistrare: Dublin Core Metadata Initiative
Limba:                       ro
Obligativitate:              Opţional
Tip:                         Şir de caractere
Numărul maxim de apariţii:   Nelimitat
```

Atributele de mai sus nu vor fi repetate în definițiile de mai jos, deși ele fac parte integrantă din definițiile elementelor.

Definițiile furnizate aici includ atât forma conceptuală, cât și cea reprezentațională a elementelor Dublin Core. Atributul "Definiție" consemnează semantica conceptului, iar atributele "Tip" și "Comentariu" consemnează reprezentarea datelor.

Fiecare definiție Dublin Core se referă la resursa în curs de descriere. O resursă este definită în [RFC2396] ca „orice având o identitate”. Pentru scopurile metadatelor Dublin Core, o resursă tipică ar fi una informațională sau un serviciu, dar poate fi înțeleasă și într-un sens mai larg.

Element: **Titlu**

```
  Nume:              Titlu
  Identificator:     Title
  Definiţie:         Un nume atribuit resursei.
  Comentariu:        În mod tipic, un Titlu este un nume sub care
                     resursa este cunoscută (în mod formal).
```

Element: **Creator**

```
  Nume:              Creator
  Identificator:     Creator
  Definiţie:         O entitate care are responsabilitatea primară
                     pentru crearea conţinutului resursei.
  Comentariu:        Exemplele de Creator includ: o persoană, o
                     organizaţie sau un serviciu. În mod tipic,
                     numele unui Creator ar trebui utilizat pentru a
                     desemna entitatea.
```

Element: **Subiect**

```
  Nume:              Subiect şi cuvinte-cheie
  Identificator:     Subject
  Definiţie:         Tematica conţinutului resursei.
  Comentariu:        În mod tipic, un Subiect va fi exprimat prin
                     cuvinte-cheie, fraze-cheie sau indici de
                     clasificare care descriu tematica resursei.
                     Practica recomandabilă este de a selecta o
                     valoare dintr-un vocabular controlat sau dintr-o
```

schemă de clasificare.

Element: **Descriere**

Nume:	Descriere
Identificator:	Description
Definiţie:	O expunere privind conţinutul unei resurse.
Comentariu:	Descrierea poate include, dar nu e limitată la: rezumat, cuprins, referinţa la o reprezentare grafică a conţinutului sau o relatare textuală a conţinutului.

Element: **Editor**

Nume:	Editor
Identificator:	Publisher
Definiţie:	O entitate responsabilă pentru punerea la dispoziţie a resursei.
Comentariu:	Exemplele de Editor includ: o persoană, o organizaţie sau un serviciu. În mod tipic numele unui Editor ar trebui utilizat pentru a desemna entitatea.

Element: **Contributor**

Nume:	Contributor
Identificator:	Contributor
Definiţie:	O entitate responsabilă pentru contribuţii la conţinutul unei resurse.
Comentariu:	Exemplele de Contributor includ: o persoană, o organizaţie sau un serviciu. În mod tipic numele unui Contributor ar trebui utilizat pentru a desemna entitatea.

Element: **Dată**

Nume:	Dată
Identificator:	Date
Definiţie:	O dată calendaristică asociată cu un eveniment din ciclul de viaţa al resursei.
Comentariu:	În mod tipic, o Dată va fi asociată cu crearea sau disponibilitatea unei resurse. Practica recomandabilă pentru codificarea datei este definită într-un profil al standardului ISO 8601 [W3CDTF] şi respectă formatul AAAA-LL-ZZ.

Element: **Tip**

Nume:	Tipul resursei
Identificator:	Type
Definiţie:	Natura sau genul conţinutului unei resurse.
Comentariu:	Tipul include termeni ce descriu categorii generale, funcţii, genuri sau nivele de agregare ale conţinutului. Practica recomandabilă este de a selecta o valoare dintr-un vocabular controlat (de pildă lista preliminară a tipurilor Dublin Core [DCT1]). Pentru a descrie manifestarea fizică sau digitală a resursei, folosiţi elementul Format.

Element: **Format**

Nume:	Format
Identificator:	Format
Definiţie:	Manifestarea fizică sau digitală a resursei.

Comentariu: În mod tipic, Formatul include tipul suportului sau dimensiunile resursei. Formatul poate fi utilizat pentru a determina softul, hardul sau alt echipament necesar pentru a afişa sau opera resursa. Exemplele de dimensiuni includ mărimea şi durata. Practica recomandabilă este de a selecta o valoare dintr-un vocabular controlat (de pildă lista tipurilor de suport Internet [MIME] ce definesc formatele de suporturi informatice).

Element: **Identificator**

Nume: Identificatorul resursei
Identificator: Identifier
Definiţie: O referinţă la resursă, neambiguă într-un context dat.
Comentariu: Practica recomandabilă este de a identifica resursa cu ajutorul unui şir de caractere sau număr care se conformează unui sistem formal de identificare. Exemplele de sisteme formale de identificare includ: the Uniform Resource Identifier (URI) (incluzând the Uniform Resource Locator (URL)), the Digital Object Identifier (DOI) şi the International Standard Book Number (ISBN).

Element: **Sursă**

Nume: Sursă
Identificator: Source
Definiţie: O referinţă la o resursă din care a fost derivată resursa curentă.
Comentariu: Resursa curentă poate să fi fost derivată în întregime sau în parte din resursa Sursă. Practica recomandabilă este de a referi resursa cu ajutorul unui şir de caractere sau număr care se conformează unui sistem formal de identificare.

Element: **Limbă**

Nume: Limbă
Identificator: Language
Definiţie: O limbă a conţinutului intelectual al resursei.
Comentariu: Practica recomandabilă pentru valorile elementului Limbă este definită de RFC 1766 [RFC1766] care include un cod de limbă de două caractere (preluat din standardul ISO 639 [ISO639]), urmat, opţional, de un cod de ţara de două caractere (preluat din standardul ISO 3166 [ISO3166]). De exemplu 'en' pentru engleză, 'fr' pentru franceză, sau 'en-uk' pentru engleza folosită în Regatul Unit.

Element: **Relaţie**

Nume: Relaţie
Identificator: Relation
Definiţie: O referinţă la o resursă asociată.
Comentariu: Practica recomandabilă este de a referi resursa

cu ajutorul unui şir de caractere sau număr care se conformează unui sistem formal de identificare.

Element: **Cuprindere**

Nume: Cuprindere
Identificator: Coverage
Definiţie: Domeniul sau acoperirea la care se referă conţinutul resursei.
Comentariu: În mod tipic, Cuprinderea include localizarea spaţială (un nume de loc sau coordonate geografice), perioada (o denumire de perioadă, o dată) sau jurisdicţia (precum o entitate administrativă). Practica recomandabilă este de a selecta o valoare dintr-un vocabular controlat (de pildă Thesaurus of Geographic Names [TGN]) şi că, unde e adecvat, să fie preferate nume de locuri sau de perioade, în locul identificatorilor numerici precum seturi de coordonate sau intervale de timp.

Element: **Drepturi**

Nume: Gestiunea drepturilor
Identificator: Rights
Definiţie: Informaţii despre drepturile asupra resursei.
Comentariu: În mod tipic, elementul Drepturi va conţine un enunţ privind gestiunea drepturilor, sau referinţa la un serviciu care furnizează informaţii de această natură. Informaţiile despre drepturi cuprind adesea pe cele referitoare la proprietatea intelectuală [Intellectual Property Rights (IPR)], la drepturile de autor [Copyright] şi la diverse drepturi de proprietate. Dacă elementul Drepturi este absent, nu se poate face nici o ipoteză asupra statutului acestora, ca şi asupra altor drepturi privitoare la resursă.